

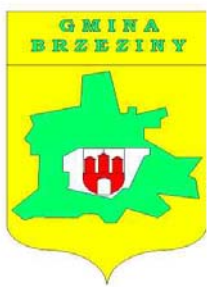

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

LGD „MROGA”

Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Koluszki, Rogów

Grudzień 2008

Spis treści:

I. Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania (LGD) jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR).....	6
1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sadowego i numer w tym rejestrze	6
2. Opis procesu budowania partnerstwa.....	7
3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD	10
4. Struktura Rady, do której wyłącznej kompetencji należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia 1698/2005, zwanym dalej organem decyzyjnym.....	11
5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego.....	14
6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego LGD ...	33
7. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji.....	33
II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności	35
1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD	35
2. Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe	35
3. Ocena społeczno gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej	45
4. Specyfika obszaru	54
III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR.....	56
IV. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia	67
V. Misja LGD.....	87
VI. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR	89
VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	92
VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	94

IX. Określenie procedury zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie LSR”, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji i procedury zmiany tych kryteriów	96
Procedury wyboru operacji przez LGD:	96
Tryb postępowania z wnioskiem.....	97
Procedura oceny zgodności operacji z LSR.....	101
Zestaw pytań dla członków Rady oceniających zgodność operacji z LSR:.....	104
Maksymalna liczba punktów w ocenie operacji zgodnie Lokalnymi Kryteriami Wyboru Operacji:.....	108
Procedura odwoławcza.....	108
Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru	112
X. Budżet LGD dla każdego roku realizacji LSR.....	114
XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR	120
XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR.....	122
XIII. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej	130
XIV. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR	135
XV. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR	141
XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich	146
XVII. Informacja o dołączanych do LSR załącznikach.....	148

WSTĘP

Przedstawiona Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) została opracowana przez społeczność lokalną, przy uwzględnieniu założeń osi 4 Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 oraz lokalnych potrzeb i uwarunkowań. Dokument jest efektem współpracy przedstawicieli 3 sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego (zgodnie z zasadami uspołecznionego i oddolnego planowania strategicznego), co zdeterminowało zintegrowany charakter działań – zarówno w kontekście obszarowym, jak i sektorowym – uwzględniając często odmienne interesy mieszkańców poszczególnych gmin czy środowisk. Strategia obejmuje obszar 5 jednostek samorządu terytorialnego: Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Rogów, Koluszki, położonych na spójnym kulturowo, przyrodniczo i gospodarczo obszarze Wzniesień Łódzkich. Bogactwo kulturowe i interesująca historia tych ziem, w połączeniu z urozmaiconym środowiskiem naturalnym i malowniczym krajobrazem, przeciętym doliną rzeki Mrogi oraz podobnymi uwarunkowaniami rozwoju gospodarczego, stanowią o spójności tego obszaru i decydują o podobnych możliwościach rozwoju w przyszłości.

Na tej podstawie, na przełomie stycznia i lutego 2008 roku, w wyniku licznych spotkań informacyjnych i konsultacji z lokalną społecznością regionu uzgodniono zakres działań mający wpływ za rozwój i realizację założeń prezentowanych w kolejnych rozdziałach. Jednocześnie w trakcie spotkań odbyły się szersze konsultacje społeczne, których efektem jest niniejsza Strategia i zaplanowane do realizacji zadania.

Przedsięwzięcie obejmowało cykl 5 spotkań szkoleniowo-informacyjnych po jednym w każdej z gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania, zmierzających w kierunku opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju.

Ryc.1 Zdjęcia z konsultacji przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i gospodarczego

W trakcie spotkań omawiano zagadnienia, które obejmowały:

- metodologię opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Leader (budowa, różnice pomiędzy strategią tradycyjną, harmonogram i zakres prac);
- analizę obszaru LGD metodą SWOT;
- pracę nad wyznaczeniem zadań do strategii;
- wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i szczegółowych;

W trakcie spotkań przeprowadzone zostały analizy w kierunku wyznaczenia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń obszaru LGD, wyznaczona została misja, cele strategiczne i operacyjne oraz zadania do realizacji.

Z uwagi na zdiagnozowane uwarunkowania rozwoju obszaru LGD „Mroga”, realizację LSR oparto o jak najlepsze wykorzystanie posiadanych walorów naturalnych i kulturowych, co w perspektywie długofalowej powinno zmierzać do poprawy jakości życia mieszkańców. Uwzględniając specyfikę planowania oraz zasady finansowania projektów z funduszy strukturalnych, główne założenia Strategii mają charakter długofalowy i obejmują okres programowania na lata 2007-2013. W tym kierunku do realizacji na najbliższe lata zapisano szereg przedsięwzięć, zmierzających do wykorzystania mocnych i wyeliminowania słabych stron. Działania te polegają przede wszystkim na:

- pełnym zdiagnozowaniu posiadanych zasobów historycznych i przyrodniczych oraz zagospodarowaniu i przygotowaniu ich do efektywnego wykorzystania;
- promocji obszaru oraz poprawie przepływu szeroko rozumianej informacji i aktywizacji mieszkańców obszaru LGD;
- zwiększeniu ilości miejsc pracy poprzez wspieranie różnicowania gospodarczego;
- wzmacnianiu kapitału społecznego;

I. Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania (LGD) jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR)

1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze

Lokalna Grupa Działania posiada status prawny stowarzyszenia, działając pod nazwą Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej MROGA. Jest ono dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, które działa na podstawie przepisów ustawy Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 1989 r. Nr 20, poz. 104 z późn. zm.), ustawy z 7 marca 2007 o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1) oraz w ramach własnego statutu i innych przepisów prawa.

W myśl postanowień statutu siedzibą Stowarzyszenia są Koluszki. Stowarzyszenie swoim działaniem obejmuje obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Stowarzyszenie może działać poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku realizacji projektów współpracy z innymi lokalnymi grupami działania oraz innymi instytucjami posiadającymi siedziby poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Stowarzyszenie może być członkiem krajowych i międzynarodowych organizacji o podobnym celu działania. Stowarzyszenie zawiązano na czas nieokreślony, zaś rozwiązaniu może ulec na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia lub w inny sposób zgodny z przepisami ustawy Prawo o Stowarzyszeniach.

Dnia 14 kwietnia 2006 roku Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w Łodzi pod numerem 0000255081, uzyskując także numer identyfikacji podmiotów gospodarki narodowej REGON 100182854.

Statutowym celem głównym stowarzyszenia jest działanie **na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich**, a w szczególności:

- 1) realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR) opracowanej przez lokalną grupę działania (LGD) w rozumieniu przepisów PROW dla obszaru gmin: Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Koluszki, Rogów;
- 2) aktywizowanie ludności wiejskiej;

- 3) promocję obszarów wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt. 1;
- 4) upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt 1,
- 5) mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt 1,
- 6) realizację i wspieranie działań na rzecz realizacji PROW dla obszaru gmin, o których mowa w pkt 1,
- 7) upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt 1,
- 8) rozwój edukacji i sportu na terenach wiejskich,
- 9) wsparcie rozwoju obszarów wiejskich przyczyniające się do osiągnięcia następujących celów:
 - a) poprawy konkurencyjności rolnictwa i leśnictwa poprzez wspieranie restrukturyzacji, rozwoju i innowacji;
 - b) poprawy stanu środowiska naturalnego i terenów wiejskich poprzez wspieranie gospodarowania gruntami;
 - c) poprawy jakości życia na obszarach wiejskich oraz popierania różnicowania działalności gospodarczej.
- 10) działania mające na celu pobudzenie: aktywności zawodowej, rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich,
- 11) wspieranie rozwoju usług turystycznych i usług okołoturystycznych w celu zwiększenia dochodów i zasobności mieszkańców gmin,
- 12) tworzenie warunków umożliwiających zachowanie dziedzictwa i tożsamości kulturowej,
- 13) promocja walorów lokalnych: na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym, w szczególności w dziedzinie produktów, usług, kultury i sztuki,
- 14) wspieranie powstawania i działalności partnerstwa międzysektorowego, międzyregionalnego i międzynarodowego,
- 15) działania zapobiegające zjawisku marginalizacji grup społecznych, i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

2. Opis procesu budowania partnerstwa

Identyfikacja istniejących problemów lokalnych, słaba współpraca samorządów oraz niski poziom wykorzystywania posiadanych zasobów stały się motywem do podjęcia współpracy pomiędzy gminą Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Koluszki i Rogów, w celu rozpoczęcia działań zmierzających do aktywizacji samorządów i partnerów społeczno-gospodarczych, zainteresowanych projektami w ramach inicjatywy Programu

Pilotażowego Leader+. Efektem tej współpracy było założenie Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej MROGA.

Pierwsze spotkania organizacyjne pozwoliły na zdefiniowanie podstawowych celów, wśród których na plan pierwszy wysunęły się wykorzystanie lokalnych walorów naturalnych i historycznych do wytworzenia usług turystycznych i rekreacyjnych, rozwój małej przedsiębiorczości i usług przy wykorzystaniu istniejącego potencjału, rozwój produkcji rolniczej w tym produkcji specjalnej opartej na nowych technologiach i metodach oraz lepsza organizacja rynku rolnego, a szczególnie grup intensywnej produkcji przeznaczonych bezpośrednio na rynek. Po podjęciu decyzji o złożeniu wniosku o pomoc finansową w ramach Pilotażowego Programu Leader+, ustalono, że liderem projektu będzie gmina Koluszki, która, podpisując umowę z Fundacją Programów Pomocy Dla Rolnictwa, umożliwiła rozpoczęcie dążeń do urzeczywistnienia założonych celów.

Pierwszy etap projektu w ramach Leader polegał na zachęceniu lokalnej społeczności do udziału w projekcie oraz dokonaniu analizy i możliwości rozwoju terenów objętych projektem. Program otworzyła konferencja, w której uczestniczyli przedstawiciele wszystkich gmin biorących udział w projekcie m.in. samorządy, przedsiębiorcy, już działające stowarzyszenia i organizacje pozarządowe oraz media. Następnie w każdej gminie odbyły się spotkania szkoleniowo-informacyjne, mające także charakter promocyjny. Utworzenie Grupy Inicjatywnej, w myśl przyjętej zasady współuczestnictwa, zapoczątkowało serię szkoleń i warsztatów w celu określenia kierunków zainteresowania i możliwości rozwoju regionu. Dokonano także analizy istniejących zasobów naturalnych i społecznych, a także przeprowadzono analizę SWOT. Etap ten skutkowało ponadto zawiązaniem się nieformalnej grupy ludzi, którzy uczestnicząc w spotkaniach i szkoleniach, byli ściśle związani z realizacją projektu.

Etap drugi polegał na sformalizowaniu określonych celów poprzez stworzenie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz powołanie Lokalnej Grupy Działania. Następnie zrealizowano II Schemat Pilotażowego Programu Leader+. Działania LGD koncentrowały się na poprawie jakości życia na obszarach wiejskich, podniesieniu kwalifikacji i kompetencji mieszkańców w zakresie pozyskiwania środków z UE, kreowania markowych produktów turystycznych w oparciu o posiadane zasoby poprzez tworzenie kompleksowej oferty turystycznej. Zrealizowano też szereg działań na rzecz podnoszenia jakości produktów z terenu LGD, w tym tradycyjnych produktów kulinarnych. W wyniku ewaluacji własnej stwierdzono, że udało się osiągnąć cele zakładane w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich LGD „Mroga” z roku 2006.

Etap trzeci opierał się na przygotowaniu partnerstwa do realizacji zadań osi IV Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 poprzez dostosowanie Stowarzyszenia do wymogów art. 15 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich z dnia 7 marca 2007 r. Dz. U Nr 64, poz. 427. Następnie odbyły się konsultacje społeczne i budowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (przykładowa lista obecności oraz zdjęcia w zał. nr 1). Partnerzy społeczni, gospodarczy oraz publiczni, a ponadto inne osoby nie biorące dotychczas udziału w działalności Stowarzyszenia zostali zaproszeni na konsultacje społeczne w każdej z gmin objętych działaniem LGD. I tak cykl warsztatów z udziałem również kobiet wiejskich, przedstawicieli społeczności lokalnych z całego terenu LGD, przedstawicieli organizacji społecznych i zrzeszeń społecznych dał efekty w postaci zdefiniowanych celów ogólnych dla realizacji w latach 2007-2013.

Członkami Stowarzyszenia w myśl przepisów prawa stały się Gminy: Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Koluszki i Rogów na podstawie uchwał rad Gmin podjętych w 2008 roku.

Podsumowując: Stowarzyszenie spełnia wymogi art. 15 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich z dnia 7 marca 2007 r. Dz. U Nr 64, poz. 427, posiada Radę, a jej członkami są Gminy objęte niniejszą Strategią. Członkami LGD są przedstawiciele podmiotów trzech sektorów:

- publicznego: gminy, przedstawiciele Ośrodków Kultury, Urzędów Gmin, Powiatu, Nadleśnictwa, Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, SGGW, Szkół, Ośrodków Zdrowia, itd.

- społecznego: przedstawiciele organizacji pozarządowych z terenu LGD oraz przedstawiciele podmiotów nieposiadających osobowości prawnej, jak: Koła Gospodyń Wiejskich, Towarzystwa i Zrzeszenia na rzecz rozwoju danych miejscowości, przedstawiciele sołectw i osiedli, rolnicy oraz przedstawiciele klubów młodzieżowych, zespołów folklorystycznych i innych, itd.

- gospodarczego, jak przedsiębiorcy prowadzący działalność na obszarze LGD.

3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

Członkami Stowarzyszenia są przedstawiciele trzech sektorów (publicznego, prywatnego i społecznego) z gmin: Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Koluszki i Rogów. LGD posiada 65 członków.

W myśl postanowień statutu (załącznik nr 2) członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być osoba fizyczna i osoba prawna. Osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawiona praw publicznych, która złoży deklarację członkowską oraz wystawioną na piśmie rekomendację od co najmniej dwóch członków Zarządu Stowarzyszenia może być członkiem Stowarzyszenia. Członkiem zwyczajnym może być w szczególności: każda z gmin – jednostka samorządu terytorialnego objęta Lokalną Strategią Rozwoju oraz inne osoby prawne działające aktywnie na rzecz rozwoju obszaru działania Stowarzyszenia, które utożsamiają się z celami działania Stowarzyszenia.

Osoba fizyczna, reprezentująca osobę prawną, nie może być jednocześnie członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia, a osobę prawną: Gminę – Jednostkę Samorządu Terytorialnego reprezentuje Wójt, Burmistrz lub osoba wskazana przez wyżej wymienionych. Inne osoby prawne reprezentują osoby fizyczne uprawnione do reprezentowania tychże podmiotów.

Nabycie i utrata członkostwa następuje w drodze uchwały przyjętej zwykłą większością głosów Zarządu Stowarzyszenia.

Członkowie zwyczajni Stowarzyszenia zobowiązani są:

- 1) propagować cele Stowarzyszenia i aktywnie uczestniczyć w ich realizacji;
- 2) przestrzegać postanowień Statutu;
- 3) opłacać składki członkowskie;
- 4) brać udział w Walnym Zebraniu Członków.

2. Członkowie zwyczajni mają prawo:

- 1) wybierać i być wybieranym do władz Stowarzyszenia;
- 2) składać Zarządowi Stowarzyszenia wnioski dotyczące działalności Stowarzyszenia;
- 3) brać udział w organizowanych przez Stowarzyszenie przedsięwzięciach

o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym;

- 4) wstępu na imprezy kulturalne organizowane przez Stowarzyszenie.

Skreślenie z listy członków Stowarzyszenia następuje z powodu:

- 1) pisemnej rezygnacji złożonej Zarządowi;
- 2) wykluczenia na podstawie uchwały Zarządu zwykłą większością głosów;

- a) za działalność niezgodną ze Statutem lub uchwałą władz Stowarzyszenia;
- b) za pozbawienie praw publicznych w wyniku prawomocnego orzeczenia sądu;
- c) za działanie na szkodę stowarzyszenia;
- 3) braku wpłaty składek członkowskich przez okres jednego roku.
- 4) śmierci.

W myśl statutu LGD, od uchwał Zarządu Stowarzyszenia w przedmiocie wykluczenia członków zwykłych Stowarzyszenia przysługuje odwołanie do Walnego Zebrania Członków w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały Zarządu o wykluczeniu. Uchwała Walnego Zebrania jest ostateczna i jest podejmowana na najbliższym Walnym Zebraniu.

Nawiązując do przyjętych założeń dotyczących możliwości i zasad przyjmowania nowych członków przez Lokalną Grupę Działania należy podkreślić, iż proces budowy partnerstwa nie kończy się na stworzeniu LGD. **Od początku projektu, w trakcie spotkań z mieszkańcami regionu oraz w fazie formowania się Grupy zwracano uwagę na potrzebę dalszego ciągłego umacniania więzi między obecnymi partnerami – budowania instytucji LGD i poprawy jej funkcjonowania – jak i możliwości rozszerzania składu Stowarzyszenia i otwarcie się na nowych partnerów i członków.** Ponadto grupa dba o włączanie do swych działań jak największej rzeszy mieszkańców, poprzez proces konsultowania tworzonej strategii oraz promowanie realizowanych projektów, w celu jak najlepszego wykorzystania zasobów i poprawy jakości życia na opisywanym obszarze.

4. Struktura Rady, do której wyłącznej kompetencji należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia 1698/2005, zwanym dalej organem decyzyjnym

Zgodnie ze statutem LGD, Stowarzyszenie posiada Radę liczącą od 12 do 16 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie w sposób zapewniający reprezentację przedstawicieli gmin: Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Koluszki, Rogów.

Prócz Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz Walnego Zebrania Członków, wśród władz Stowarzyszenia jest Rada - jest to organ decyzyjny. W myśl statutu nie można być jednocześnie członkiem Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady. Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach lokalnej strategii rozwoju.

Rada w co najmniej 50 % składa się z podmiotów o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – czyli partnerów gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet - wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie.

Rada na pierwszym zebraniu dokonuje ukonstytuowania wybierając spośród Członków: Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego.

W skład Rady wchodzi:

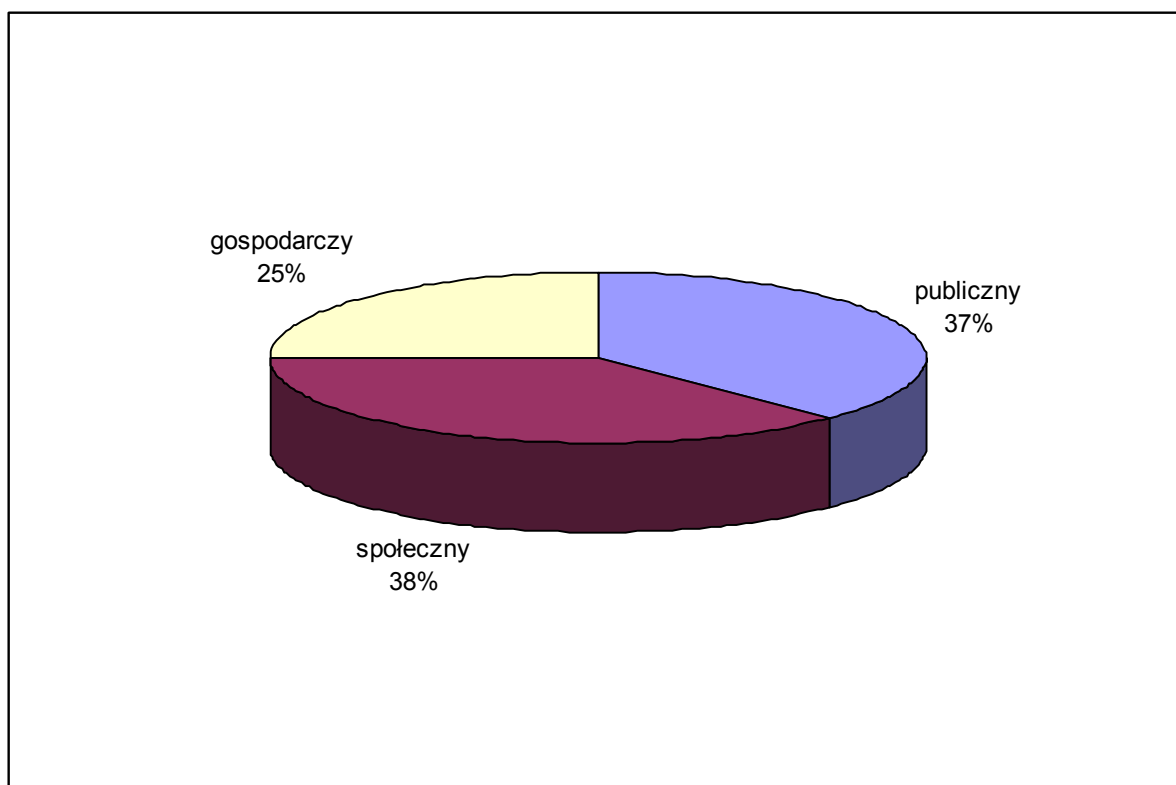
- 1) przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami albo partnerami LGD.
- 2) co najmniej trzech przedstawiciele podmiotów sektora publicznego będący członkami lub partnerami LGD.
- 3) co najmniej trzech przedstawiciele podmiotów sektora społecznego będący członkami lub partnerami LGD.
- 4) co najmniej trzech przedstawiciele przedsiębiorców będących członkami albo partnerami LGD.

Skład osobowy Rady przedstawia się następująco:

Lp.	Imię i nazwisko	Nazwa członka, którego reprezentantem jest osoba wskazana w kolumnie 2.	Gmina	Reprezentowany sektor
1.	Adamczyk Lechosław	-	Brzeziny	gospodarczy
2.	Binio Jolanta	-	Brzeziny	społeczny
3.	Czech Urszula	-	Dmosin	gospodarczy
4.	Janas Katarzyna	-	Koluszki	społeczny
5.	Kiedrzyńska Justyna	-	Koluszki	społeczny

6.	Kolasińska Magdalena	Gmina Rogów	Rogów	publiczny
7.	Korwin- Kochanowski Piotr	-	Brzeziny	gospodarczy
8.	Nowak Jerzy	-	Dmosin	gospodarczy
9.	Nowak Renata	-	Rogów	społeczny
10.	Pacho – Kuląg Małgorzata	-	Jeżów	społeczny
11.	Schab Zofia	Gmina Jeżów	Jeżów	publiczny
12.	Sokołowski Zbigniew	Gmina Brzeziny	Brzeziny	publiczny
13.	Supera Danuta	Gmina Dmosin	Dmosin	publiczny
14.	Wasilewski Grzegorz	-	Rogów	publiczny
15.	Wochna Sławomir	Gmina Koluszki	Koluszki	publiczny
16.	Woźniak Jarosław	-	Koluszki	społeczny

Reprezentatywność sektorów w Radzie ilustruje wykres:

Rada LGD odzwierciedla/ ~~nie odzwierciedla~~ reprezentatywności sektorów w całym LGD

5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego

Regulaminem funkcjonowania LGD, zapewniającym przejrzystość, demokratyczność oraz jawność podejmowania decyzji, jest statut.

Zgodnie z jego postanowieniami władzami Stowarzyszenia są Walne Zebranie, Zarząd, Komisja Rewizyjna oraz Rada. Kadencja Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej wynosi 4 lata.

Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest **Walne Zebranie Członków**. Zwołuje je Zarząd co najmniej jeden raz na sześć miesięcy lub na pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej, Zarządu, powiadamiając o jego terminie, miejscu obrad i propozycjach porządku obrad wszystkich członków Stowarzyszenia listami poleconymi lub w każdy inny skuteczny sposób co najmniej 14 dni przed terminem rozpoczęcia obrad. W Walnym Zebraniu mogą uczestniczyć zwyczajni członkowie Stowarzyszenia oraz z głosem doradczym partnerzy Stowarzyszenia oraz zaproszeni przez Zarząd goście.

Do kompetencji Walnego Zebrania należy w szczególności:

- 1) uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia (w tym LSR);
- 2) ustalanie liczby członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i Rady;
- 3) zastrzegając punkt statutu mówiący, iż Członkowie Komisji Rewizyjnej nie mogą być w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia z członkami Zarządu, do kompetencji Walnego Zebrania należy wybór i odwołanie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i Rady;
- 4) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej, w szczególności dotyczących projektów realizowanych w ramach lokalnej strategii opracowanej przez LGD;
- 5) udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi;
- 6) uchwalanie zmian Statutu;
- 7) podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do innych organizacji;
- 8) podejmowanie uchwał w sprawie rozwiązania Stowarzyszenia;
- 9) rozpatrywanie odwołań od uchwał Zarządu wniesionych przez członków Stowarzyszenia;
- 10) uchwalanie regulaminu obrad Walnego Zebrania;
- 11) inne niezbędne działania wynikające z etycznego i zgodnego z prawem działania Stowarzyszenia.

Podjęcie uchwały w sprawie zmiany Statutu, odwołania członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz rozwiązania Stowarzyszenia wymaga bezwzględnej większości głosów, przy obecności co najmniej połowy członków Walnego Zebrania.

Każdemu członkowi zwyczajnemu Stowarzyszenia przysługuje na Walnym Zebraniu jeden głos.

Zarząd składa się z Prezesa, dwóch Wiceprezesów, Skarbnika i Sekretarza wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie.

Do kompetencji Zarządu należy:

- 1) przyjmowanie nowych członków Stowarzyszenia;
- 2) reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu;
- 3) kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia;
- 4) zwoływanie Walnego Zebrania;
- 5) ustalanie wysokości składek członkowskich;
- 6) powoływanie i odwoływanie kierownika Biura Stowarzyszenia oraz zatrudnianie innych pracowników tego Biura;

7) ustalanie wysokości zatrudnienia i zasad wynagradzania pracowników Biura Stowarzyszenia;

8) ustalanie regulaminu Biura Stowarzyszenia.

Do reprezentowania Stowarzyszenia na zewnątrz upoważniony jest Prezes lub Wiceprezes Zarządu jednoosobowo. Do zaciągania zobowiązań majątkowych upoważnionych jest dwóch członków zarządu działających łącznie, w tym Prezes lub Wiceprezes Zarządu.

Biuro Stowarzyszenia jest jednostką administracyjną Stowarzyszenia, kieruje i wykonuje prace organizacyjne i przygotowawcze.

Komisja Rewizyjna składa się z Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego i od 1 do 3 członków Komisji wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków. Komisja na pierwszym zebraniu dokonuje ukonstytuowania wybierając spośród Członków: Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego.

Członkiem Komisji Rewizyjnej nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo popełnione umyślnie. Członkowie Komisji Rewizyjnej nie mogą być w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia z członkami Zarządu.

Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy:

- 1) kontrola bieżącej działalności Stowarzyszenia;
- 2) ocena prac i składanie wniosków w przedmiocie udzielenia absolutorium dla Zarządu na Walnym Zebraniu;
- 3) występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania.

Ponadto LGD obowiązana jest posiadać radę, będącą jej głównym organem decyzyjnym, do której wyłącznej kompetencji należy wybór operacji realizowanych w ramach opracowanej LSR. Rada została szerzej opisana w punkcie 4 niniejszego rozdziału.

Zasady powoływania i odwoływania członków Rady LGD

Zasady powoływania i odwoływania członków rady LGD zostały ściśle określone w statucie Stowarzyszenia. Ustalanie liczby oraz wybór i odwołanie członków Rady leży w kompetencjach Walnego Zebrania Członków, zgodnie z paragrafem 17 ust. 4 pkt. 2 i 3 statutu. Wg § 21 ust 1 statutu:

„Rada w co najmniej 50 % składa się z podmiotów o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – czyli partnerów gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet - wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie”.

Ustalono też, w paragrafie 22 statutu, sposób uzupełniania składu władz Stowarzyszenia, w tym Rady. Paragraf ten przyjął brzmienie:

„W razie zmniejszenia się składu władz Stowarzyszenia, w czasie trwania kadencji tych władz, Zarząd zwołuje Walne Zebranie w celu uzupełnienia ich składu”.

Procedura funkcjonowania Rady LGD

By Rada Stowarzyszenia działała zgodnie zasadami: przejrzystości, demokratyczności oraz jawności, LGD przygotowała i uchwaliła Regulamin Rady, który określa szczegółowo funkcjonowanie tego organu (zał. nr 3).

Według paragrafu 1 Regulaminu, określa on organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady Stowarzyszenia - organu decyzyjnego.

Członkowie Rady są wybierani przez Walne Zebranie Członków LGD „Mroga”, zgodnie z § 21 ust. 1 Statutu Stowarzyszenia „Mroga”.

Rada w co najmniej 50 % składa się z podmiotów o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – czyli partnerów gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym

organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet.

Rada na pierwszym zebraniu dokonuje ukonstytuowania wybierając spośród Członków: Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego. W jej skład wchodzi:

- 1) przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami albo partnerami LGD.
- 2) co najmniej trzech przedstawiciele podmiotów sektora publicznego będący członkami lub partnerami LGD.
- 3) co najmniej trzech przedstawiciele podmiotów sektora społecznego będący członkami lub partnerami LGD.
- 4) co najmniej trzech przedstawiciele przedsiębiorców będących członkami albo partnerami LGD.

W skład Rady wchodzi od 12 do 16 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie w sposób zapewniający reprezentację przedstawicieli gmin: Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Koluszki, Rogów. Do kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach lokalnej strategii rozwoju. W razie zmniejszenia się składu rady mają zastosowanie przepisy paragrafu 22 statutu Stowarzyszenia.

Zgodnie z §15 statutu, nie można być jednocześnie członkiem Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady. Również członkowie Rady Stowarzyszenia nie mogą być zatrudnieni w Biurze LGD.

Posiedzenia rady są dla jej członków obowiązkowe. W razie niemożności wzięcia udziału w posiedzeniu Rady, członek Rady zawiadamia o tym Przewodniczącego przed terminem posiedzenia. Przewodniczący i Zarząd udzielają członkom Rady pomocy w wykonywaniu przez nich funkcji członka Rady. Członkom Rady przysługuje dieta za udział w posiedzeniach. Przewodniczącemu Rady przysługuje dieta w podwójnej wysokości kwoty przysługującej członkowi Rady. Wysokość diety ustala Zarząd. Dieta jest obliczana na podstawie listy obecności i wypłacana członkom Rady w terminie najpóźniej 21 dnia po każdym posiedzeniu.

Rada na pierwszym posiedzeniu, które zwołuje Prezes Zarządu wybiera w głosowaniu tajnym Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego. Przewodniczący Rady organizuje pracę Rady i przewodniczy posiedzeniom Rady oraz reprezentuje Radę na zewnątrz. Przewodniczący Rady ma obowiązek zwołać Radę na wniosek Zarządu. Podczas nieobecności Przewodniczącego Rady jego obowiązki pełni Wiceprzewodniczący. Pełniąc swą funkcję Przewodniczący Rady współpracuje z Zarządem i Biurem Zarządu LGD i korzysta z ich pomocy.

Posiedzenia Rady są zwoływane odpowiednio do potrzeb wynikających z naborów wniosków prowadzonych przez LGD oraz z harmonogramu realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Mroga”. Zwołuje je Przewodniczący Rady, uzgadniając miejsce, termin i porządek posiedzenia z Zarządem i Biurem LGD. W przypadku dużej ilości spraw do rozpatrzenia, Przewodniczący Rady może zwołać posiedzenie trwające dwa lub więcej dni.

Członkowie Rady powinni być pisemnie zawiadomieni o miejscu, terminie i porządku posiedzenia Rady najpóźniej 14 dni przed terminem posiedzenia. W okresie 14 dni przed terminem posiedzenia Rady jej członkowie powinni mieć możliwość zapoznania się ze wszystkimi materiałami i dokumentami związanymi z porządkiem posiedzenia, w tym z wnioskami, które będą rozpatrywane podczas posiedzenia. Materiały i dokumenty w formie kopii będą udostępnione do wglądu w Biurze LGD dla członków Rady.

Posiedzenia Rady są jawne. Zawiadomienie o terminie, miejscu i porządku posiedzenia Rady podaje się do publicznej wiadomości co najmniej na 14 dni przed posiedzeniem. W posiedzeniach Rady uczestniczy Prezes Zarządu lub wskazany przez niego członek Zarządu. Przewodniczący Rady może zaprosić do udziału w posiedzeniu osoby trzecie, w szczególności osoby, których dotyczą sprawy przewidziane w porządku posiedzenia.

Posiedzenia Rady otwiera, prowadzi i zamyka Przewodniczący Rady. Obsługę posiedzeń Rady zapewnia Biuro LGD. Przed otwarciem posiedzenia członkowie Rady potwierdzają swoją obecność podpisem na liście obecności. Wcześniejsze opuszczenie posiedzenia przez Członka Rady wymaga poinformowania o tym przewodniczącego obrad. Prawomocność posiedzenia i podejmowanych przez Radę decyzji (quorum) wymaga obecności co najmniej $\frac{1}{2} + 1$ składu Rady.

Po otwarciu posiedzenia, Przewodniczący Rady podaje liczbę obecnych członków Rady na podstawie podpisanej przez nich listy obecności i stwierdza prawomocność posiedzenia (quorum). W razie braku quorum Przewodniczący Rady zamyka obrady wyznaczając równocześnie nowy termin posiedzenia. W protokole odnotowuje się przyczyny, z powodu których posiedzenie nie odbyło się. Po stwierdzeniu quorum Przewodniczący Rady przeprowadza wybór dwóch lub więcej sekretarzy posiedzenia, stanowiących komisję skrutacyjną, której powierza się obliczanie wyników głosowań, kontrolę quorum oraz

wykonywanie innych czynności o podobnym charakterze. Po wyborze komisji skrutacyjnej Przewodniczący przedstawia porządek posiedzenia i poddaje go pod głosowanie Rady, Członek Rady może zgłosić wniosek o zmianę porządku posiedzenia. Rada poprzez głosowanie przyjmuje lub odrzuca zgłoszone wnioski.

Przewodniczący obrad prowadzi posiedzenie zgodnie z porządkiem przyjętym przez Radę, który obejmuje w szczególności:

- 1) omówienie wniosków o przyznanie pomocy złożonych w ramach naboru prowadzonego przez LGD oraz podjęcie decyzji o wyborze operacji do finansowania.
- 2) informację Zarządu o przyznaniu pomocy przez samorząd województwa na operacje, które były przedmiotem wcześniejszych posiedzeń Rady.
- 3) wolne głosy, wnioski i zapytania.

Decyzja w sprawie wyboru projektów do finansowania jest podejmowana w formie uchwały Rady.

Przewodniczący Rady czuwa nad sprawnym przebiegiem i przestrzeganiem porządku posiedzenia, otwiera i zamyka dyskusję oraz udziela głosu w dyskusji. Przedmiotem wystąpień mogą być tylko sprawy objęte porządkiem posiedzenia. W dyskusji głos mogą zabierać członkowie Rady, członkowie Zarządu oraz osoby zaproszone do udziału w posiedzeniu. Przewodniczący Rady może określić maksymalny czas wystąpienia. Przewodniczący obrad w pierwszej kolejności udziela głosu osobie referującej aktualnie rozpatrywaną sprawę, osobie opiniującej operację, przedstawicielowi Zarządu, a następnie pozostałym dyskutantom według kolejności zgłoszeń. Powtórne zabranie głosu w tym samym punkcie porządku obrad możliwe jest po wyczerpaniu listy mówców. Ograniczenie to nie dotyczy osoby referującej sprawę, osoby opiniującej operację oraz przedstawiciela Zarządu. Jeżeli mówca w swoim wystąpieniu odbiega od aktualnie omawianej sprawy lub przekracza maksymalny czas wystąpienia, Przewodniczący obrad zwraca mu na to uwagę. Po dwukrotnym zwróceniu uwagi Przewodniczący Rady może odebrać mówcy głos. Mówca, któremu odebrano głos, może zażądać w tej sprawie decyzji Rady. Rada podejmuje decyzję niezwłocznie po wniesieniu takiego żądania. Jeżeli treść lub forma wystąpienia albo też zachowanie mówcy w sposób oczywisty zakłóca porządek obrad lub powagę posiedzenia, Przewodniczący Rady przywołuje mówcę do porządku lub odbiera mu głos. Fakt ten odnotowuje się w protokole posiedzenia.

Po wyczerpaniu listy mówców Przewodniczący Rady zamyka dyskusję. W razie potrzeby Przewodniczący może zarządzić przerwę w celu wykonania niezbędnych czynności

przygotowawczych do głosowania, na przykład przygotowania poprawek w projekcie uchwały lub innym rozpatrywanym dokumencie, przygotowania kart do głosowania. Po zamknięciu dyskusji Przewodniczący Rady rozpoczyna procedurę głosowania. Od tej chwili można zabrać głos tylko w celu zgłoszenia lub uzasadnienia wniosku formalnego o sposobie lub porządku głosowania i to jedynie przed zarządzeniem głosowania przez Przewodniczącego. W dalszej części posiedzenia mogą uczestniczyć tylko członkowie Rady. Przewodniczący Rady może udzielić głosu poza kolejnością zgłoszonych mówców, jeżeli zabranie głosu wiąże się bezpośrednio z głosem przedmówcy lub w trybie sprostowania, jednak nie dłużej niż 2 minuty. Poza kolejnością może także udzielić głosu Członkom Zarządu, osobie referującej sprawę i osobie opiniującej projekt. Poza kolejnością udziela się głosu w sprawie zgłoszenia wniosku formalnego, w szczególności w sprawach:

- 1) stwierdzenia quorum,
- 2) sprawdzenia listy obecności,
- 3) przerwania, odroczenia lub zamknięcia sesji,
- 4) zmiany porządku posiedzenia (kolejności rozpatrywania poszczególnych punktów),
- 5) głosowania bez dyskusji,
- 6) zamknięcie listy mówców,
- 7) ograniczenia czasu wystąpień mówców,
- 8) zamknięcia dyskusji,
- 9) zarządzenia przerwy,
- 10) zarządzenia głosowania imiennego,
- 11) przeliczenia głosów,
- 12) reasumpcji głosowania.

Wniosek formalny powinien zawierać żądanie i zwięzłe uzasadnienie, a wystąpienie w tej sprawie nie może trwać dłużej niż 2 minuty. Rada rozstrzyga o wniosku formalnym niezwłocznie po jego zgłoszeniu. O przyjęciu lub odrzuceniu wniosku Rada rozstrzyga po wysłuchaniu wnioskodawcy i ewentualnie jednego przeciwnika wniosku.

Po wyczerpaniu porządku posiedzenia, Przewodniczący Rady zamyka posiedzenie i rozpoczyna procedurę głosowania zarządzając głosowanie zgodnie z postanowieniami wynikającymi ze Statutu LGD oraz regulaminu.

W przypadku członków Rady, którzy mają związek z operacją przeznaczoną do oceny, zostają oni wyłączeni z procedury głosowania, w szczególności w przypadku

ubiegania się przez członka organu decyzyjnego o wybór jego operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 7 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Członkowie Rady zobowiązani są do wypełnienia deklaracji bezstronności (zał. nr 4) w stosunku do projektu i złożenia pod nią podpisu.

Głosowania Rady mogą odbywać się w następujących formach:

- 1) przez podniesienie ręki na wezwanie Przewodniczącego Rady,
- 2) przez wypełnienie i oddanie komisji skrutacyjnej kart do oceny operacji.

W głosowaniu przez podniesienie ręki komisja skrutacyjna oblicza głosy "za", głosy "przeciw" i głosy "wstrzymuję się od głosu", po czym informują Przewodniczącego Rady o wyniku głosowania. Wyniki głosowania ogłasza Przewodniczący Rady.

Głosowanie przez wypełnienie kart do oceny operacji obejmuje:

- 1) głosowanie w sprawie zgodności operacji z LSR,
- 2) głosowanie w sprawie oceny operacji według kryteriów lokalnych przyjętych przez LGD.

W głosowaniu odbywającym się przez wypełnienie kart do oceny operacji członkowie Rady oddają głos za pomocą kart oceny operacji, wydanych członkom Rady przez komisją skrutacyjną. Każda strona karty oceny operacji musi być opieczetowana pieczęcią LGD i podpisana przez sekretarzy posiedzenia, Głos oddany przez członka Rady w formie wypełnionej karty oceny operacji jest nieważny, jeżeli zachodzi co najmniej jedna z poniższych okoliczności:

- 1) na karcie brakuje nazwiska i imienia lub podpisu członka Rady,
- 2) na karcie brakuje informacji pozwalających zidentyfikować operację, której dotyczy ocena (numer wniosku, nazwy wnioskodawcy, nazwy projektu).

Karty muszą być wypełniane piórem, długopisem lub cienkopisem. Znaki „X” lub „V” winny być postawione w polu przeznaczonego na to kwadratu.

Głos w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR oddaje się przez skreślenie jednej z opcji zaznaczonych gwiazdką w zawartym na karcie oceny operacji sformułowaniu: **„Głosuję za uznaniem, że operacja jest* nie jest* zgodna z LSR”**. Pozostawienie lub skreślenie obu opcji uważa się za głos nieważny. W przypadku stwierdzenia błędów i braków w sposobie wypełnienia karty oceny zgodności operacji z LSR komisja skrutacyjna wzywa członka Rady,

który wypełnił tę kartę do złożenia wyjaśnień i uzupełnienia braków. W trakcie wyjaśnień członek Rady może na oddanej przez siebie karcie dokonać wpisów w kratkach lub pozycjach pustych, oraz dokonać czytelnej korekty w pozycjach i kratkach wypełnionych podczas głosowania, stawiając przy tych poprawkach swój podpis. Jeżeli po dokonaniu poprawek i uzupełnień karta nadal zawiera błędy w sposobie wypełniania, zostaje uznana za głos nieważny. Wynik głosowania w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest pozytywny, jeśli zwykła większość głosów została oddana na opcję, że operacja jest zgodna z LSR. Wyniki głosowania ogłasza przewodniczący Rady.

Oddanie głosu w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD polega na wypełnieniu tabeli zawartej na "Karcie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD", która jest odpowiednia do typu ocenianej operacji. Wszystkie rubryki zawarte w tabeli muszą być wypełnione w przeciwnym razie głos uważa się za nieważny. W trakcie zliczania głosów komisja skrutacyjna jest zobowiązana sprawdzić, czy łączna ocena punktowa operacji zawarta w pozycji „SUMA PUNKTÓW” została obliczona poprawnie. W przypadku stwierdzenia błędów i braków w sposobie wypełnienia karty oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD sekretarze posiedzenia wzywają Członka Rady, który wypełnił tę kartę do złożenia wyjaśnień i uzupełnienia braków. W trakcie wyjaśnień Członek Rady może na oddanej przez siebie karcie dokonać wpisów w pozycjach pustych, oraz dokonać czytelnej korekty w pozycjach wypełnionych podczas głosowania, stawiając przy tych poprawkach swój podpis. Jeżeli po dokonaniu poprawek i uzupełnień karta nadal zawiera błędy w sposobie wypełnienia, zostaje uznana za głos nieważny. Wynik głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD dokonuje się w taki sposób, że sumuje się oceny punktowe wyrażone na kartach stanowiących głosy oddane ważnie w pozycji „SUMA PUNKTÓW” i dzieli przez liczbę ważnie oddanych głosów. Wyniki głosowania ogłasza Przewodniczący Rady. Na podstawie wyników głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD sporządza się listę operacji wybranych do finansowania.

W stosunku do każdej operacji będącej przedmiotem posiedzenia Rady podejmowana jest przez Radę decyzja w formie uchwały o wybraniu bądź nie wybraniu operacji do finansowania, której treść musi uwzględniać:

- 1) wyniki głosowania w sprawie uznania operacji za zgodne z LSR,
- 2) wyniki głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD i sporządzoną na tej podstawie listę rankingową wniosków,

3) dostępność, środków LGD na poszczególne typy operacji.

Przewodniczący Rady odczytuje uchwały dotyczące poszczególnych projektów rozpatrywanych w trakcie posiedzenia, bez potrzeby ich przegłosowania. Każda uchwała powinna zawierać:

- 1) informacje o wnioskodawcy operacji (imię i nazwisko lub nazwę, miejsce za mieszkania lub miejsce działalności, adres lub siedzibę, PESEL lub REGON, NIP)
- 2) tytuł operacji zgodny z tytułem podanym we wniosku,
- 3) kwotę pomocy o jaką ubiegał się wnioskodawca zgodną z kwotą podaną we wniosku,
- 4) informację o decyzji Rady w sprawie zgodności lub braku zgodności operacji z LSR,
- 5) informację o finansowaniu lub nie finansowaniu realizacji operacji.

W trakcie posiedzenia Rady sporządzany jest protokół, w którym odnotowuje się wyniki głosowania. Uchwałę podpisuje Przewodniczący Rady po jej podjęciu. Uchwały podjęte przez Radę, nie później niż 7 dni od ich uchwalenia, Przewodniczący Rady przekazuje Zarządowi.

Protokół z posiedzenia Rady sporządza się w terminie 7 dni po odbyciu posiedzenia i wyklada do wglądu w Biurze LGD na okres 14 dni w celu umożliwienia członkom Rady wniesienia ewentualnych poprawek w jego treść. Wniesioną poprawkę, o której mowa w ust. 1 rozpatruje Przewodniczący Rady. Jeżeli Przewodniczący nie uwzględni poprawki, poprawkę poddaje się pod głosowanie na następnym posiedzeniu Rady, która decyduje o przyjęciu lub odrzuceniu poprawek. Po zakończeniu procedury dotyczącej możliwości nanieśnięcia poprawek do protokołu przewidzianej w ust. 1 i 2, przewodniczący obrad podpisuje protokół. Protokoły i dokumentacja z posiedzeń Rady jest gromadzona i przechowywana w Biurze LGD. Dokumentacja ma charakter jawny i jest udostępniana do wglądu wszystkim zainteresowanym.

Od decyzji wydanej przez Organ decyzyjny LGD, czyli Radę służy odwołanie. Strona niezadowolona z decyzji może zwrócić się do tego organu z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy. Wnioskodawca po posiedzeniu Rady ma prawo uzyskać informację w biurze LGD, czy jego projekt znalazł się na liście projektów przeznaczonych do dofinansowania. Jeśli nie, może złożyć odwołanie do Rady LGD w formie pisemnego wniosku o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji. Odwołanie podlega

ponownemu rozpatrzeniu przez Radę wniosku o dofinansowanie operacji na posiedzeniu zwołanym przez Przewodniczącego Rady lub jego zastępcę. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony i złożony między 7 a 14 dniem po posiedzeniu Rady. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku gdy:

- został wniesiony po upływie terminu określonego,
- został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn. nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie,
- nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.

W momencie ponownego rozpatrywania wniosku o dofinansowanie operacji członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę. Rada podejmuje uchwałę o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania. Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów, która kwalifikowałaby go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze zyskuje prawo dofinansowania w ramach dostępnych środków. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz. O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany w terminie 7 dni od dnia posiedzenia Rady, na którym wniosek był rozpatrywany.

Regulamin tu opisany został uchwalony na czas nieoznaczony.

Procedura naboru pracowników LGD „Mroga”

Procedura rekrutacji pracowników LGD „Mroga” odbywać się będzie na podstawie konkursów na określone stanowiska. Ustala się procedurę:

Dla naboru dla poszczególnych stanowisk:

- kierownik biura
- asystent projektu – 2 etaty

1. Zostanie ogłoszony nabór na wolne stanowiska, poprzez ogłoszenie w prasie lokalnej odpowiadającej wszystkim gminom LGD: „Blżej Ciebie” dodatek Expressu Ilustrowanego, „Tydzień w Koluszkach”, „BIS”, „Wieści z Głowna i ze Strykowa” dodatek „Nowego Łowiczanina” – razem 4 ogłoszenia.
2. Ogłoszony nabór rozpocznie się z momentem podania do publicznej wiadomości informacji o naborze. Nabór trwać będzie 14 dni.
3. Zostanie powołana Komisja ds. Naboru składająca się z Członków Zarządu i Przedstawicieli Gmin.
4. Członkowie Komisji zobowiązani są złożyć oświadczenie o nie pozostawianiu w stosunku pokrewieństwa wobec kandydatów na stanowiska pracy w LGD
5. Weryfikacja formalna spełnienia wymogów koniecznych przez kandydatów na poszczególne stanowiska odbędzie się w terminie następującym po ostatnim dniu składania ofert.
 - Komisja sporządza protokół ze spotkania weryfikującego oraz listy kandydatów: a) którzy zakwalifikowali się do kolejnego etapu naboru b) kandydatów, którzy nie spełnili wymagań koniecznych i nie zakwalifikowali się do kolejnego etapu naboru. Lista ta jest również umieszczana na tablicy ogłoszeń w siedzibie LGD.
6. W związku z weryfikacją formalną, kandydaci zostaną powiadomieni pisemnie o jej wyniku w terminie 7 dni. Kandydaci, którzy zakwalifikują się do kolejnego etapu, jakim jest rozmowa kwalifikacyjna, zostaną również powiadomieni telefonicznie.
7. Terminy rozmów kwalifikacyjnych zostają ustalone w momencie weryfikacji formalnej dokumentów kandydatów.
8. Na podstawie rozmowy kwalifikacyjnej Komisja ocenia stopień spełnienia wymogów przez kandydatów i podejmuje decyzję o zatrudnieniu bądź nie zatrudnieniu na w/w stanowiskach.
9. Dla poszczególnych stanowisk zostały określone wymagania konieczne, pożądane kandydata oraz zakres obowiązków na stanowisku (zawarte w tabeli poniżej).

10. Wymagane dokumenty, jakie kandydaci zobowiązani są złożyć dla celów naboru:

- Wypełniony kwestionariusz osobowy.
- Kserokopia dokumentów potwierdzających posiadane wykształcenie, w tym posiadane certyfikaty, dyplomy, zaświadczenia ukończonych kursów, szkoleń itp. w merytorycznym kierunku i staż pracy.
- List motywacyjny, CV.
- Oświadczenie o niekaralności.
- Oświadczenie kandydata o korzystaniu z pełni praw publicznych.
- Oświadczenie kandydata o stanie zdrowia pozwalającym na pracę na wskazanym stanowisku.

11. Sposób składania dokumentów

Wymagane dokumenty aplikacyjne należy składać w zaklejonej kopercie w siedzibie LGD, adres: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczności „Mroga”, ul. 11 Listopada 65/216; 95-040 Koluszki lub wysłać listem poleconym na adres LGD w nieprzekraczalnym terminie do ostatniego dnia naboru do godz. 15.30. Na kopercie należy dopisać słowa "Nabór - Kierownik LGD" bądź „Nabór – asystent projektu w LGD – pracownik ds. administracyjnych” bądź „Nabór – asystent projektu w LGD - doradca w zakresie PROW” odpowiednio do stanowisk.

12. Dokumenty, które wpłyną do LGD po wyżej określonym terminie nie będą rozpatrywane.

13. Do dokumentów należy dołączyć zgodę na przetwarzanie danych osobowych tj. klauzulę: " Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w ofercie pracy dla potrzeb niezbędnych do realizacji procesu rekrutacji zgodnie z ustawą z dnia 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.) oraz ustawą z dnia 22.03. 1990 r. o pracownikach samorządowych (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 z późn. zm.) ".

13. Wykluczona jest wszelka dyskryminacja kandydatów ze względu na płeć czy też stopień niepełnosprawności.

14. Osoby rekrutujące przyszłych pracowników kierować się będą tylko i wyłącznie kwalifikacjami oraz doświadczeniem kandydatów.

15. W przypadku podobnych wyników po wstępnej fazie rekrutacji pierwszeństwo w otrzymaniu stanowiska będą miały osoby z terenu objętego LSR.

16. W wypadku wystąpienia trudności w zatrudnieniu pracowników o określonych kwalifikacjach, konkurs zostanie powtórzony. Jeśli trudności ze znalezieniem pracownika powtórzą się, wymagania wobec przyszłych kandydatów zostaną zawężone.

17. Kierownikiem biura projektu może zostać osoba o doświadczeniu w LEADER+, która w sposób rzetelny i profesjonalny pokieruje projektem, zapewniając uzyskanie oczekiwanych wyników i realizacji zamieszczonych w LSR celów. Kierownik biura musi wykazać się ponadto dobrymi umiejętnościami organizacyjnymi oraz posiadać zdolności komunikacyjne i łatwość nawiązywania kontaktów interpersonalnych. Konkurs na kierownika zostanie przeprowadzony według wyżej wspomnianych zasad.

17. Asystentami projektu mogą zostać osoby o wykształceniu administracyjnym, prawniczym, ekonomicznym, humanistycznym lub pokrewnym ze znajomością zasad korzystania z funduszy pomocowych, które uzyskają najlepsze wyniki w trakcie przeprowadzonej rekrutacji, poprzedzonej ogłoszeniem o konkursie. Osoby takie muszą wykazać się ponadto zaangażowaniem w sprawy związane z realizacją zamierzonych celów związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru objętego LSR.

Kadra Stowarzyszenia powinna posiadać uprawnienia, kompetencje, kwalifikacje, doświadczenie zawodowe oraz zakres obowiązków, stosownie do zajmowanych stanowisk.

18. Zarówno uprawnienia, jak i obowiązki mogą zostać zmienione bądź doprecyzowane przez Walne Zgromadzenia bądź Zarząd oraz mogą podlegać zmianie zgodnie z nowymi wymogami prawnymi.

19. **Kadra Stowarzyszenia MROGA powinna posiadać uprawnienia, kompetencje, kwalifikacje, doświadczenie zawodowe oraz zakres obowiązków, stosownie do zajmowanych stanowisk.** Zarówno uprawnienia, jak i obowiązki mogą zostać zmienione bądź doprecyzowane przez Walne Zgromadzenia bądź Zarząd oraz mogą podlegać zmianie zgodnie z nowymi wymogami prawnymi. Docelowo zakłada się zatrudnienie trzech osób: kierownika i dwóch asystentów projektu.

20. Opis stanowisk pożądanych w funkcjonowaniu LGD prezentuje się następująco:

➤ **Kierownik Biura** wykonuje obowiązki oraz posiada uprawnienia ustalone przez Walne Zgromadzenie. Posiada prawo usunięcia lub zawieszenia każdego pracownika lub przedstawiciela biura wybranego lub mianowanego przez Zarząd, mając ku temu uzasadnione przesłanki. Posiada prawo ogólnej kontroli nadzoru polityk i operacji stowarzyszenia, z uwzględnieniem ograniczeń nałożonych przez Zarząd, dokumentów

dotyczących zmian strukturalnych lub niniejszych praw wewnętrznych. Ponadto zarządza on organizacją pracy biura, zarządza korespondencją oraz dokumentacją stowarzyszenia, asystuje przy prowadzonych projektach, jak również administracyjnie wspiera pracowników biura. Najważniejszym jego obowiązkiem jest realizacja zadań w ramach osi IV Leader.

➤ **Asystent projektu o wykształceniu administracyjnym.** Do obowiązków asystenta o takim wykształceniu należy prowadzenie administracji biura, redagowanie pism Stowarzyszenia, realizacja zadań związanych z obsługą korespondencji LGD oraz wszystkie prace administracyjne związane z obsługą naborów. Do obowiązków tego asystenta przydzielono również weryfikację formalną wniosków w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju”.

➤ **Asystent projektu o wykształceniu ekonomicznym, prawnym bądź humanistycznym lub pokrewnym znający zasady korzystania z funduszy pomocowych oraz mający doświadczenie zawodowe związane z doradztwem.** Do obowiązków osoby na tym stanowisku należy wyszukiwanie nowych programów pomocowych, sprzyjających dalszemu rozwojowi LGD MROGA. Ponadto w zakresie jego obowiązków leży zajmowanie się pisaniem wniosków w celu uzyskania dofinansowania na wybrane inwestycje w różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego oraz pomoc przy pisaniu wniosków mieszkańcom LGD.

➤ doradztwo z zakresu działań sprzyjających realizacji celów określonych w LSR oraz pomoc we właściwym funkcjonowaniu Stowarzyszenia w oparciu o istniejące przepisy prawa. Ponadto służy doradztwem prawnym mieszkańcom LGD MROGA.

➤ Należy do niego organizacja i realizacja działań przewidzianych w projekcie, bieżąca obsługa Beneficjentów, obsługa biura projektu oraz prowadzenie dokumentacji merytorycznej, współuczestnicząc przy prowadzonych projektach.

Tab. 2. Wykaz stanowisk w Biurze LGD

L.p.	Stanowisko	Opis stanowiska	Wymagania konieczne	Wymagania pożądane
1.	Kierownik biura	<ul style="list-style-type: none"> - zarządzanie i sprawowanie ogólnego nadzoru nad działalnością biura; - zarządzanie organizacją pracy biura; - zarządzanie korespondencją oraz dokumentacją stowarzyszenia; - prawo ogólnej kontroli i nadzoru polityk i operacji stowarzyszenia, dokumentów dotyczących zmian strukturalnych lub praw wewnętrznych; - asystowanie przy prowadzonych projektach i wspieranie pracowników biura - rozliczanie środków z UE oraz realizowanie harmonogramu prac osi IV Leader w LGD 	<ul style="list-style-type: none"> - minimum 3 lata pracy - doświadczenie w zakresie realizacji Leader+ - doświadczenie w zarządzaniu projektami; - zdolności organizacyjne, komunikacyjne i interpersonalne; - umiejętność zarządzania i kierowania zespołem; - znajomość obsługi komputera - posiadanie własnego samochodu oraz prawa jazdy kat. B 	<ul style="list-style-type: none"> - umiejętność sporządzania analiz ekonomicznych; - doświadczenie w aktywizowaniu mieszkańców lokalnych społeczności; - doświadczenie w sektorze pozarządowym - doświadczenie w administracji publicznej
2.	Asystent projektu	<ul style="list-style-type: none"> - weryfikacja formalna wniosków; - wyszukiwanie nowych programów pomocowych, sprzyjających dalszemu rozwojowi obszaru LGD; 	<ul style="list-style-type: none"> - wykształcenie prawnicze lub administracyjne lub pokrewne; - znajomość zasad korzystania z 	<ul style="list-style-type: none"> - doświadczenie w pracy biurowej lub administracyjnej

		<ul style="list-style-type: none"> - pisanie wniosków w celu uzyskania dofinansowania na wybrane inwestycje w różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego; 	<ul style="list-style-type: none"> funduszy pomocowych; - zaangażowanie w sprawy związane z realizacją celów LSR; - znajomość obsługi komputera; - dobra organizacja pracy - prawo jazdy kat. B oraz posiadanie własnego samochodu 	
3.	Asystent projektu	<ul style="list-style-type: none"> - doradzanie w zakresie działań sprzyjających realizacji celów określonych w LSR; - pomaganie we właściwym funkcjonowaniu Stowarzyszenia w oparciu o istniejące przepisy prawa; - świadczenie podstawowych usług prawnych mieszkańcom terenu LGD - wyszukiwanie nowych programów pomocowych, sprzyjających dalszemu rozwojowi obszaru LGD; - pisanie wniosków w celu uzyskania 	<ul style="list-style-type: none"> - wykształcenie ekonomiczne lub pokrewne; - znajomość zasad korzystania z funduszy pomocowych; - doświadczenie w rozliczaniu projektów finansowanych ze środków UE; - znajomość obsługi komputera -znajomość zasad korzystania z funduszy pomocowych; - znajomość obsługi komputera 	<ul style="list-style-type: none"> - doświadczenie w zakresie usług doradczych;

		dofinansowania na wybrane inwestycje w różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego; - pomoc przy pisaniu wniosków mieszkańcom LGD; - asysta przy realizacji projektów; - organizowanie i realizowanie działań przewidzianych w projekcie; - bieżąca obsługa Beneficjentów; - obsługa biura projektu oraz prowadzenie dokumentacji merytorycznej	- komunikatywność - prawo jazdy kat. B oraz posiadanie własnego samochodu	
--	--	---	--	--

Warunki lokalowe biura LGD

Biuro Stowarzyszenia znajduje się w Koluszkach przy ul. 11 Listopada 65. Obecnie siedziba LGD obejmuje dwa pokoje: pokój obsługi petentów oraz salę minikonferencyjną dla członków Zarządu i rady LGD. Stan techniczny i lokalowy pomieszczeń biura pozwala na przyjmowanie i obsługę interesantów, a także pozwala na archiwizowanie dokumentów oraz organizację spotkań, konferencji. W pracy Biura LGD wykorzystywany będzie sprzęt IT już istniejący w Biurze: komputery (3), skaner (1), kserokopiarka i drukarka (1), telefon z faxem (1).

Na potrzeby działalności LGD projektuje się wynajęcie 3 pomieszczeń: sali obsługi interesantów, sali konferencyjnej (20 os) oraz pokoju dla potrzeb konsultacji. W pomieszczeniach tych będą się znajdowały szafy potrzebne do archiwizacji dokumentów zgodnie z ogólnymi zasadami polityki bezpieczeństwa.

6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego LGD

Organ decyzyjny LGD w myśl postanowień statutu LGD „Mroga” stanowi Rada. Członkowie Rady posiadają kwalifikacje w zakresie pozyskiwania środków z funduszy unijnych oraz szerokie doświadczenie zdobyte dzięki udziałowi w licznych projektach na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, organizacji szkoleń i doradztwa przy wykorzystywaniu funduszy strukturalnych oraz działań promocyjnych w gminach.

Wśród członków Rady są przedstawiciele wszystkich Gmin należących do LGD, w tym trzech przedstawiciele sektora społecznego, trzech – gospodarczego, trzech - publicznego. Członkowie Rady posiadają kwalifikacje/doświadczenie i spełniają kryteria:

- 1 osoba posiada biegłą, udokumentowaną znajomość języka francuskiego;
- ponad połowa członków Rady jest zameldowana na obszarze LGD powyżej 3 lat,
- ponad połowa członków Rady posiada wiedzę i doświadczenie z zakresu działalności na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i realizacji projektów finansowanych z UE.

Szczegółowy opis kwalifikacji i doświadczenia członków Rady zawiera się w załączniku nr 5.

7. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Lokalna Grupa Działania składa się z partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych. Członkami LGD są osoby zaangażowane w rozwój obszaru objętego LSR.

Wśród 5 Gmin należących do LGD w ramach SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006" Priorytet 2 "Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich", Działanie 2.3 "Odnowa i rozwój wsi oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego":

- Gmina Jeżów zrealizowała 2 projekty:

1. „Poprawa wizerunku części historycznej Jeżowa”
2. „Park kultury Sportu i Wypoczynku w Jeżowie”

- Gmina Brzeziny – 1 projekt:

1. "Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego miejscowości Syberia"

- Gmina Rogów – 1 projekt:

1. Budowa i remont ciągu pieszo - turystycznego w centrum miejscowości Rogów, którego celem jest podniesienie atrakcyjności turystycznej

- Gmina Dmosin - 2 projekty

1. Remont ciągu pieszo – turystycznego w centrum miejscowości Wola Cyrusowa
2. Renowacja i modernizacja przedpola zabytkowego kościoła w centrum miejscowości Dmosin

Doświadczenie członków i partnerów LGD zostało szerzej opisane w załączniku nr 6.

Powierzchnia

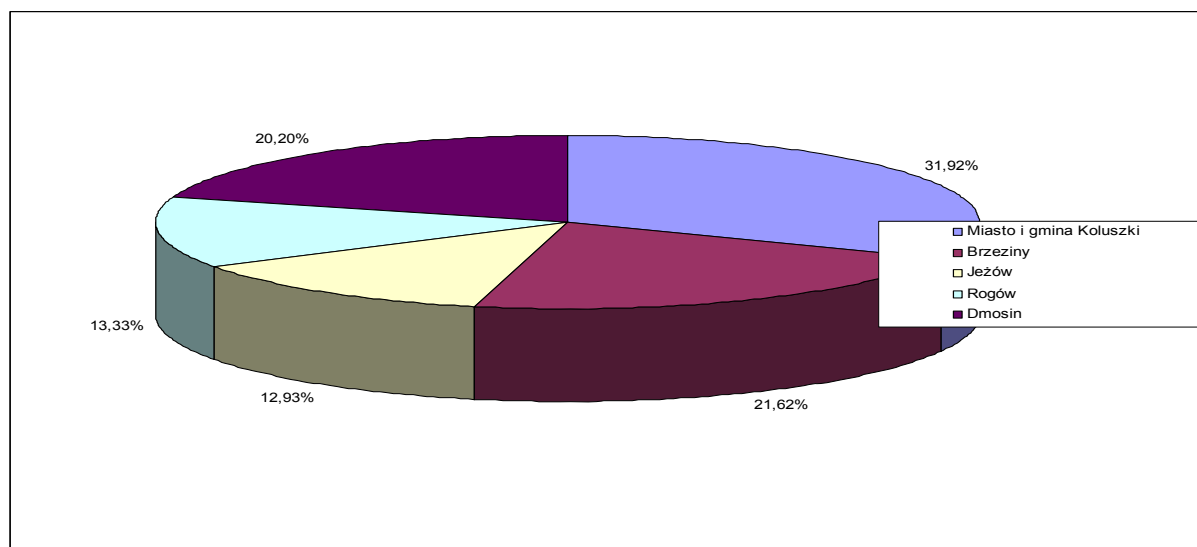
Obszar LGD zajmuje teren o łącznej powierzchni 495 km², stanowiąc tym samym około 2% powierzchni województwa łódzkiego. Pod względem powierzchni największy obszar zajmuje miasto i gmina Koluszki (31,92%), następnie gmina Brzeziny (21,62%), gmina Dmosin (20,20%), gmina Rogów (13,33%) i gmina Jeżów (12,93%).

Tab.2. Powierzchnia gmin i obszaru LGD

Nazwa gminy	Powierzchnia w km ²	Udział powierzchni gmin w powierzchni LGD w %
Miasto i gmina Koluszki	158	31,92
Brzeziny	107	21,62
Jeżów	64	12,93
Rogów	66	13,33
Dmosin	100	20,20
Powierzchnia LGD	495	100

Dane: GUS, stan na 31.XII.2006

Wyk. 1. Udział powierzchni gmin w ogólnym obszarze LGD

Położenie

Obszar działania LGD położony jest we wschodniej części województwa łódzkiego. Od zachodu i południowego zachodu graniczy z powiatem łódzkim wschodnim (gminy Andrespol, Brójce, Nowosolna), zaś od północnego zachodu z powiatem zgierskim (gminy Głowno i Stryków). Od południa obszar LGD graniczy z powiatem tomaszowskim (gminy Budziszewice, Rokiciny, Ujazd i Żelechlinek), od wschodu z powiatem skierniewickim (gminy Głuchów, Lipce Reymontowskie oraz Słupia), natomiast od północnego wschodu z powiatem łowickim (gminy Domaniewice, Łyszkowice).

Pod względem geograficznym analizowany teren położony jest w centralnej Polsce na północnych krańcach Małopolskiej Krainy Przyrodniczo-Leśnej w ramach

Dzielnicy Łódzko-Opoczyńskiej i Mezuregionu Sieradzko-Łódzkiego. Teren ten znajduje się w paśmie Wzniesień Łódzkich, należących do Wzniesień Południowo-Mazowieckich, łącząc łagodne równiny Niżu Środkowo-Polskiego z falistymi wyniesieniami Garbu Łódzkiego. Teren gmin Brzeziny, Jeżów, Rogów, Koluszki znajduje się w mezoregionie Wzniesień Łódzkich, natomiast gmina Dmosin zachodzi na mezoregion Równiny Łowicko-Błońskiej. Wzniesienia Łódzkie stanowią bardzo ciekawą formę wykształcenia terenu sięgającą ponad 100 metrów nad otaczającymi je równinami i dochodzą do wysokości 250 n.p.m. Obszar obejmuje nie tylko tereny krajobrazowe okolicy rzeki Mrogi w Tworzyankach i Rochnie, ale również wyjątkowe tereny wchodzące w skład Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich.

Teren LGD znajduje się niedaleko Łodzi, będącej stolicą województwa i jednocześnie trzecim pod względem wielkości miastem w Polsce. LGD działa ponadto ok. 130 km od stolicy Polski, Warszawy. W pobliżu znajdują się też inne znaczące ośrodki miejskie – Skierniewice, Łowicz, Zgierz, Rawa Maz., Tomaszów Maz. Na obszarze tym krzyżują się najważniejsze szlaki komunikacyjne w kraju, zarówno drogowe, jak i kolejowe (Warszawa-Łódź, Warszawa-Katowice, Gdynia-Katowice, Łódź-Radom). W pobliskim Strykowie planowane jest też utworzenie węzła drogowego, w którym będą się krzyżowały autostrady wschód-zachód i północ-południe.

Ryc.3 Mapa układu drogowego

Ukształtowanie powierzchni

Budowa geologiczna obszaru LGD została ukształtowana przez lądolód i jego osady w erze mezozoicznej w okresie jury i kredy, a także w erze kenozoicznej w okresie czwartorzędowym. Zmiany, jakie następowały w późniejszych okresach w głównej mierze spowodowane były działalnością człowieka oraz procesami denudacji.

Rzeźbę terenu cechuje spore zróżnicowanie, począwszy od terenów typowo nizinnych, przez równiny aż po wzniesienia. Wskutek zatrzymania się lodowca i wypiętrzeń, na opisywanym terenie występują duże różnice wysokości względnych, czego

przykładem są m. in. Wzniesienia Łódzkie, rozciągające się od Brzezin, przez Rogów i Jeżów w kierunku Wysoczyzny Rawskiej. Skutkiem działalności lodowca jest ciekawa i urozmaicona rzeźba terenu, obejmująca wiele atrakcyjnych obszarów krajobrazowych, co znacznie podnosi walory turystyczne i stanowi silny atut w planowaniu dalszego rozwoju w kierunku turystyki weekendowej.

Klimat

Położenie geograficzne i ukształtowanie powierzchni to główne czynniki mające zasadniczy wpływ na klimat, panujący na obszarze działania LGD. Ma on charakter przejściowy, zaś tereny nizinne pozwalają na swobodny przepływ mas powietrza. Opisywany obszar należy do najcieplejszych w województwie. Okres wegetacyjny trwa około 210 dni.

Średnioroczne temperatury powietrza wahają się między $+7,6^{\circ}\text{C}$ a $-8,5^{\circ}\text{C}$. Największe nasłonecznienie występuje w czerwcu, najmniejsze w grudniu, zaś usłonecznienie względne wynosi w lecie około 40-45%, a zimą 15%.

Maksymalne zachmurzenie ma miejsce w zimie, natomiast najmniejsze jest pod koniec lata, w sierpniu oraz wrześniu. Największa zmienność temperatur odnotowywana jest zimą, zaś wahania temperatur dochodzą aż do 10°C , kształtując się na poziomie między $-8,1^{\circ}\text{C}$ a $+2,2^{\circ}\text{C}$. Na obszarze LGD na przemian występują zimy ciepłe i zimne, a okres grzewczy trwa przeważnie od października do końca kwietnia. Takie zmiany temperatury to przede wszystkim skutek napływającego z Atlantyku zimnego powietrza wraz z kierującymi się ku wschodowi niżami barycznymi. Analizowany teren cechuje duża zmienność cyrkulacji powietrza, co prowadzi do częstych zmian ciśnienia atmosferycznego. Lato jest okresem, w którym najczęściej występuje cyrkulacja południowo-wschodnia z napływem powietrza kontynentalnego, rozbudowa wyżu oraz efekt ścierania się mas powietrza z zachodu w czasie występowania wyżu azorskiego. Najczęściej napływającymi są masy powietrza arktycznego, polarnego i kontynentalnego z przewagą polarnomorskiego, które na obszarze LGD występują 45% dni w roku. Powietrze polarno-kontynentalne występuje 38% dni w roku, natomiast masy powietrza arktycznego 10% dni. Stosunkowo rzadko napływają masy powietrza zwrotnikowego. Tak duża zmienność cyrkulacji powietrza powoduje sporą zmienność pogody w ciągu roku.

Średnia prędkość wiatru na terenie LGD nie przekracza 3 m/s. Przeważają wiatry zachodnie i południowo-zachodnie, choć często występują także wiejące przez cały rok wiatry wschodnie i południowo-wschodnie. Wiatry północne częściej występują wiosną, rzadziej natomiast jesienią.

Na terenie objętym projektem w skali roku występuje średnio 156 dni z opadami, w tym około 100 dni z sumą dobową wyższą od 1 mm. Latem występują dni z dobowymi opadami powyżej 10 mm. Opady śniegu mają miejsce średnio 40-45 dni w ciągu roku, natomiast pokrywa śnieżna utrzymuje się przeciętnie przez 50-70 dni. Dni burzowych jest średnio 20, a opady gradu występują 2-3 razy do roku. Całkowita średnioroczna suma opadów atmosferycznych wynosi 580 mm.

W związku z powyższym można stwierdzić, iż na terenie LGD występują dogodne warunki do rozwoju turystyki. Decydują o tym w głównej mierze korzystne warunki solarne, skutkujące dużą liczbą pogodnych dni w roku, szczególnie w okresie sierpnia i września, powodując efekt przedłużenia lata, co jest niezwykle korzystne z punktu widzenia rozwoju turystyki. W ciągu roku usłonecznienie jest stosunkowo wysokie, natomiast zachmurzenie kształtuje się na średnim poziomie. Kolejnym istotnym czynnikiem przemawiającym za rozwojem usług turystycznych na opisywanym obszarze są bardzo korzystne warunki termiczne, cechujące się okresem bezmroźnym, trwającym przeciętnie 280 dni w skali roku, duża ilość dni bezwietrznych oraz sprzyjające warunki biometeorologiczne

przy wskaźniku biometeorologicznym, wahającym się między wiosną i jesienią w granicach 1.7-2.0.

Gleby

Gleby występujące na obszarze LGD nie należą do dobrych. Gleby I klasy nie występują w ogóle, zaś gleby II klasy zajmują zaledwie 0,1% powierzchni wszystkich gruntów ornych znajdujących się na terenie objętym projektem. Wśród gleb duży udział mają gleby kwaśne i bardzo kwaśne, stanowiące w gminie Rogów i Dmosin ponad 80% powierzchni. Gleby te należą do silnie zdegradowanych, wskutek czego stosowanie nawozów sztucznych jest mało efektywne, bowiem składniki pokarmowe zamiast być absorbowane przez rośliny są wypłukiwane i dostają się do wód powierzchniowych, podwyższając stopień zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Zakwaszenie ponadto osłabia przyswajalność fosforu oraz potasu, co ujemnie wpływa na wysokość plonów.

Poniższa tabela ukazuje wielkość powierzchni użytków rolnych (w hektarach i procentach) wraz z odpowiadającymi im klasami bonitacyjnymi dla każdej gminy z osobna, jak i dla całego obszaru LGD łącznie.

Tab. 3. Klasy bonitacyjne gruntów ornych na obszarze LGD

Bonitacja użytków rolnych	Gmina Koluszki		Gmina Brzeziny		Gmina Dmosin		Gmina Jeżów		Gmina Rogów		Obszar LGD	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
I	-		-		-		-		-		-	
II	-		12,67	0,16	2,13	0,02	-		-		14,98	0,045
III a	-		195,6	2,59	55,89	0,68	64,04	1,2	23,53	0,5	344,03	1,05
III b	192,26	2,71	394,58	5,23	350,17	4,32	444,29	8,37	344,04	7,34	1753,31	5,35
IV a	817	11,52	1415,62	18,78	1523,4	18,8	1297,8	24,46	1498,3	31,98	6657,65	20,34
IV b	1259,53	17,76	2065,38	27,4	2401,96	29,65	1493,8	28,16	1393,1	29,73	8746,46	26,73
V	3917,56	55,24	2773,06	36,79	2775	34,25	1476	27,82	1250,7	26,69	12373,2	37,81
VI	854,69	12,05	654,62	8,68	948,78	11,71	509,94	9,61	174,84	3,72	3188,64	9,74
VI R	49,8	0,7	25,99	0,34	43,04	0,53	18,13	0,34	0,17	0,003	139,043	0,42
Użytki rolne razem	7090,84		7537,52		8100,37		5304		4684,8		32717,4	

Źródło: dane urzędów gmin

Z powyższego zestawienia wynika, iż przeważający udział mają grunty klas IVa, IVb oraz V, stanowiąc aż 84,88% wszystkich gleb. Gleby III klasy występują zaledwie na 6,4% powierzchni gruntów ornych. Zatem użytki rolne znajdują się przede wszystkim na gruntach IV i V klasy oraz w niewielkim stopniu na gruntach III klasy. Na terenie objętym projektem przeważają gleby brunatnoziemne, wylugowane, powstałe z pyłów i piasków gliniastych. Gleby bielicoziemne, wytworzone na luźnych i słabogliniastych piaskach wykorzystywane są jako użytki rolne średniej i niskiej jakości IVb i VI klasy bonitacyjnej. W sporej części gleby te stanowią podłoże dla lasów mieszanych z przewagą sosny oraz borów sosnowych. Pyły, piaski pylaste oraz piaski gliniaste o zmiennym poziomie wody gruntowej są także podłożem dla gleb napływowych. Z kolei dna dolin cieków powierzchniowych, powstałych wskutek akumulacji organicznych utworów rzecznych i eluwiów próchnicznych, cechuje występowanie gleb zabagnionych. Są to gleby hydromorficzne wytwarzane na podglebiu organicznym. Podlegają one ustawowej ochronie w zakresie przeznaczania na cele nierolnicze. Jako iż słabe gleby nie sprzyjają rozwojowi rolnictwa w kolejnych latach spodziewany jest wzrost zalesień i towarzyszące temu procesowi zmniejszanie areалу roślin uprawnych, co z punktu widzenia rozwoju turystyki można uznać za bardzo korzystne zjawisko.

Bogactwa naturalne

Obszar LGD jest ubogi w bogactwa naturalne. W jego północnej części na głębokości 250 metrów znajdują się utwory jurajskie, a ponad nimi występują pokłady kredy sięgające głębokości 120 metrów. Wyżej zalegają osady trzecio- i czwartorzędowe, głównie w postaci drobnych piasków oraz ilów. Osady czwartorzędowe, przede wszystkim będące utworami piaszczysto-żwirowymi i glinowymi i posiadające miąższość do 20 metrów, charakteryzują się dużą zmiennością materiału. W podłożu znajdują się znaczne ilości glin zwałowych, piasków i żwirów. Warstwa glebowa o grubości nie przekraczającej pół metra powstała na glinach lekkich i piaskach słabogliniastych. Występują tu udokumentowane, eksploatowane w okolicach Erazmowowa, złoża żwiru oraz glina, wykorzystywana w cegielni Koluszki – „Natolin” w Słotwinach.

Od wschodu w okolicach Przeclawia znajdują się soczewki węgla brunatnego, jednakże nie nadają się one do eksploatacji. Wydobywane mogą być jedynie utwory czwartorzędowe takie jak gliny zwałowe służące do wyrobu cegieł oraz złoża piasków i żwirów, dotychczas nie eksploatowane (Kotulina, Kołacinem), z wyjątkiem niewielkiego wydobycia w Stefanowie (gmina Rogów).

Na terenie gminy Brzeziny występują źródła o naturalnym, w znacznym stopniu, charakterze. Należą do nich m. in. ciek mineralny (Kamionka) w południowo-wschodniej części Lasu Janikowskiego, Łuk Mrozący od „Cieku Syberyjskiego” do ujścia Grzmiącej, źródło w Poliku z cenną florą bakteryjną, źródło w Paprotni, żabie źródła w Tadzynie, źródła w Grzmiącej, źródlika w Dąbrówce Dużej oraz „Ciek Szkolny”.

Jak wynika z powyższych przykładów, na obszarze LGD nie występują żadne znaczące bogactwa naturalne.

Lesistość

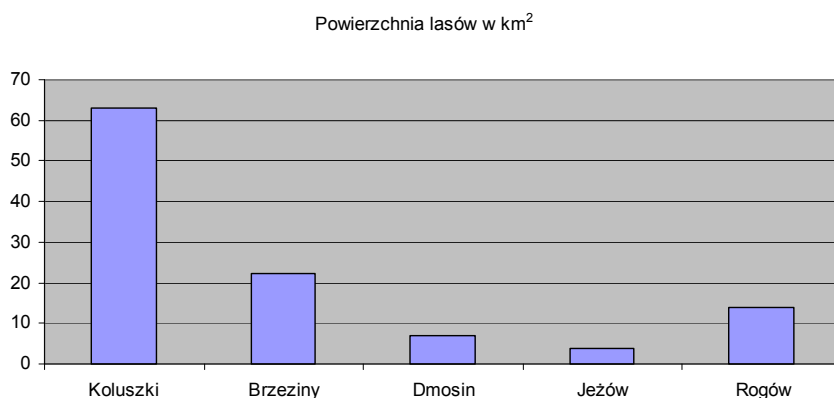
Z przyrodniczego punktu widzenia lasy są niezwykle ważnym elementem środowiska. Udział lasów w całkowitej powierzchni gruntów w poszczególnych gminach wchodzących w skład obszaru objętego projektem jest zróżnicowany. Największa koncentracja terenów leśnych występuje w gminie Koluszki, stanowiąc 40% ogólnej powierzchni. Około jedną piątą powierzchni lasy zajmują w gminach Brzeziny i Rogów, natomiast najmniejszy udział terenów leśnych w powierzchni całkowitej posiadają gminy Dmosin i Jeżów.

Lasy Państwowe stanowią około 65%, zaś lasy prywatne nieco ponad 12%.

Tab. 4. Powierzchnia lasów w gminach

Gmina	Powierzchnia lasów w km ²	Udział lasów w ogólnej powierzchni w %
Miasto i gmina Koluszki	62,87	40
Brzeziny	22,33	21
Dmosin	7,03	7
Jeżów	3,82	6
Rogów	13,9	21
Razem	109,95	

Źródło: <http://www.regiozet.pl/>

Ryc. 4

Na obszarze LGD gospodarka leśna jest znacznie utrudniona z uwagi na duże rozproszenie lasów oraz spory udział pozostający w rękach prywatnych. Najbardziej zwarte kompleksy leśne znajdują się na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, a także na obszarach chronionego krajobrazu Górnej Rawki oraz Mrogi i Mroźnicy.

Ponadto w Rogowie swą siedzibę ma Leśny Zakład Doświadczalny SGGW z arboretum o powierzchni 54 ha, w kolekcji którego znajduje się ponad 2500 gatunków i odmian drzew oraz krzewów pochodzących z całego świata. Arboretum specjalizuje się w dalekowschodnich gatunkach drzew, a także może się poszczycić najbogatszą kolekcją klonów w całej Europie.

Zasoby wodne

Na obszarze działania LGD gęstą sieć hydrograficzną tworzy jedenaście rzek wraz z dopływami. Oprócz Piasecznicy wszystkie należą do zlewni Bzury. Głównymi rzekami na opisywanym terenie są Mroga i Rawka. Głęboko wcięte doliny rzeczne posiadają znaczne nachylenie, które wraz z podcięciami erozyjnymi nadają rzekom cechy charakterystyczne dla rzek wyżynnych. W dolinach Mrogi, Mroźnicy i Grzmiącej występują liczne źródła płytko położonych wód podziemnych. Ukształtowanie terenu podnosi walory krajoznawcze rzek, jednak z uwagi na zarośnięcie roślinnością wodną i szuwarową oraz płytkość prowadzonych wód nie spełniają one warunków dla uprawiania turystyki wodnej. Jedynie w gminie Dmosin na odcinku rzeki Mroga występują korzystne warunki, umożliwiające organizowanie spływu kajakowego. Wody są z reguły znacznie zanieczyszczone, a ich klasa czystości waha się od III do V. Wszystkie rzeki, silnie meandrując, płyną głównie przez obszary łąk.

Na terenie gmin istnieje kilka zbiorników retencyjnych, które mogą pełnić funkcje rekreacyjne, dając możliwość używania sprzętu wodnego np. rowerów wodnych, łódek i kajaków. Zbiorniki te dają też możliwość uprawiania wędkarstwa.

Zanieczyszczenia środowiska

Obszar działania LGD zajmuje trzecie miejsce w województwie łódzkim pod względem najmniejszej emisji dwutlenku siarki i dwutlenku azotu oraz drugie pod względem najmniejszej emisji dwutlenku węgla. Do zanieczyszczenia powietrza dochodzi głównie wskutek emisji punktowej, komunikacyjnej i powierzchniowo niskiej, a spowodowany jest on przede wszystkim emisją gazów i różnego rodzaju pyłów.

Powiaty brzeziński oraz łódzki wschodni są odpowiednio na 16 i 17 miejscu w województwie pod względem ilości odprowadzanych ścieków do wód powierzchniowych. Rzeki znajdujące się na obszarze LGD nie należą do czystych. Spowodowane jest to głównie

nieuregulowaną gospodarką ściekową na terenach przyległych do głównych tras komunikacyjnych. Ponadto źródłem zanieczyszczenia jest także brak kanalizacji oraz naturalne zanieczyszczenia bagienne. Na zanieczyszczenie gleb wpływa głównie produkcja rolnicza, m. in. duże stężenie środków chemicznych w sadach po opryskach czy też spływające do rowów melioracyjnych oraz rzek nawozy sztuczne i środki ochrony roślin. Jednakże sytuacja z roku na rok ulega poprawie dzięki stosowaniu coraz większej ilości środków biologicznych zamiast chemicznych oraz respektowaniem zasad obowiązujących gospodarstwa (monitoring).

Ogólny stan środowiska naturalnego jest dobry o czym świadczą wskaźniki zanieczyszczenia gleby i powietrza, które są znacznie niższe od dopuszczalnych norm, co stwarza dogodne warunki do rozwoju turystyki na tym terenie.

Obszary chronione

Na terenie LGD znajdują się liczne obszary chronione. Związane jest to z wysoką lesistością, a także występowaniem licznych pomników przyrody i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, odznaczających się ogromną różnorodnością fauny i flory, co przesądza o atrakcyjności regionu z punktu widzenia rozwoju turystyki. Na opisywanym obszarze istnieje utworzony w 1996 roku Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, a także unikalne ze względu na występującą tam roślinność torfowisko Żabieniec oraz liczne rezerваты: rezerwat leśny Gałków, rezerwat wodny Rawka i Górnej Rawki, rezerваты przyrody Doliska, Zimna Woda oraz Górki, a także obszary chronionego krajobrazu Mrogi i Mrożyce, Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Dolina Mrogi i Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Rochna uzupełniane przez cenne, indywidualne formy ochrony przyrody.

Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich obejmuje około 43,29 km kw. powierzchni LGD w północno-zachodniej jego części, co stanowi około 8,5% jego powierzchni całkowitej. Na terenie gminy Brzeziny położone jest 42,96 km kw. parku, co stanowi 43% jej powierzchni, a na terenie gminy Dmosin 0,33 km kw. parku co stanowi 0,35% jej powierzchni

Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich położony jest na obszarze 107,47 km kw. i obejmuje ochroną najcenniejsze przyrodniczo i krajobrazowo obszary wyróżniające się wyjątkowym pejzażem. Obszar parku należy też do najwyższej położonej części Wzniesień Łódzkich, charakteryzując się urozmaiconą rzeźbą terenu o genezie polodowcowej oraz licznie występującymi w krajobrazie formami geomorfologicznymi, takimi jak: wzniesienia morenowe, ostańce denudacyjne, parowy, wąwozy oraz doliny głęboko wcinające się w teren, nadając mu walory krajobrazu wyżynnego. Wysokości bezwzględne wzniesień dochodzą do 250 m n.p.m., a ich mnogość pozwala na podziwianie pięknych widoków nie skażonych działalnością industrialną i urbanistyczną człowieka.

Park obejmuje również ochroną cenne naturalne zbiorowiska leśne i hydrograficzne, oraz florę i faunę. W granicach Parku na terenie gminy Brzeziny znajdują się obszary objęte dodatkowo ochroną w formie rezerwatu przyrody „Parowy Janinowskie”.

Tab. 5. Rezerваты przyrody w granicach LGD

Gmina	Nazwa rezerwatu	Stopień ochrony	Typ rezerwatu	Powierzchnia [ha]
Brzeziny	Parowy Janinowskie	Częściowa	leśny	41,66
Jeżów	Popień	Częściowa	leśny	8,06
Jeżów, miasto i gmina	Rawka	Częściowa	wodno-krajobrazowy	71,04 (487*)

Koluszki				
Miasto i gmina Koluszki	Gańków	Częściowa	leśny	58,6
Rogów	Zimna Woda	Częściowa	leśny	5,58
Rogów	Doliska	Częściowa	leśny	3,1
Rogów	Górki	Częściowa	florystyczny	0,17
Razem				188,2

*powierzchnia dla wszystkich gmin, w których znajduje się rezerwat
Rezerваты przyrody

Rezerваты przyrody są miejscem zachowania w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemów, ostoj i siedlisk roślin, zwierząt, grzybów oraz tworów przyrody nieożywionej, wyróżniających się pod względem przyrodniczym, krajobrazowym bądź naukowym. Na szczególną uwagę zasługuje rezerwat florystyczny Górki i rezerwat wodno-krajobrazowy Rawka.

Rezerwat florystyczny Górki został utworzony w 1954 roku dla ochrony zimozioła północnego występującego w ruinie drzewostanu sosnowego.

Na terenie gmin LGD znajduje się 7 rezerwatów przyrody, które obejmują około 1,88 km kw. powierzchni. W tabeli zestawiono rezerваты wraz z nazwą i typem oraz stopniem ochrony i powierzchnią w odniesieniu do przynależności terytorialnej gminy.

Obszary chronionego krajobrazu

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 04.92.880 z dnia 30 kwietnia 2004 r. art. 23. 1.) „Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych”. Obszary Chronionego Krajobrazu będące wielkopowierzchniową formą ochrony krajobrazu i obejmują pełne jednostki środowiska naturalnego takie jak: kompleksy leśne, pasma wzgórz, wały wydymowe, doliny rzeczne i torfowiska. Obszar chronionego krajobrazu swoim zasięgiem obejmują wszystkie gminy ujęte w opracowaniu:

Tab. 6. Obszary Chronionego Krajobrazu w granicach LGD

Gminy z terenu opracowania znajdujące się w granicach OCHK	Nazwa Obszaru Chronionego Krajobrazu	Powierzchnia całkowita [ha]	Podstawa prawna
Jeżów, Rogów, Koluszki	Górnej i Środkowej Rawki	29 760	Rozporządzenie nr 36 Wojewody Skierniewickiego z dnia 28 lipca 1997 r.
Brzeziny, Dmosin, Rogów, Koluszki	Mrogi i Mrozycy	19 420	Rozporządzenie nr 36 Wojewody Skierniewickiego z dnia 28 lipca 1997 r.
Koluszki	Koluszkowsko-Lubochniański	22 330	obecnie brak umocowania prawnego

Uwarunkowania kulturowe

Położenie LGD koncentruje się w pobliżu wielu ośrodków miejskich oraz terenów o znaczących walorach historycznych. Bogata historia tych ziem oraz różnorodność form aktywności dawnych i obecnych mieszkańców znacząco wpłynęła na rozwój społeczno-gospodarczy, składając się na całokształt dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej. Śladami materialnymi są zabytki archeologiczne, urbanistyczne, sakralne, liczne cmentarze i miejsca pamięci, budownictwo, zabytki techniki, muzea. Do walorów niematerialnych należą podania i legendy związane z miejscami i ludźmi, zwyczaje i tradycje, wszelkiego rodzaju inicjatywy mieszkańców, a także organizacja imprez kulturalnych, a nawet przekazywanie lokalnych przepisów kulinarnych z pokolenia na pokolenie. Istniejące niematerialne dziedzictwo kulturalne jest zatem dużą wartością i jako takie powinno być otoczone szczególną troską i w miarę możliwości zabezpieczone w formie opracowania pozwalającego zachować ulotne wartości dla potomnych.

Do czasów dzisiejszych na obszarze LGD zachowały się liczne zespoły dworskie z XIX i początków XX wieku. W Lasowicach znajduje się malowniczo położony dworek wraz z przyległym parkiem datowany na wiek XVIII. Liczne domy i budowle, szereg zarówno drewnianych, jak i murowanych młynów, kaplice i kościoły, a także obeliski i pomniki stawiane głównie ku czci poległych żołnierzy świadczą o bogactwie kulturowym obszaru.

Na terenie LGD występują liczne wpływy kultury łowickiej, choć region wykształcił własny, brzeziński, styl, wyróżniający się m. in. pasiakami i kolorystyką strojów ludowych. Można nawet mówić o swoistej tożsamości kulturowej. Mieszkańcy silnie związani są z kulturą swego regionu, do dziś pielęgnując zwyczaje oraz tradycje i podejmując starania o zachowanie własnych form muzyki, tańców i poezji ludowej. Przejawem tej aktywności są organizowane co roku dożynki, festyny, Święto Wiosny i Święto Jesieni, a także liczne wystawy ludowego malarstwa i ekspozycje muzeów.

Ryc. 5

Źródło: <http://www.brzeziny.pl/>; <http://www.stroje.pl/>; <http://www.strojeludowe.pl/>

Powyższe zdjęcia przedstawiają stroje ludowe opisywanego obszaru. Od lewej dożynki w gminie Brzeziny, strój łowicki damski oraz strój łowicki męski.

Uwarunkowania historyczne

Przed wiekami ziemie wchodzące w skład LGD porośnięte były okazałymi lasami. Ziemie te, poprzecinane licznymi szlakami handlowymi, osadników skupiały głównie wzdłuż rzeki Mrogi i Mrozycy. Pierwsze wzmianki historyczne dotyczące opisywanego obszaru pojawiają się już w XII wieku i dotyczą historii Jeżowa, której początek związany jest z fundacją prepozytury benedyktyńskiej, uważanej za darowiznę Bolesława Krzywoustego dla opactwa z Lubinia.

W 1407 roku, istniejący już niecałe sto lat, Dmosin uzyskał prawa miejskie oraz przywilej na cotygodniowy targ i jeden jarmark w roku. Na ruinach miasta, spalonego i zniszczonego wskutek potopu szwedzkiego w 1657 roku, powstała wieś Dmosin, która niestety nie odzyskała już dawnej świetności.

Nazwa miejscowości Brzeziny pochodzi od cech terenu, porośniętego lasami brzozowymi i wynika z osadnictwa w pradawnej puszczy. Prawa miejskie przyznano Brzezinom przeszło 700 lat temu. Początki historii miasta wiążą się z osadą targową, rozwijającą się na przestrzeni wieków, przekształconą najpierw w miasto książęce, a później prywatne.

Teren LGD był obszarem, na którym silnie rozwijał się handel i przemysł sukienniczy. Głównymi ośrodkami były Jeżów oraz Brzeziny. To głównie w tych miejscowościach odbywały się targi oraz jarmarki. W Jeżowie mieszkało wielu rzemieślników, skupionych w lokalnym zgromadzeniu cechowym, zaś Brzezinom rozwój zapewniała intensywna produkcja sukiennicza.

W połowie XIX wieku zaczęła rozwijać się kolej, przekształcając Kolutzki w jeden z ważniejszych węzłów kolejowych. Spowodowało to także nasilenie osadnictwa w regionie oraz zwiększenie zainteresowania tą miejscowością, co doprowadziło do nadania jej praw miejskich w 1949 roku i umocnienia jej pozycji.

Obszar LGD to także teren ciężkich walk polskich żołnierzy w trakcie I i II wojny światowej. Na terenie pięciu gmin znajdował się front, przekształcony później w gęstą sieć okopów, podziemnych korytarzy oraz schronów. Rozegrało się tam także kilkanaście ważnych bitew, m. in. w okolicach Brzezin, Gałkówka. W czasie II wojny światowej przez środek powiatu brzezińskiego przebiegała granica między Rzeszą Niemiecką a Generalną Gubernią. W 1940 roku na stacji kolejowej w Rogowie utworzono żydowskie getto. W 1945 roku tereny te zostały wyzwolone spod okupacji hitlerowskiej.

W historii najnowszej, poza rozwojem Kolutzek i nadaniem tej miejscowości praw miejskich, znaczącym wydarzeniem było przejście w zarząd nadleśnictwa w Skierniewicach przez Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w 1919 roku, dając tym samym początek istnieniu obecnym Leśnego Zakładu Doświadczalnego SGGW w Rogowie. W 1996 roku utworzono Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, co pozwoliło na rozwinięcie turystyki oraz przyczyniło się do wzrostu zainteresowania regionem. W 2002 roku, wskutek spontanicznego protestu mieszkańców miasta Brzeziny i okolicznych gmin doszło do przywrócenia powiatu brzezińskiego, nie uwzględnionego początkowo w podziale administracyjnym kraju po reformie z 1999 roku.

3. Ocena społeczno gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej

Obszar LGD zamieszkuje 41 361 osób, co stanowi 1,6% ogółu mieszkańców całego województwa łódzkiego. Tereny wiejskie zamieszkuje 27 921 osób tj. 67,51% populacji obszaru, przesądzając tym samym o jego wiejskim charakterze. Do najludniejszych

należy miasto i gmina Koluszki, zamieszkiwana przez 22 987 osób, najmniejsza zaś pod względem ludności jest gmina Jeżów, licząca 3 660 mieszkańców.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat liczba kobiet w stosunku do mężczyzn, zamieszkujących analizowany teren, utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Obecnie obszar LGD zamieszkuje 21 354 kobiet i 20 007 mężczyzn, co stanowi odpowiednio 51,63% i 48,37% całkowitej populacji.

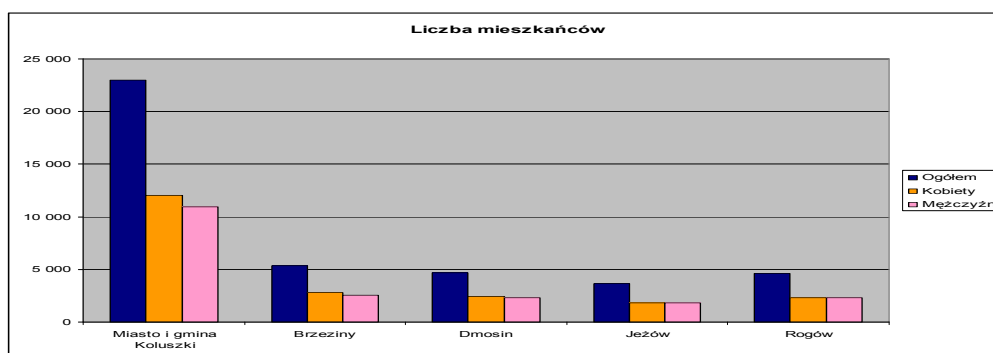
Tab. 8. Porównanie liczby ludności na obszarze LGD z podziałem na płeć

Gmina	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Miasto i gmina Koluszki	22 987	12 028	10 959
Brzeziny	5 354	2 779	2 575
Dmosin	4 711	2 406	2 305
Jeżów	3 660	1 814	1 846
Rogów	4 649	2 327	2 322
Razem	41 361	21 354	20 007

Źródło: GUS, stan na 31 XII 2006

Graficznie powyższe zestawienie ukazuje wykres, na którym wyraźnie widać dysproporcje w liczbie mieszkańców, zwłaszcza w odniesieniu do gmin Koluszki oraz Jeżów.

Ryc. 6

Gęstość zaludnienia na obszarze LGD wynosi 74 os/km² i jest przeszło dwa razy niższa od średniej województwa łódzkiego, kształtującej się na poziomie 141 os/km². Wskaźnik ten waha się od 47 os/km² w gminie Dmosin po 146 os/km² w gminie Koluszki, która z uwagi na swój miejsko-wiejski charakter odznacza się większą gęstością zaludnienia.

W stosunku do sąsiednich powiatów teren LGD jest stosunkowo niewielki. Jest to obszar o najmniejszej powierzchni, wynoszącej 495 km² i liczbie ludności wyższej od najslabiej zamieszkanego powiatu skierniewickiego o ponad 3 tysiące osób. Liczba ludności na obszarze LGD jest blisko trzy razy mniejsza od populacji powiatu tomaszowskiego i prawie cztery razy mniejsza od najbardziej zamieszkanego z sąsiadujących z terenem LGD powiatów – powiatu zgierskiego. Zależności te ukazuje poniższa tabela.

Tab. 9. Porównanie liczby ludności i zagęszczenia na terenie LGD i sąsiednich powiatów

Obszar	Powierzchnia w km ²	Ludność			Gęstość zaludnienia os/km ²
		ogółem	mężczyźni	kobiety	
Teren LGD	495	41 361	21 354	20 007	74
Powiat łowicki	988	82 536	39 903	42 633	83
Powiat łódzki wschodni	500	64 367	30 928	33 439	130
Powiat skierniewicki	755	38 063	18 803	19 260	50
Powiat tomaszowski	1025	121 580	58 384	63 196	118
Powiat zgierski	855	160 353	76 415	83 938	188

Źródło: GUS, 2006r.

Gęstość zaludnienia na obszarze LGD w porównaniu z powiatami sąsiadującymi to wynik podkreślający charakter wiejski tego obszaru. Wsparcie ze środków unijnych trafiać powinno właśnie do tych najslabiej zaludnionych i mniej rozwiniętych obszarów.

W 2006 roku na obszarze LGD przyrost naturalny był ujemny i wynosił -3,26 osób. Odnotowano 9,42 urodzeń i 12,7 zgonów na 1 tysiąc mieszkańców. Dodatni przyrost naturalny wystąpił jedynie na terenie dwóch gmin (Koluszki i Brzeziny), wynosząc odpowiednio +0,1 i +0,2.

Tab. 10. Ruch naturalny ludności na obszarze LGD z podziałem na gminy

Zakres (na 1 tys. ludności)	Liczba ludności w gminach					Średnia wyników
	Koluszki	Brzeziny	Dmosin	Jeżów	Rogów	
Małżeństwa	5,9	5,5	5,9	7,1	7,7	6,42
Urodzenia żywe	10,8	11,9	9,1	7,6	7,7	9,42
Zgony	10,7	11,7	14,4	15,3	11,4	12,7
Przyrost naturalny	0,1	0,2	-5,3	-7,6	-3,7	-3,26

Źródło: GUS, 2006

Pozytywnym zjawiskiem jest dodatnie saldo migracji wewnętrznej, które w 2006 roku wyniosło +45,2.

Tab. 11. Migracje wewnętrzne na obszarze LGD z podziałem na płeć

Gmina	Saldo migracji		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
Miasto i gmina Koluszki	106	55	51
Brzeziny	81	34	47
Dmosin	18	11	7
Jeżów	6	5	1
Rogów	15	7	8
Średnia wyników	45,2	22,4	22,8

Źródło: GUS, 2006

Struktura wiekowa ludności

W 2006 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zamieszkująca obszar LGD stanowiła 82,89% ogółu ludności, natomiast pozostałe 17,11% to udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Wielkości te są bardzo korzystne, gdyż stwarza to możliwość tworzenia nowych miejsc pracy.

Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym najniższy jest w gminie Koluszki i wynosi 54 osoby. Najgorsza sytuacja jest w gminach Brzeziny oraz Jeżów, gdzie stosunek ten kształtuje się na poziomie 66 osób. Dla całego obszaru LGD średnia proporcja wynosi 61,8 osoby.

Tab. 12. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym na obszarze LGD

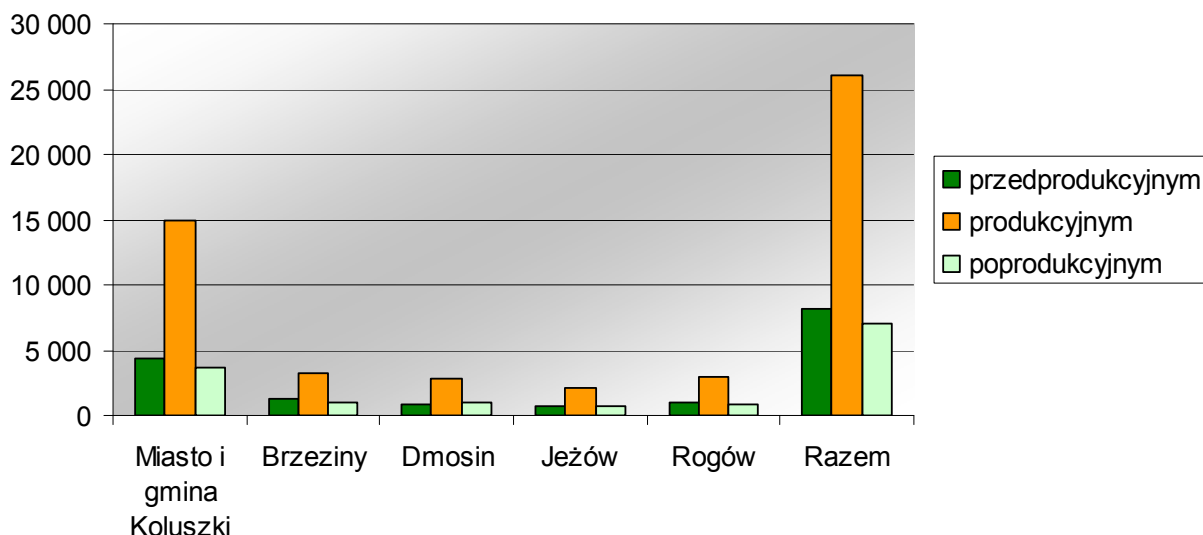
Gmina	W wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym		
	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	
Miasto i gmina Koluszki	4 370	2 124	14 940	7 351	3 705	2 582	54
Brzeziny	1 198	596	3 226	1 560	918	615	66
Dmosin	872	418	2 862	1 341	935	618	63

Jeżów	746	324	2 177	999	701	472	66
Rogów	935	440	2 913	1 346	808	541	60
Razem	8 121	3 902	26 118	12 597	7 067	4 828	

Źródło: GUS, 2006

Ryc. 9

Ludność w wieku

Na obszarze LGD najliczniejszą grupą pod względem struktury wiekowej są ludzie w przedziale 40-59 lat, stanowiąc 28,6% całej populacji. Najmniej mieszkańców jest wśród osób między 60 a 64 rokiem życia, których udział w ogólnej liczbie ludności wynosi zaledwie 4,79%. Ilość osób do czternastego roku życia oraz będąca w przedziale wiekowym 20-29 lat kształtuje się na zbliżonym poziomie. Poniższa tabela ukazuje strukturę wiekową mieszkańców terenu LGD.

Tab. 13. Liczba ludności na obszarze LGD według grup wiekowych

Gminy	Grupy wiekowe						
	0 - 14	15 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 59	60 - 64	65 i więcej
Miasto i gmina Koluszki	3 467	1 512	3 756	3 272	6 818	1 107	3 083
Brzeziny	963	363	803	789	1 382	252	790
Dmosin	704	289	657	636	1 333	242	808
Jeżów	598	235	569	457	987	182	596
Rogów	723	344	730	641	1 331	198	689
Razem	6 455	2 743	6 515	5 795	11 851	1 981	5 966

Źródło: WUS Łódź, 2006

Poziom zatrudnienia

Liczba zatrudnionych na obszarze LGD wyniosła w 2006 roku 5120 osób i należała do jednej z najniższych w porównaniu z sąsiednimi powiatami. Wśród zatrudnionych 2 867 osób to mężczyźni, co stanowi 55,99% wszystkich zatrudnionych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tab. 14. Pracujący na obszarze LGD z podziałem na płeć

Gmina	Pracujący		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
Miasto i gmina Koluszki	3 659	2 158	1 501
Brzeziny	362	205	157
Dmosin	336	145	191
Jeżów	431	198	233
Rogów	332	161	171
Razem	5 120	2 867	2 253

Źródło: GUS, 2006

W odniesieniu do sąsiednich powiatów liczba pracujących na obszarze LGD jest stosunkowo niewielka. Najwięcej zatrudnionych jest w powiecie zgierskim (przeszło pięć razy więcej niż na terenie LGD), natomiast w powiecie skierniewickim zarejestrowanych jest najmniej osób pracujących. Zarówno na terenie LGD, jak i w każdym z sąsiednich powiatów więcej osób pracuje w sektorze prywatnym. Największe zatrudnienie odnotowano w usługach.

Szczegółowe zestawienie porównawcze zawiera poniższa tabela.

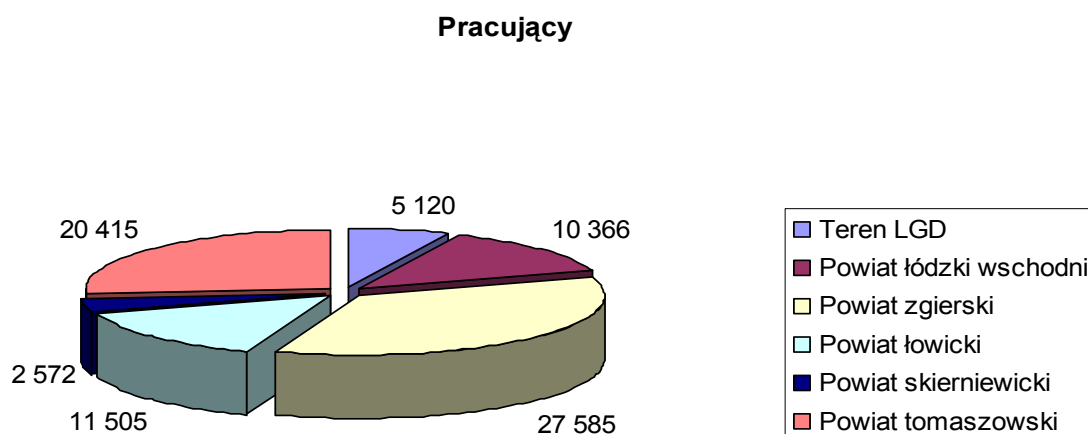
Tab. 15. Pracujący na terenie LGD i sąsiednich powiatów

Obszar	Pracujący	
	ogółem	w tym kobiety
Teren LGD	5 120	2 253
Powiat łódzki wschodni	10 366	4 858
Powiat zgierski	27 585	14 137
Powiat łowicki	11 505	6 162
Powiat skierniewicki	2 572	1 391
Powiat tomaszowski	20 415	10 269

Źródło: GUS, 2006

Porównanie ogółu pracujących na terenie LGD i sąsiednich powiatów przedstawia wykres.

Ryc. 10

W każdej gminie na obszarze LGD wyższe zatrudnienie jest w sektorze prywatnym. Najwięcej ludzi pracuje w branży usługowej (54,16%), najmniej w rolnictwie (1,79%).

Należy jednak zaznaczyć, iż statystyki prowadzone przez GUS w tym zakresie nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, a także pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, a to właśnie takie gospodarstwa przeważają na opisywanym obszarze. Przykładowo w powiecie brzezińskim należącym do obszaru LGD całkowite zatrudnienie w rolnictwie, wliczając w to gospodarstwa indywidualne, produkujące także wyłącznie na własny użytek (jednak bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób), wynosi 3 752 osób na 7 387 pracujących (50,79%).

Strukturę zatrudnienia w poszczególnych gminach tworzących LGD, z uwzględnieniem powyższego zastrzeżenia, ukazuje tabela.

Tab. 16. Zatrudnienie według sektorów w poszczególnych gminach LGD

Obszar	Pracujący		Pracujący w sektorze		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budow- nictwo	Usługi	
	ogółem	w tym kobiety	publicznym	prywatnym			rynkowe	nierynkowe
Miasto i gmina Koluszki	3 659	1 501	1 655	2 004	51	1 573	1 251	784
Brzeziny	362	157	95	267	10	207	85	60
Dmosin	336	191	106	230	22	120	95	99
Jeżów	431	233	150	281	7	214	67	143
Rogów	332	171	139	193	2	141	59	130
Razem	5 120	2 253	2 145	2 975	92	2 255	1 557	1 216

Źródło: GUS 2006

W grudniu 2006 roku stopa bezrobocia w województwie łódzkim wynosiła 14,8%. Zarejestrowanych bezrobotnych było wówczas 160 698. Na obszarze działania LGD stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 18,46%, co z liczbą 3 905 zarejestrowanych bezrobotnych stanowiło 2,43% ogółu bezrobotnych w województwie.

W czerwcu 2007 liczba bezrobotnych na obszarze LGD wynosiła 2 557, co oznacza, iż spadła o blisko półtora tysiąca w przeciągu pół roku. Szczegółowe zestawienie ukazuje poniższa tabela.

Tab. 17. Bezrobocie na terenie LGD

Gmina	Ogółem	W tym:					
		kobiety	zwolnieni z przyczyn dot. Zakładu	z prawem do zasiłku	zarejestrowani w okresie 12 m-cy od ukończenia szkoły	w wieku 18 - 44 lata	zarejestrowani 12 m-cy i dłużej
Miasto i gmina Koluszki	1 792	907	40	192	38	1 102	1 115
Brzeziny	231	119	2	22	4	165	100
Dmosin	188	92	2	25	7	132	84
Jeżów	162	64	2	18	4	115	82
Rogów	184	77	1	24	6	132	81
Razem	2 557	1259	47	281	59	1 646	1 462

Źródło: WUP Łódź, czerwiec 2007

Według Powszechnego Spisu Rolnego na obszarze LGD w 2002 roku znajdowało się 5 561 gospodarstw. Większość z nich, bo aż 60% stanowiły gospodarstwa małe o powierzchni nie przekraczającej 5 ha. Gospodarstw największych, powyżej 15 ha, było jedynie 5,5%.

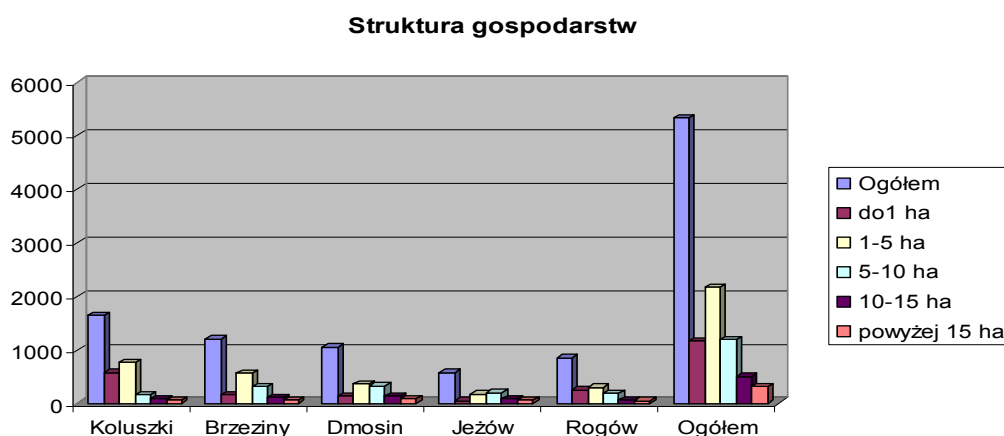
Tab. 18. Struktura gospodarstw na obszarze LGD

Powierzchnia gospodarstw	Ilość gospodarstw w gminie					
	Koluszki	Brzeziny	Dmosin	Jeźów	Rogów	Ogółem
Ogółem	1 649	1 205	1 058	577	852	5 341
do 1 ha	580	158	141	43	249	1 171
1-5 ha	762	568	366	179	300	2 175
5-10 ha	156	308	330	202	189	1 185
10-15 ha	93	110	138	91	68	500
powyżej 15 ha	58	61	83	62	46	310

Źródło: Powszechny Spis Rolny, 2002

Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych na tym terenie wynosiła 6,1 ha. Taka struktura, z uwagi na duży udział niewielkich gospodarstw rolnych jest niekorzystna dla dalszego rozwoju rolnictwa, co oznacza, iż konieczne jest poszukiwanie pozarolniczych źródeł dochodu oraz wspieranie podejmowania i rozwijania innych rodzajów działalności.

Ryc. 11

Na obszarze LGD w 2006 roku działalność gospodarczą prowadziło 2 914 osób. Najwięcej osób prowadzących działalność gospodarczą było w gminie Koluszki (1 935 osób), natomiast najmniej w gminie Jeźów (183 osoby). Najwięcej osób prowadzi działalność handlową i naprawczą, a najmniej pracuje w branży hotelarskiej. Poniższe zestawienie ukazuje ilość osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą z podziałem na branże. Nie uwzględnia jednak osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Tab. 19. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LGD

Gmina	Ogółem	W tym:						
		przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	transport gospodarka magazynowa, łączność	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości i firm
Miasto i gmina Koluszki	1 935	389	160	765	39	118	70	149
Brzeziny	291	60	27	126	6	25	6	13
Dmosin	256	50	29	121	3	15	2	7
Jeźów	183	42	15	71	3	13	8	13
Rogów	249	35	25	111	5	16	12	15
Razem	2 914	576	256	1 194	56	187	98	197

Źródło: WUS Łódź, 2006

W 2006 roku na obszarze LGD działało, nie licząc osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne,

3 421 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON. Najwięcej podmiotów było w gminie Koluszki, najmniej w gminie Jeżów. Na całym obszarze LGD występowała zdecydowana przewaga sektora prywatnego, w którym działało aż 97,97% wszystkich przedsiębiorstw.

Tab. 20. Podmioty gospodarki narodowej obszaru LGD zarejestrowane w systemie REGON

Gmina	Ogółem	Sektor		Podmioty gospodarcze			
		publiczny	prywatny	spółki handlowe	spółki cywilne	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne
Miasto i gmina Koluszki	2236	41	2195	47	137	6	33
Brzeziny	354	5	349	22	17	1	13
Dmosin	329	7	322	12	22	3	14
Jeżów	222	8	214	5	14	1	7
Rogów	310	9	301	13	21	2	11
Razem	3451	70	3381	99	211	13	78

Źródło: WUS Łódź, 2006

Z analizy porównawczej powyższych tabel wynika, iż osoby prowadzące działalność gospodarczą, w liczbie 2 914 osób, są najliczniejszą grupą, stanowiąc 84,4% wszystkich podmiotów gospodarczych działających na obszarze LGD. Zdecydowana większość wśród zarejestrowanych podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Duże przedsiębiorstwa, zatrudniające powyżej 50 pracowników, nie stanowią nawet 1% wszystkich podmiotów.

Stan rozwoju infrastruktury wiejskiej

Infrastruktura społeczna

Dostęp do lekarza rodzinnego oraz możliwość zakupu leków istnieją w każdej gminie wchodzącej w skład obszaru LGD. Najbliższy szpital znajduje się w Brzezinach, gdzie mieszkańcy mają możliwość uzyskania świadczeń w zakresie leczenia zamkniętego, specjalistki ambulatoryjnej, pomocy doraźnej, rehabilitacji oraz stomatologii. Specjalistyczne leczenie szpitalne zabezpieczają placówki znajdujące się poza obszarem LGD (m. in. w Łodzi, Skierniewicach i Tomaszowie Maz.). W każdej gminie znajdują się ośrodki pomocy społecznej oraz Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Na terenie LGD działają 32 Ochotnicze Straże Pożarne oraz dwie powiatowe komendy i Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze (w Brzezinach i Koluszkach). O bezpieczeństwo mieszkańców dba Komenda Powiatowa Policji w Brzezinach i Koluszkach. Na terenie gminy Koluszki istnieje radiowy system wczesnego ostrzegania oraz Centrum Reagowania Kryzysowego, powołane do zbierania informacji o zagrożeniach oraz ich przetwarzanie i odpowiednie wykorzystywanie w reakcji na potencjalne niebezpieczeństwo.

Niekorzystne dla obszaru LGD jest słabe wykształcenie ludności. Przeważają osoby z wykształceniem podstawowym, zaś osoby z wykształceniem wyższym stanowią niespełna 10% mieszkańców. Funkcja szkół i przedszkoli nie sprowadza się wyłącznie do roli placówek oświatowych, lecz poprzez działania integracyjne i kulturotwórcze pobudzają one aktywność mieszkańców. Na obszarze LGD znajduje się 8 przedszkoli, 16 szkół podstawowych oraz 7 gimnazjów. Do szkół ponadgimnazjalnych na terenie LGD zaliczają się dwa licea ogólnokształcące oraz zespoły szkół ponadgimnazjalnych w Brzezinach i Koluszkach. Najbliżej usytuowane placówki szkół wyższych są w Łowiczu, Skierniewicach, Łodzi i Warszawie. Szkoły na obszarze LGD posiadają dobre warunki socjalne oraz wyposażenie,

w tym sprzęt informatyczny. Ubogie jest natomiast wyposażenie sal gimnastycznych oraz bibliotek, posiadających skromny zbiór woluminów.

Na obszarze LGD działa 9 klubów sportowych. Ćwiczenia odbywają się w głównej mierze na przyszkolnych boiskach oraz salach gimnastycznych. Rozgrywki sportowe często towarzyszą różnego rodzaju świętom czy wydarzeniom kulturalno-rozrywkowym. Ponadto gminy posiadają wiele kilometrów pieszych i rowerów szlaków, przecinających najciekawsze tereny krajobrazowe, co stwarza warunki do rozwijania sportów rodzinnych połączonych z edukacją najmłodszych.

Ponadto na obszarze LGD istnieje szereg organizacji pozarządowych, odgrywających niebagatelną rolę w życiu kulturalnym gmin. Do najważniejszych z nich należą ochotnicze straże pożarne, koła łowieckie, stowarzyszenia oraz fundacje.

Infrastruktura techniczna

Na obszarze LGD do głównych szlaków komunikacyjnych należą drogi oraz linie kolejowe. Sieć dróg jest silnie rozbudowana, co pozwala na sprawne przemieszczanie się nie tylko w obrębie gmin, ale także umożliwia swobodny dojazd do większych miast. Na obszarze LGD występują wszystkie kategorie dróg, choć nie zawsze są one dobrej jakości. Dróg krajowych jest łącznie 23,8 km (brak w gminach Koluszki i Dmosin), zaś dróg wojewódzkich 84,57 km. Dróg powiatowych jest 168,54 km, a gminnych 302,41 km. Komunikacja stanowi priorytetowy kierunek inwestycji każdej gminy. Odcinki dróg, jak i pasy drogowe są stale poszerzane, nawierzchnia wymieniana i utwardzana, zaś sama droga znakowana (poziomo i pionowo) oraz oświetlana.

Na terenie Koluszek znajduje się jeden z największych w Polsce węzłów kolejowych. Leży on na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych Warszawa-Łódź, Warszawa-Katowice oraz Łódź-Tomaszów Mazowiecki-Radom. Obecnie turystom służy także kolejka wąskotorowa, będąca jedyną taką atrakcją w województwie i jedną z nielicznych w kraju.

Wszystkie gminy są w 100% zelektryfikowane. Istniejący system posiada ponadto rezerwę, którą w razie potrzeby może uruchomić i rozdysponować. Przez obszar LGD przebiegają linie energetyczne wysokiego napięcia oraz terenowa sieć elektroenergetyczna z lokalnymi stacjami transformatorowymi.

Koluszki są jedyną gminą posiadającą sieć gazową. Proces gazyfikacji miasta Koluszki zakończył się w 1998 roku, obecnie przebiega on na terenach wiejskich. Zaopatrzenie w energię ciepłą w Koluszkach odbywa się z kotłowni miejskiej, wytwarzającej ciepło dla osiedli mieszkaniowych znajdujących się na terenie miasta. Pozostałe gminy wchodzące w skład LGD nie posiadają jednolitego systemu ciepłego. Ogrzewanie oparte jest w nich głównie na indywidualnych paleniskach i odbywa się przede wszystkim z wykorzystaniem węgla, choć występują także piece gazowe i olejowe.

Poziom zwodociągowania jest zróżnicowany w zależności od gminy. W Dmosinie wynosi 100%, przeszło 97% w Rogowie, po 90% w Jeżowie i Brzezinach oraz 90 % w Koluszkach. Na terenie gminy Koluszki znajdują się ponadto rurociągi tranzytowe zasilające w wodę miasto Łódź. W każdej gminie znajdują się liczne ujęcia wody, jednakże z uwagi na bezpieczeństwo mieszkańców powinny dążyć do pełnego zwodociągowania, choć już obecnie istniejący stopień można uznać za zadowalający.

W gminach nie ma systemu kanalizacji, choć niektóre obiekty posiadają małe oczyszczalnie ścieków. Sporadycznie natomiast występują biologiczne oczyszczalnie ścieków. W Brzezinach i Koluszkach znajdują się punkty zlewnie, do których dowożone są ścieki z terenu gmin. Stan wielu zbiorników na nieczystości bytowe jest niezadowalający. Rozwiązanie stanowiąc mogą oczyszczalnie i kanalizacja w zwartej zabudowie oraz przydomowe, ekologiczne oczyszczalnie na terenie rozproszonym.

Każda z gmin posiada własny Plan Zagospodarowania Odpadów, przewidujący system ograniczania zanieczyszczeń w gminach, segregację odpadów oraz szerokie programy edukacyjne. Większość gospodarstw domowych położonych na terenie miasta Brzeziny i Koluszki ma podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych, jednakże na terenach wiejskich wciąż spotykane są zwyczaje spalania śmieci, zakopywania ich bądź wyrzucania na obszar nieużytków lub lasów, wskutek czego powstają niekontrolowane wysypiska śmieci. Na terenie LGD znajdują się trzy eksploatowane składowiska komunalne (w gminach Jeżów, Brzeziny i Koluszki). W pozostałych gminach brak składowisk zmusza do wywożenia tego rodzaju odpadów poza teren gminy. Obecnie system gospodarki odpadami na obszarze działania LGD nie spełnia wymogów Krajowego Planu Gospodarki Odpadami.

Telekomunikacja w gminach oparta jest na istniejącej sieci kablowej, napowietrznej i światłowodowej. Wszystkie gminy posiadają automatyczne centrale telefoniczne. Większość wsi w gminach jest strefonizowana, zaś operatorem sieci jest TP SA. Ponadto wszystkie gminy objęte są zasięgiem operatorów sieci komórkowych, działających na terenie Polski. Przez gminy przebiegają liczne linie telefoniczne, zaś cały system podlega ciągłej rozbudowie, w szczególności opartej na liniach światłowodowych.

4. Specyfika obszaru

Obszar LGD cechuje występowanie wielu elementów wspólnych, zarówno w odniesieniu do posiadanych zasobów, jak i potrzeb oraz oczekiwań, co stanowi o szczególnej specyfice tego terenu, będącą jednocześnie podstawą do podjęcia decyzji o przygotowaniu jednolitej strategii rozwoju.

Analiza obszaru wykazała, iż z uwagi na rozproszone siedliska mieszkalne nie wszędzie opłacalna jest budowa, dotychczas dla mieszkańców niedostępnej, sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Charakterystyczne i pozytywne dla całego terenu jest rozwiązanie polegające na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków, co nie tylko przyczyniłoby się do poprawy jakości życia, ale także ograniczyłoby zanieczyszczenie gleb oraz wód. Tego typu inwestycje byłyby również korzystne dla rozwoju turystyki w regionie, będącej zadaniem priorytetowym LGD MROGA.

Rozbudowa infrastruktury technicznej obejmuje przygotowanie bazy turystycznej, noclegowej i gastronomicznej dla osób korzystających z uroków terenów krajobrazowych, będących przyrodniczym wyróżnikiem obszaru spośród okolicznych powiatów. Przy szlakach turystycznych oraz miejscach atrakcyjnych dla zwiedzających brakuje przystanków i parkingów samochodowych. Wyraźnie odczuwalny jest także brak infrastruktury społecznej, w szczególności placów zabaw, obiektów sportowych czy domów kultury. Budowa i modernizacja obiektów publicznych oraz prywatnych, przeznaczonych na cele społeczne, edukacyjne i turystyczne, jest ważnym elementem wchodzącym w skład długookresowych planów działania. W najbliższych latach planuje się przygotować dokumentację związaną z budową parkingów i przystanków, a także opracować projekty zagospodarowania przestrzennego w wybranych miejscach o walorach historycznych, sprzyjających podnoszeniu atrakcyjności terenu.

O spójności obszaru decyduje w znacznej mierze wiejski charakter gmin oraz podobna struktura gospodarstw. Słabe gleby, duże rozdrobnienie i brak specjalizacji gospodarstw wraz z niewielkim kapitałem ograniczają szanse na poprawę produkcji rolniczej, w związku z czym należy poszukiwać niszy w produkcji rolniczej (np. produkcja ekologiczna bądź produkcja rolnicza na cele nieżywnościowe) albo wykorzystać gospodarstwa na cele nierolnicze. Na całym obszarze zidentyfikowano szereg specyficznych i charakterystycznych dla niego produktów, mogących stać się silną lokalną i regionalną marką, zwiększającą

atrakcyjność regionu. Uzasadnione wydaje się zatem wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki weekendowej.

O specyfice obszaru decyduje także ukształtowanie powierzchni oraz budowa geologiczna. Tereny nizinne wraz z pozostawionymi przez lodowiec wyniesieniami stanowią doskonałą bazę do organizacji wypoczynku dla mieszkańców pobliskich aglomeracji. Liczne głazy narzutowe, będące charakterystycznym dla całego obszaru śladem epoki lodowcowej, można wykorzystywać jako budulec.

Każda z gmin wchodzących w skład LGD odznacza się posiadaniem licznych miejsc o atrakcyjnych walorach historycznych oraz przyrodniczo-krajobrazowych. Istnienie zasobów ważnych z punktu widzenia turystyki, jak również dobre położenie regionu przesądza o jego turystycznej randze.

Na obszarze LGD, przesądzająca o jego specyfice, spójność przyrodnicza, historyczna oraz kulturowa i ekonomiczna uzupełniana jest przez aktywność społeczną i coraz większe zaangażowanie lokalnych mieszkańców w projekty dotyczące ich regionu. Już wcześniej uczestniczyli oni we wspólnych przedsięwzięciach, współpracując m. in. przy wyznaczaniu nowych granic i tworzeniu powiatów oraz zaangażowaniu podczas działań, zmierzających do utworzenia powiatu brzezińskiego pierwotnie pominiętego przy tworzeniu nowej struktury administracyjnej. Działania zakończone sukcesem dodatkowo scaliły mieszkańców. W ramach dalszej współpracy w latach 2007-2013 zaplanowano liczne działania szkoleniowe, celem konsolidacji członków Stowarzyszenia i umacniania współpracy między partnerami. Widocznym przykładem identyfikacji mieszkańców z obszarem LGD było zaangażowanie lokalnej społeczności w budowanie strategii rozwoju oraz tworzenie Stowarzyszenia. Stała i niezmienna aktywność przedstawicieli wszystkich trzech sektorów świadczy o żywotności interesów na obszarze LGD oraz samoświadomości jego mieszkańców zainteresowanych rozwojem swojego regionu.

III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR

Identyfikacja głównych problemów gmin oraz szczegółowa analiza słabych i mocnych stron, jak również możliwości i zagrożeń, mogących pojawić się w trakcie realizacji strategii pozwalają na wyznaczenie celów, określenie kierunków i zmian w przyszłości. Analiza SWOT umożliwia zdefiniowanie występujących w gminach problemów, dzięki czemu możliwe jest znalezienie rozwiązań, wykorzystujących potencjał poszczególnych gmin oraz wzajemną współpracę. **Poniższa analiza uwzględnia przedstawione wyżej uwarunkowania charakterystyczne dla obszaru LGD, zaś wynikające z niej wnioski są wewnątrznie spójne, umożliwiając jasne zdefiniowanie celów strategicznych.**

Tab. 21 analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Położenie</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Centralne położenie w centrum Polski 2. Bliskość dużych aglomeracji (Łódź, Warszawa) 3. Dogodne położenie komunikacyjne na przecięciu dróg krajowych i międzynarodowych oraz szlaków kolejowych <p>Infrastruktura</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Dobra sieć dróg, istnienie szlaków komunikacyjnych 5. Bardzo dobre połączenie kolejowe – węzeł Koluszki <p>Finansowanie</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Zapewnienie środków z odpowiednich funduszy europejskich 7. Płynność zagwarantowana przyznaniem odpowiednich grantów 8. Niezależność od innych (prywatnych) źródeł oraz niepewnych źródeł 	<p>Infrastruktura</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Słaba jakość dróg 2. Śladowa sieć kanalizacyjna i brak oczyszczalni ścieków 3. Brak gazu <p>Turystyka</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Mało ścieżek rowerowych i brak połączenia między gminami 5. Brak parkingów i przystanków dla turystów 6. Słaba infrastruktura turystyczna i baza noclegowa 7. Mało gospodarstw agroturystycznych 8. Niewystarczająca oferta turystyczna, która pozwoliłaby ściągnąć na teren gminy więcej turystów 9. Słaba promocja obszaru <p>Zasoby gmin</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Brak pełnej identyfikacji posiadanych

<p>instytucjonalnych (gminy)</p> <p>Wiedza i know-how</p> <p>9. Dostępność do wiedzy i doświadczeń instytucji europejskich (szkolenia, warsztaty, wymiana doświadczeń, narzędzia programu LEADER+)</p> <p>Zasoby naturalne</p> <p>10. Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich</p> <p>11. Czysta rzeka Mroga</p> <p>12. Teren polodowcowy z charakterystycznym ukształtowaniem powierzchni</p> <p>13. Rozległe tereny leśne, liczne źródła i pomniki przyrody</p> <p>Zasoby historyczne i naturalne</p> <p>14. Dobrze zachowane stare budynki, kościoły, domy z kamienia, pomniki, cmentarze, mogiły i kapliczki</p> <p>15. Szlak pocztowy i zachowany zajazd pocztowy</p> <p>16. Unikalna w skali kraju i jedyna w województwie kolejka wąskotorowa</p> <p>17. Arboretum i ośrodek szkoleniowy SGGW</p> <p>18. Obecność zespołów folklorystycznych, potrawy kuchni regionalnej</p> <p>19. Tereny rekreacyjne, ścieżki rowerowe i piesze, stadniny koni, gospodarstwa agroturystyczne, baza noclegowa</p>	<p>zasobów</p> <p>11. Słaba znajomość języków obcych wśród mieszkańców</p> <p>12. Niewykorzystane zasoby materialne, historyczne kulturalne i kulinarne gmin</p> <p>Środowisko</p> <p>13. Niska świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska</p> <p>14. Brak segregacji odpadów</p> <p>Zasoby ludzkie</p> <p>15. Słaba kondycja finansowa mieszkańców</p> <p>16. Brak integracji mieszkańców do podejmowania wspólnych inicjatyw</p> <p>17. Małe zainteresowanie mieszkańców zmianami</p> <p>18. Brak opiniotwórczych mediów lokalnych</p>
--	--

<p>Zasoby ludzkie</p> <p>20. W gminach mieszkają artyści, m. in. rzeźbiarze i malarze, zajmujący się rękodziełem artystycznym</p> <p>21. Aktywni pracownicy Lasów Państwowych i PKWŁ</p> <p>22. Działające organizacje pozarządowe</p> <p>23. Grupy ludzi aktywnych i wykształconych, gotowych do podjęcia działań na rzecz swojego regionu</p> <p>24. Bliskość silnych ośrodków uniwersyteckich (Łódź, Warszawa)</p> <p>Środowisko</p> <p>25. Czyste środowisko</p> <p>26. Brak dużych zakładów produkcyjnych</p>	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Położenie</p> <p>1. Bliskość rynków Łodzi i Warszawy jest szansą pozyskania odbiorców na produkty oferowane przez gminy</p> <p>2. Bliskość Łodzi i Warszawy stwarza szansę dla rozwoju turystyki weekendowej</p> <p>3. Brak w najbliższym sąsiedztwie obszarów atrakcyjnych turystycznie i silnie w tym zakresie konkurencyjnych</p> <p>Posiadane zasoby</p> <p>4. Możliwość wykorzystania posiadanych zasobów naturalnych</p>	<p>Czynniki zewnętrzne</p> <p>1. Niestabilność przepisów prawa</p> <p>2. Brak pozyskania środków zewnętrznych na realizację przyjętych w strategii działań</p> <p>Zasoby</p> <p>3. Słaba i niewystarczająca promocja istniejących zasobów, która nie gwarantuje powodzenia projektu</p> <p>Zasoby ludzkie</p> <p>4. Niepewność co do wsparcia planowanych działań przez samorządy</p> <p>5. Trudności w zmianie mentalności</p>

<p>5. Możliwość wykorzystania posiadanych zasobów kulturalnych i historycznych gmin</p>	<p>ludzi i pobudzenia ich do aktywnego udziału w realizacji zamierzeń projektu</p>
<p>Czynniki zewnętrzne</p>	<p>6. Niechęć do zmian wśród mieszkańców</p>
<p>6. Możliwość zaangażowania środków zewnętrznych (z UE)</p>	
<p>7. Wykorzystanie programu LEADER+ do stworzenia dobrej strategii rozwoju</p>	
<p>Zasoby ludzkie</p>	
<p>8. Otwartość wielu mieszkańców i gotowość do zmian</p>	
<p>9. Wiara w powodzenie projektu LEADER</p>	

Mocne i słabe strony mają charakter wewnętrzny, są cechami partnerstwa, na które mamy wpływ i możemy je kształtować. Szanse i zagrożenia natomiast mają charakter zewnętrzny, nie zawsze mamy na nie wpływ, możemy się jedynie zabezpieczać przed zagrożeniami i kształtować posiadane zasoby w celu wykorzystania pojawiających się szans. Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT opisującej w sposób syntetyczny diagnozę sytuacji obecnej obszaru LGD ustalone zostały misja oraz cele i działania do realizacji na przyszłość.

Powyższe uwarunkowania przeanalizowano także pod kątem ich oddziaływania na środowisko zewnętrzne w aspekcie lokalnym, regionalnym i krajowym. Pozwoliło to na ustalenie trendów, prognozowanie zmian, a także szybką ocenę danego zjawiska i uznania go za pozytywne lub negatywne dla rozwoju obszaru LGD. Weryfikacja poszczególnych zjawisk na tych dwóch podstawowych płaszczyznach umożliwia jednoznaczne zakwalifikowanie każdego z nich do atutów, słabości, silnych bądź słabych stron, co niekiedy nie jest zadaniem prostym. Dodatkowy formularz analizy SWOT, uwzględniający skalę oddziaływania poszczególnych zjawisk wraz z określeniem trendów (wzrastający, stały, malejący) oraz ich kwalifikacją, jako pozytywnych lub negatywnych znajduje się w poniższej tabeli.

Tab. Szczegółowa analiza SWOT dla LGD „Mroga”

Zjawiska wpływające na stan środowiska obszaru	Oddziaływanie zjawiska:			SWOT				Trend	Zjawisko pozytywne +	Zjawisko negatywne -
	lokalne	regionalne	krajowe	Atut	Słabość	Szansa	Zagrożenie			
Centralne położenie w centrum Polski	X	X	X	X				→	+	
Bliskość dużych aglomeracji (Łódź, Warszawa)	X	X	X	X				→	+	
Dogodne położenie komunikacyjne na przecięciu dróg krajowych i międzynarodowych oraz szlaków kolejowych	X	X	X	X				→	+	
Dobra sieć dróg, istnienie szlaków komunikacyjnych	X	X	X	X				↑	+	
Bardzo dobre połączenie kolejowe – węzeł Koluszki	X	X	X	X				→	+	
Zapewnienie środków z odpowiednich funduszy europejskich Płynność zagwarantowana przyznaniem odpowiednich grantów	X	X		X				↑	+	
Dostępność do wiedzy i doświadczeń instytucji europejskich (szkolenia, warsztaty, wymiana doświadczeń, narzędzia programu LEADER+)	X	X		X				↑	+	
Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich	X	X		X				→	+	
Czysta rzeka Mroga	X	X		X				→	+	
Teren polodowcowy z charakterystycznym ukształtowaniem powierzchni	X	X	X	X				→	+	

Rozległe tereny leśne, liczne źródelka i pomniki przyrody	X	X		X					→	+	
Dobrze zachowane stare budynki, kościoły, domy z kamienia, pomniki, cmentarze, mogiły i kapliczki	X	X		X					→	+	
Szlak pocztowy i zachowany zajazd pocztowy	X	X		X					↑	+	
Unikalna w skali kraju i jedyna w województwie kolejka wąskotorowa	X	X	X	X					↑	+	
Arboretum i ośrodek szkoleniowy SGGW	X	X	X	X					↑	+	
Obecność zespołów folklorystycznych, potrawy kuchni regionalnej	X	X		X					↑	+	
Tereny rekreacyjne, ścieżki rowerowe i piesze, stadniny koni, gospodarstwa agroturystyczne, baza noclegowa	X	X		X					↑	+	
W gminach mieszkają artyści, m. in. rzeźbiarze i malarze, zajmujący się rękodziełem artystycznym	X			X					↑	+	
Aktywni pracownicy Lasów Państwowych i PKWŁ	X	X		X					↑	+	
Działające organizacje pozarządowe	X	X		X					↑	+	
Grupy ludzi aktywnych i wykształconych, gotowych do podjęcia działań na rzecz swojego regionu	X			X					↑	+	
Bliskość silnych ośrodków uniwersyteckich (Łódź, Warszawa)	X	X	X	X					↑	+	
Czyste środowisko	X	X		X					→	+	
Brak dużych zakładów produkcyjnych	X	X		X					→	+	
Słaba jakość dróg	X	X			X				↑		-
Śladowa sieć kanalizacyjna i brak oczyszczalni ścieków	X				X				↓		-
Brak gazu	X				X				↓		-
Mało ścieżek rowerowych i brak połączenia między gminami	X	X			X				→		-
Brak parkingów i przystanków dla turystów	X	X			X				→		-
Słaba infrastruktura turystyczna i baza noclegowa	X	X			X				→		-
Mało gospodarstw agroturystycznych	X	X			X				→		-

Niewystarczająca oferta turystyczna, która pozwoliłaby ściągnąć na teren gminy więcej turystów	X	X			X				→		-
Słaba promocja obszaru	X	X			X				→		-
Brak pełnej identyfikacji posiadanych zasobów	X				X				→		-
Słaba znajomość języków obcych wśród mieszkańców	X	X			X				↓		-
Niewykorzystane zasoby materialne, historyczne kulturalne i kulinarne gmin	X				X				→		-
Niska świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska	X				X				→		-
Brak segregacji odpadów	X				X				→		-
Słaba kondycja finansowa mieszkańców	X				X				↓		-
Brak integracji mieszkańców do podejmowania wspólnych inicjatyw	X				X				↓		-
Małe zainteresowanie mieszkańców zmianami	X				X				↓		-
Brak opiniotwórczych mediów lokalnych	X				X				→		-
Bliskość rynków Łodzi i Warszawy jest szansą pozyskania odbiorców na produkty oferowane przez gminy	X					X			→	+	
Bliskość Łodzi i Warszawy stwarza szansę dla rozwoju turystyki weekendowej	X					X			↑	+	
Brak w najbliższym sąsiedztwie obszarów atrakcyjnych turystycznie i silnie w tym zakresie konkurencyjnych	X					X			→	+	
Możliwość wykorzystania posiadanych zasobów naturalnych	X					X			↑	+	
Możliwość wykorzystania posiadanych zasobów kulturalnych i historycznych gmin	X					X			↑	+	
Możliwość zaangażowania środków zewnętrznych (z UE)	X					X			↑	+	
Wykorzystanie programu LEADER+ do stworzenia dobrej strategii	X					X			↑	+	

rozwoju												
Otwartość wielu mieszkańców i gotowość do zmian	X						X			↑	+	
Wiara w powodzenie projektu LEADER+												
Niestabilność przepisów prawa	X	X	X					X		↓		-
Brak pozyskania środków zewnętrznych na realizację przyjętych w strategii działań	X	X						X		↓		-
Słaba i niewystarczająca promocja istniejących zasobów, która nie gwarantuje powodzenia projektu	X	X						X		↓		-
Niepewność co do wsparcia planowanych działań przez samorządy	X							X		↓		-
Trudności w zmianie mentalności ludzi i pobudzenia ich do aktywnego udziału w realizacji zamierzeń projektu	X							X		→		-
Niechęć do zmian wśród mieszkańców	X							X		→		-

Powyższe zestawienie dowodzi, iż wskutek zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, pobudzania przedsiębiorczości i działalności pozarolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych. możliwe jest zapewnienie godnych warunków życia mieszkańców, zachowując istniejący stan środowiska naturalnego.

Na 59 czynników wziętych pod uwagę podczas konsultacji społecznych LSR wśród mieszkańców, 26 to mocne strony obszaru LGD oraz 32 czynniki pozytywne. Wśród szans na uwagę niewątpliwie zasługują punkty:

- Brak w najbliższym sąsiedztwie obszarów atrakcyjnych turystycznie i silnie w tym zakresie konkurencyjnych
- Możliwość wykorzystania posiadanych zasobów naturalnych
- Możliwość wykorzystania posiadanych zasobów kulturalnych i historycznych gmin

Istotnym faktem jest, iż analiza SWOT obszaru wykazała tendencje malejące wśród słabych stron obszaru oraz stały wzrost czynników pozytywnych. Wpływają one na atrakcyjność obszaru i budują prognozę pozytywną dl rozwoju turystyki weekendowej na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju.

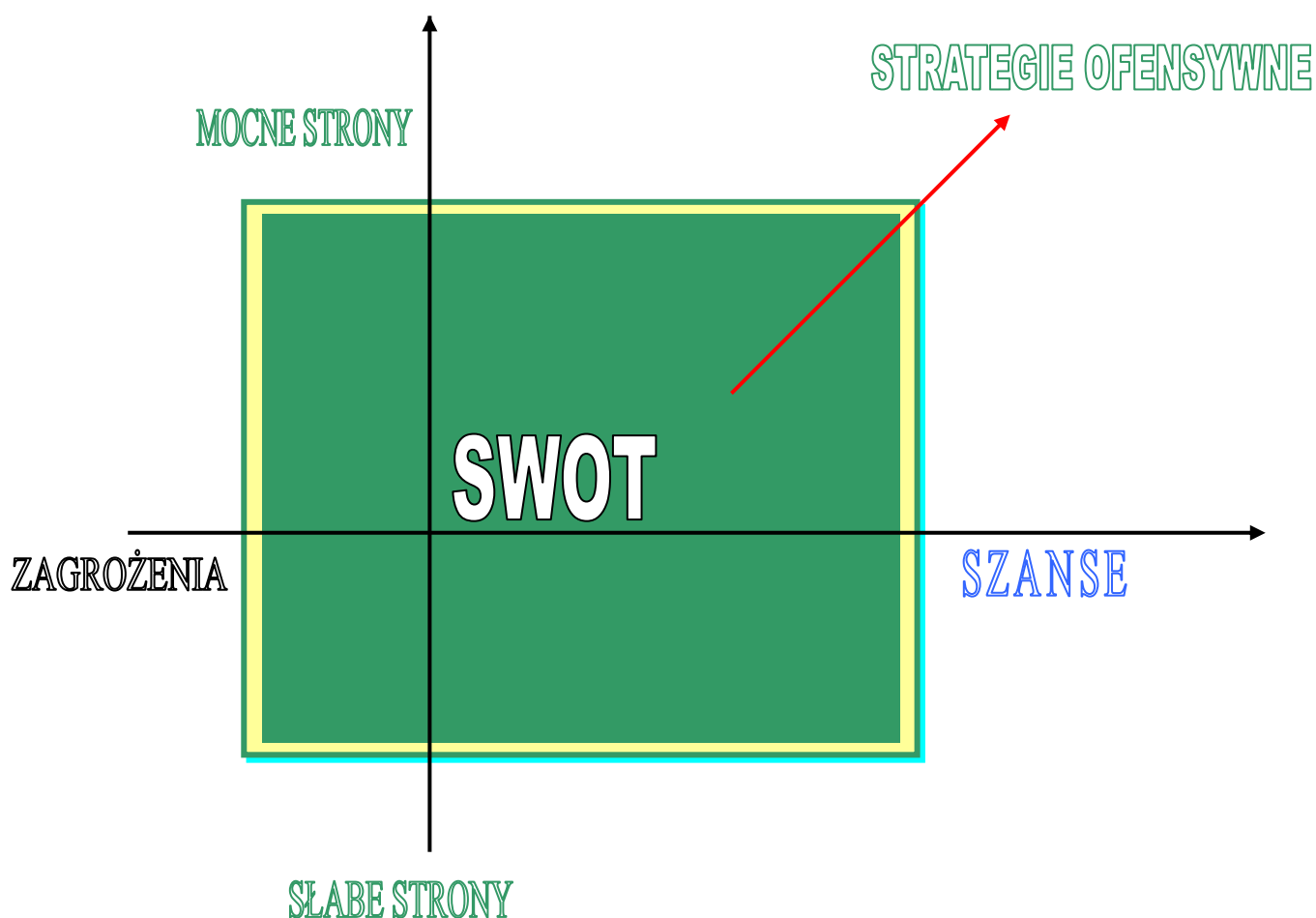
Rozstrzygnięcia analizy SWOT

Na podstawie analizy SWOT można stwierdzić, iż strategia LGD polegać będzie na:

- 1. wykorzystaniu szans przy pomocy mocnych stron**
- 2. przezwycięzeniu słabości w celu wykorzystania szans**

Zaprezentowana wyżej analiza SWOT obejmuje najistotniejsze aspekty mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Było to podstawą do graficznego sporządzenia kierunku wdrażania LSR dla tego obszaru.

Ryc. Wnioski płynące analizy SWOT

Wdrażając plan działania dla LSR, na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT, można przyjąć tzw. **Blue Ocean Strategy**. Tworzenie Błękitnych Oceanów to nowe pojęcie, lecz działania te znane nam są już od dawna. Przestrzeń rynkowa jaka nie została jeszcze zagospodarowana, a która otwiera nowe możliwości wykorzystania naszych produktów lub usług to właśnie Błękitne Oceany, których każda organizacja powinna stale poszukiwać dla zwiększenia swojej konkurencyjności w dłuższym okresie. W myśl tej koncepcji przestrzeń Błękitnego Oceanu to rynki, które jeszcze nie są odkryte, klienci, turyści, którzy jeszcze nas nie znają oraz konkurenci pozostawieni daleko w tyle. W tej przestrzeni odbywa się większość ruchów biznesowych, które definiują charakter Stowarzyszenia i obszaru na całe lata, zapewniając długotrwały korzystny rozwój. Co ciekawe, Błękitne Oceany można odkrywać również w branży, która jest już nasycona. To właśnie kamień węgielny *Blue Ocean Strategy*. **Zestawiając powyższe z realizacją celów LGD „Mroga”, podczas**

wdrażania LSR należy promować i uwypuklić znaczenie unikalnych, o charakterze ponadregionalnym, a nawet krajowym, walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i turystycznych, które świadczą o niepowtarzalności obszaru działania LGD, a tym samym wyróżnią je na tle oferty konkurencyjnych obszarów i regionów. Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań produktowych i usługowych (zwłaszcza o charakterze kompleksowym) umożliwi pozyskanie większej liczby turystów. Działania te wymagają jednak odpowiedniego dostosowania oferty produktowej do standardów funkcjonowania bazy turystycznej. Działania związane z wdrażaniem strategii muszą być skorelowane z szeroko realizowaną kampanią promocyjną i integracyjną. Niewykorzystane zasoby materialne, historyczne kulturalne i kulinarne gmin, a także małe zainteresowanie mieszkańców zmianami to główne bariery utrudniające osiągnięcie sukcesu. **Jednakże, dokonana analiza SWOT dowodzi, iż dzięki innowacyjnemu podejściu, aktywizacji społeczno-gospodarczej oraz wpływie na wykorzystanie posiadanych zasobów, możliwe jest przełamanie trudności i wyeliminowanie istniejących na obszarze LGD problemów.**

IV. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia

Podczas opracowywania strategii wybrano dwa cele strategiczne, w ramach których określono cele szczegółowe i działania operacyjne, służące ich realizacji.

Cel strategiczny 1 – Poprawa jakości życia na terenie LGD MROGA

- poprawa stanu infrastruktury społecznej i technicznej
- rozwijanie i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców na terenie LGD
- rozwój życia społeczno-kulturalnego i zachowanie tradycji regionu

Realizacja tak zdefiniowanego celu pozwoli przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru LGD, co jest dużym wyzwaniem w obliczu trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej na terenach wiejskich. Poprawa stanu infrastruktury oraz rozwijanie i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców przełoży się na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych, miejsc pracy i nowych źródeł dochodu mieszkańców, a co za tym idzie, także budżetów gmin. Efektem ożywienia gospodarczego jest bowiem wzrost zamożności społeczeństwa, w znacznym stopniu determinujący jakość życia.

Zmiany gospodarcze, które w ostatnich latach miały miejsce na obszarach wiejskich niekorzystnie wpłynęły na postawy społeczne, wywołując często poczucie rezygnacji wobec braku perspektyw, nieufność oraz izolację. Działania prowadzone w ramach Programu Pilotażowego LEADER+ oraz obecna ich kontynuacja przyczyniły się do mobilizacji i zaktywizowania społeczności oraz zwiększenia świadomości mieszkańców co do perspektyw i możliwych kierunków rozwoju. Dzięki przełamaniu wewnętrznego zamknięcia i wskazaniu szans rozwoju zawodowego, kwalifikacji i umiejętności dokonano pierwszego kroku na drodze polepszenia jakości życia. **Współpraca w ramach trójsektorowego partnerstwa społeczno-gospodarczego z udziałem podmiotów publicznych przy planowaniu rozwoju miejsca życia, pracy i wypoczynku przyczynia się do restrukturyzacji obszarów wiejskich.** Urzeczywistnienie zmian może nastąpić w ramach działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich PROW 2007-2013 i jego IV osi –LEADER dzięki wsparciu, obejmującemu pomoc we wdrożeniu opracowanej strategii. **Umożliwi to przywrócenie równowagi pomiędzy zasobami społeczno-kulturowymi, naturalnymi, gospodarką oraz potrzebami i oczekiwaniami społecznymi** dotyczącymi możliwości godnego życia przejawiającego się m. in. uzyskiwaniem odpowiednich dochodów, nieskrępowanym dostępem do szeroko rozumianej infrastruktury społecznej i technicznej oraz bogatą ofertą kulturalno-rozrywkową.

Działania służące realizacji pierwszego celu strategicznego uzupełniane będą licznymi spotkaniami, konferencjami i szkoleniami, które przyczynią się do większej integracji partnerów, umożliwiając im podniesienie kwalifikacji zawodowych, co pozwoli na skuteczniejszą realizację zadań.

Cel strategiczny 2 – Rozwój turystyki wiejskiej przy wykorzystaniu posiadanych zasobów

- rozwój bazy turystycznej (w tym szlaki turystyczne wraz z infrastrukturą towarzyszącą, obiekty infrastruktury turystycznej, baza noclegowa i gastronomiczna)
- rozwój usług turystycznych
- kreowanie i promocja produktów turystycznych

Rozwój turystyki z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyczyni się do rozwoju sektora usług oraz branży hotelarskiej, budowlanej i handlowej. Wzrost różnorodności gospodarczej oraz większa liczba aktywnie działających na rynku sektorów usług zapewni trwalsze i mocniejsze podstawy rozwoju społeczno-gospodarczego.

Realizacja drugiego celu strategicznego stanowi fundament czy też punkt wyjścia dla realizacji celu pierwszego, bowiem optymalne wykorzystanie posiadanych zasobów środowiskowych i kulturowych zwiększa szansę na realną poprawę jakości życia mieszkańców. Wzrost atrakcyjności turystycznej umożliwi budowanie różnorodności gospodarczej. Coraz większa liczba podmiotów gospodarczych działająca w różnych branżach, czerpiąc dochody z obsługi ruchu turystycznego, przyczyni się do wzrostu dochodów innych branż, które nie są bezpośrednio związane z turystyką.

Pobudzenie przedsiębiorczości i doprowadzenie do ożywienia gospodarczego w dużej mierze zależy od wsparcia, które jest niezbędne przy aktywizacji oraz podnoszeniu świadomości mieszkańców, co do kierunków podejmowania działalności, sposobów jej prowadzenia oraz rozwiązywania ewentualnych konfliktów napotkanych na coraz bardziej konkurencyjnym rynku.

Wybór powyższych celów strategicznych wiązał się z wytyczonym głównym kierunkiem działania dla LGD, zakładającym dążenie do poprawy warunków życia poprzez rozwój przedsiębiorczości, w tym turystyki, a także ogólny rozwój społeczny. Był on rezultatem przeprowadzonej analizy SWOT oraz szeregu spotkań, konsultacji i warsztatów przeprowadzonych z udziałem osób uczestniczących w budowaniu LSR oraz statutu Stowarzyszenia MROGA. Ponadto o wyrażenie opinii poproszono także mieszkańców, którzy w opracowanej na początku projektu ankiecie odpowiedzieli na pytania dotyczące głównych zasobów i barier w rozwoju, identyfikacji celów, możliwości współpracy z innymi gminami, a także czynnego zainteresowania udziałem w rozwoju gmin. Powyższe

działania pozwoliły na sprecyzowanie celów strategicznych, zakładających, iż rozwój przedsiębiorczości, wsparcie dla producentów i pomoc przy zakładaniu nowych firm powinny być uzupełniane przez inwestycje w ludzi i rozwój społeczny. Podkreślono wartość licznych zasobów naturalnych i kulturowych, których potencjał, z uwagi na małą atrakcyjność rolniczą oraz brak dużego przemysłu, postanowiono wykorzystać, inwestując w rozwój turystyki wiejskiej i rekreacyjnej. W poniższej tabeli wymieniono propozycje mieszkańców LGD dotyczące działań osi III i tzw. małych projektów dla wdrażania LSR:

Tab. 22 Cel strategiczny 1

Cel strategiczny 1: Poprawa jakości życia na terenie LGD MROGA	
Cele szczegółowe	Działania
poprawa stanu infrastruktury społecznej i technicznej	<ul style="list-style-type: none"> - odnowa wsi poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej, - budowa parkingów, chodników i placów, - budowa, remont i wyposażenie świetlic wiejskich, - odnowa terenów rekreacyjnych, boisk i obiektów sportowych, - zabezpieczenie, remont i oznakowanie miejsc pamięci z powstania stycziowego oraz I i II Wojny Światowej,
rozwijanie i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców na terenie LGD	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie szlaku turystyczno-historycznego miejsc pamięci na terenie LGD - cykl szkoleń połączonych z doradztwem, - rozwijanie tradycji i folkloru wiejskiego oraz wsparcie inwestycji i promocja produktów pszczelarskich i sadownictwa - adaptacja pomieszczeń na cele kulturalne mieszkańców wsi - budowa i wyposażenie placów zabaw - zagospodarowanie placów na tereny rekreacyjne

rozwój życia społeczno- kulturalnego i zachowanie tradycji regionu	<ul style="list-style-type: none"> - budowa boisk, obiektów rekreacyjno - sportowych - budowa ciągów pieszo-turystycznych i tarasów widokowych - remont pomieszczeń, urządzenie i doposażenie w ekspozyty Izby Pamięci oraz Izby Tradycji Lokalnych na obszarze LGD - budowa i doposażenie siłowni, fitness klubów i sal wystawienniczych na obszarze LGD - oznakowanie pomników przyrody na obszarze LGD - utworzenie galerii- wystawy miejscowych malarzy i twórców ludowych na obszarze LGD - rozwój bazy kulturalno – turystycznej - ochrona dziedzictwa narodowego (np. cmentarze) – budowanie tożsamości narodowej, europejskiej - rozwój społeczeństwa informacyjnego – Internet dla mieszkańców terenów LGD - rozbudowa infrastruktury turystycznej wokół zbiorników wodnych na terenie LGD - wytyczenie i włączenie do szlaku konnego gospodarstw agroturystycznych,
--	--

Tab. 23 Cel strategiczny 2

Cel strategiczny 2:	
Rozwój turystyki wiejskiej przy wykorzystaniu posiadanych zasobów	
Cele szczegółowe	Działania
rozwój bazy turystycznej (w tym szlaki turystyczne wraz z infrastrukturą towarzyszącą, obiekty infrastruktury turystycznej, baza noclegowa i gastronomiczna)	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie i udostępnienie turystycznej bazy danych w postaci portalu internetowego, - utworzenie systemu certyfikacji produktów turystycznych i szerokie działania informacyjno-promocyjne, - wykreowanie marki regionu i utworzenie LOGO turystycznego w celu wizualizacji i identyfikacji - wykonanie szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, - adaptacja obiektów na cele turystyczne i kulturalne, - utworzenie i wypromowanie linii transportowej „obsługującej” atrakcje turystyczne LGD, - zorganizowanie szkolenia dla przewodników wiejskich w celu wykreowania grupy przewodników wiejskich na obszarze LGD,
rozwój usług turystycznych	<ul style="list-style-type: none"> - ogłoszenie konkursów na najładniej zagospodarowane gospodarstwo z terenu LGD, najlepszy obiekt agroturystyczny z terenu LGD oraz najprężniej działające przedsiębiorstwo - utworzenie punktu informacji turystycznej, celem wsparcia i ujednoczenia działalności i promocji w każdej gminie - stworzenie szlaku wodnego Rzeki Mrogi,

kreowanie i promocja produktów turystycznych	<ul style="list-style-type: none"> - wypromowanie, oznakowanie, zagospodarowanie spływu i infrastruktury i zapewnienie atrakcji towarzyszących, takich jak łowiska, konkursy wędkarskie i spływ kajakowy MROGA TROPHY, - organizacja festynów - połączonych z tradycjami rolniczymi - opracowanie zbioru potraw regionalnych - utworzenie markowego produktu turystycznego związanego z Operacją Łódźką 1914 r. - wytyczenie szlaku militarnego - wytyczenie, oznakowanie i wypromowanie szlaku młynów wodnych LGD MROGA - utworzenie bazy gastronomiczno-handlowej, - wytyczenie szlaku pocztowego z zajazdami pocztowym
--	---

W ramach pierwszego celu strategicznego, jakim jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich zdefiniowano trzy cele szczegółowe zakładające poprawę stanu infrastruktury społecznej i technicznej, rozwijanie i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców na terenie LGD oraz rozwój życia społeczno-kulturalnego i zachowanie tradycji regionu. Działanie to obejmuje szereg operacji, wśród których na plan pierwszy wysuwa się odnowa wsi poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej, budowę parkingów, chodników i placów. Planowany jest remont i doposażenie świetlic wiejskich, odnowa terenów rekreacyjnych, boisk i obiektów sportowych, zabezpieczenie, remont i oznakowanie miejsc pamięci z Powstania Styczniowego oraz I i II Wojny Światowej, oraz wyznaczenie szlaku turystyczno-historycznego miejsc pamięci na terenie LGD; adaptacja pomieszczeń na cele kulturalne mieszkańców wsi, budowa i wyposażenie placów zabaw, zagospodarowanie placów na tereny rekreacyjne, budowa boisk i obiektów sportowych, remont, urządzenie i doposażenie w ekspozyty Izby Pamięci i Izby Tradycji Lokalnej na obszarze LGD, budowa Regionalnych lub Lokalnych Centrów Kultury. Budowa i doposażenie sal z przeznaczeniem na siłownię, fitness klub i sale wystawiennicze na obszarze LGD, oznakowanie pomników przyrody na obszarze LGD, utworzenie galerii- wystawy miejscowych malarzy i twórców ludowych, zabezpieczenie oraz wytyczenie szlaku pocztowego z zajazdami pocztowymi. Operacje te będą promowane dzięki wsparciu imprez cyklicznych pod wspólnym szyldem LGD MROGA, na które składają się jedna impreza w każdej gminie oraz impreza wspólna. W celu wykreowania lokalnych organizacji pozarządowych odbędzie się cykl szkoleń połączonych z doradztwem. Ponadto wsparcie otrzymają inwestycje podnoszące konkurencyjność i zdolności produkcyjno-usługowe przedsiębiorców (oś III + małe

projekty) oraz działalność związana z przetwórstwem rolno-spożywczym, w tym mięsny, owocowo-warzywnym i leśnym w celu wzmocnienia konkurencyjności sektora i wypromowania produktów lokalnych.

Zaplanowano opracowanie, na podstawie działań LGD z II Schematu Leader+, koncepcji szlaku kulinarnego wraz z systemem promującym poszczególne tradycyjne kulinaria już zidentyfikowane na terenie obszaru. Jest to przedsięwzięcie istotne z punktu widzenia turysty, lecz również samych mieszkańców LGD. Podejmowana przez producentów produktów tradycyjnych współpraca z biurami podróży oraz wspólne promowanie regionu na wystawach i targach to zaczątek przyszłych działań, które umożliwi Leader 2007-2013. Koncepcja szlaku kulinarnego obejmuje udzielanie wsparcia w zakresie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy oraz w ramach „małych projektów” na rozwój działalności związanej z produkcją/wytwarzaniem tradycyjnych kulinariów. Ponadto LGD zakłada zrealizowanie działań w zakresie opracowania map, jednolitego oznakowania obiektów oraz szerokich działań promujących szlak, który miałby być częścią wojewódzkiego szlaku kulinarnego. Wszystkie te działania będą niewątpliwie pomocne dla właścicieli hoteli czy gospodarstw agroturystycznych w uatrakcyjnieniu oferty i pobytu turystów.

Szereg operacji koncentruje się na dzieciach i młodzieży. Obejmują one wsparcie organizacji oddziałów przedszkolnych, wymianę młodzieży, także zagraniczną oraz zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży w postaci zajęć pozalekcyjnych i utworzeniu teatru młodego aktora (w tym w ramach PO KL – działania towarzyszące), Zakładane jest podnoszenie kwalifikacji przez lokalnych liderów i członków LGD, utworzenie punktu doradczego w zakresie wdrażania III osi i małych projektów, publiczny dostęp do Internetu, rozwijanie tradycji i folkloru wiejskiego oraz wsparcie inwestycji i promocja produktów pszczelarskich i sadownictwa.

Drugi cel strategiczny polega na wsparciu rozwoju turystyki wiejskiej przy wykorzystaniu posiadanych zasobów. Towarzyszą temu trzy cele szczegółowe, których realizacja zakłada rozwój bazy turystycznej, w tym budowę szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, obiektów infrastruktury turystycznej, bazy noclegowej i gastronomicznej, rozwój usług turystycznych, a także kreowanie i promocję produktów turystycznych. Podstawową operacją wchodzącą w skład tego działania jest utworzenie i udostępnienie turystycznej bazy danych w postaci portalu internetowego, płyt i dokumentów. Planowane jest ponadto utworzenie systemu certyfikacji produktów turystycznych i szerokie działania informacyjno-promocyjne, w tym promocja LGD na portalach internetowych oraz w instytucjach.

Bardzo ważnym elementem działań powinno stać się wykreowanie logo LGD Mroga i powiązanie go z obszarem. Wykreowanie marki regionu i utworzenie LOGO turystycznego w celu wizualizacji i identyfikacji staje się niezmiernie ważnym zadaniem. Silna i rozpoznawalna marka jest bardzo dużym atutem wspomagającym osiągnięcie określonego celu i jest mocnym punktem konkurencyjnym. Dobra marka przyciąga i pozwala się wyróżnić, co w efekcie pozwala na skuteczną sprzedaż oferty turystycznej.

Zakładane jest wykonanie szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, jak nawierzchnie dla szlaków pieszo-rowerowych oraz konnych, punkty widokowe, mała architektura przy spójnym oznakowaniu dla LGD w postaci tablic kierunkowych i informacyjnych. Istniejące obiekty zabytkowe mają być zaadoptowane na cele turystyczne i kulturalne. Planowane jest utworzenie i wypromowanie linii transportowej „obsługującej” atrakcje turystyczne LGD, zorganizowanie szkolenia dla przewodników wiejskich w celu wykreowania grupy przewodników wiejskich na obszarze LGD, co doprowadzi do stworzenia nowego zawodu, a także wypromowanie ich usług oraz coroczny rajd szlakami LGD MROGA jako działanie informacyjno-promocyjne i ewaluacyjne. Ogłoszone zostaną konkursy na najładniej zagospodarowane gospodarstwo z terenu LGD, najlepszy obiekt agroturystyczny z terenu LGD oraz najprężniej działające przedsiębiorstwo. Turystyka i agroturystyka będzie promowana jako alternatywne źródło dochodu przy wsparciu inwestycji w zakresie tworzenia nowych podmiotów i wzrostu konkurencyjności istniejących podmiotów z branży turystyczno-usługowej (oś III + małe projekty), obejmujących wytwarzanie pamiątek i sklepy z pamiątkami, wypożyczalnię i naprawy rowerów, transport (powozy, konie), gastronomię, lokalne produkty gastronomiczne, miejsca noclegowe w gospodarstwach rolnych oraz organizatorów wypoczynku i turystyki. Przewiduje się utworzenie punktu informacji turystycznej, celem wsparcia i ujednoczenia działalności i promocji w każdej gminie oraz stworzenie szlaku wodnego Rzeki Mrogi, wypromowanie, oznakowanie, zagospodarowanie spływu i infrastruktury i zapewnienie atrakcji towarzyszących, takich jak łowiska, konkursy wędkarskie i spływ kajakowy MROGA TROPHY. Jako element łódzkiej imprezy międzynarodowej „Festiwal dialogu czterech kultur” odbędzie się festyn połączony z tradycjami rolniczymi (wykopki, pieczenie ziemniaka).

Planowane jest utworzenie „Centrum folkloru polskiego” - na terenie LGD MROGA posiadającego dworki, chaty, stajnię, powozownię, kuźnię, przyuczanie do zawodu. Utworzenie żywego skansenu kultury służyć ma zachowaniu tradycji, kultury i obyczajów polskich. Ośrodek ten wzbogacony zostanie ponadto o nową bazę konferencyjną z

możliwością organizacji zielonych szkół, warsztatów i szkół tradycji. Planowane jest stworzenie ośrodka jeździeckiego, wpisującego się w szlak konny województwa łódzkiego oraz otwarcie przedszkola z zajęciami rytmiczno-muzycznymi, sali koncertowej, a także karczmy z potrawami regionalnymi.

Projekt stworzenia markowego produktu turystycznego związanego z „Bitwą Łódzką 1914 roku” jest dużym zamierzeniem. Ma na celu przede wszystkim pomóc w stworzeniu podstaw do rozwoju turystyki na terenie podłódzkich gmin – zjawiska na tym obszarze zupełnie nieznanego. Tego typu przedsięwzięcie – wielkie na pół województwa „Muzeum w przestrzeni” ma znaleźć swoje miejsce min. na terenie wszystkich gmin wchodzących w skład LGD MROGA. Projekt ten jest znakomitą okazją do utworzenia oprócz muzeum i szlaków turystycznych również sieci hoteli, moteli i karczm, w których serwowane by były regionalne produkty kulinarne. Projekt ten może stać się też kołem zamachowym rozwoju szeroko rozumianej infrastruktury, która obsługiwałaby turystów, co skutkowałoby tworzeniem nowych miejsc pracy i podnoszeniem poziomu zamożności mieszkańców.

Turystyka sentymalnie-historyczna w krajach Europy i w USA jest bardzo popularna, pod warunkiem, że nosi cechy „aktywnej”. Ludzie odwiedzają pobojuwiska, cmentarze, szukają grobów swoich przodków. Co roku mogą też spotykać się grupy rekonstrukcji historycznej z Polski, Rosji, Niemiec, Ukrainy i wielu innych krajów. Inscenizacje bitwy w historycznych mundurach przyciągnęłyby tysiące turystów. Imprezy inscenizacyjne można podsumować paradą wszystkich wojsk ze wszystkich wojen np. na ul. Piotrkowskiej w Łodzi. Dodatkowym priorytetem tego przedsięwzięcia jest wysoka edukacyjność podejmowanych działań – edukacyjność związana z historią naszego kraju, ale również Europy. Droga do wolności – Polski, Jugosławii, Węgier i wielu innych krajów.

Ustalono, iż wszystkie miejsca, ślady umocnień, walk, cmentarze wojenne oraz zachowane obiekty (np. Rogowska Kolej wąskotorowa) staną się eksponatami ogromnego muzeum w przestrzeni, rozciągającego się od Kutna i Łowicza po Piotrków. Obiekty do zwiedzania wskaże system GPS, turyści odnajdą takie miejsce, uruchomią laptopa i wysłuchają internetowego przewodnika. Na dzień dzisiejszy samorządowcy uruchomili stronę internetową o bitwie (www.lodz1914.pl). Urząd Miejski w Koluszkach przy współdziałaniu LGD MROGA i MOK w Koluszkach nakręcił film o walkach oraz cmentarzach wojennych pod Łodzią. Tak dużemu projektowi towarzyszyć mają lokalne pomysły turystyczne.

W realizację projektu „Muzeum w przestrzeni – Bitwa Łódzka 1914 roku” zaangażowani są następujący partnerzy:

- Muzeum Historii Miasta Łodzi,
- Urząd Miasta w Łodzi,
- Gmina Brzeziny,
- Gmina Koluszki,
- Miasto Brzeziny,
- Gmina Rogów,
- Gmina Jeżów,
- Nadleśnictwo Lasów Spalsko-Rogowskich z/w Kaletniku
- Powiat Łódzki Wschodni
- Gmina Dmosin
- LGD Mroga

Wśród zaplanowanych działań w projekcie możemy wyróżnić m.in.:

- stworzenie punktów informacyjnych związanych z obsługą ruchu turystycznego
- renowacja miejsc pamięci na terenie objętym projektem (cmentarzy z okresy I Wojny Światowej, zbiorowych mogił, pomników, itp.) oraz zachowanych okopów i miejsc walk,
- wyznaczenie szlaków biegnących przez teren objęty działaniem projektu (pieszych, rowerowych, samochodowych) wraz z niezbędnym oznakowaniem,
- poprawa infrastruktury drogowej,
- budowa i modernizacja miejsc postojowych dla obsługi ruchu turystycznego,
- stworzenie Centrów Edukacji Historycznej wraz ekspozycjami broni, umundurowania, makietami walk,
- zagospodarowanie istniejących obiektów na potrzeby realizacji projektu,
- modernizacja istniejącej infrastruktury kolejowej (kolejka wąskotorowa, bocznic kolejowa) wraz z przystosowaniem i adaptacją na potrzeby projektu,
- wykonanie tablic informacyjnych na wytyczonych szlakach,
- organizacja akcji promocyjno - informacyjnej polegającej na organizacji dużych imprez promocyjnych na terenie objętym projektem, rekonstrukcji bitew, wydaniu okolicznościowych wydawnictw,
- organizacja konferencji popularno - naukowych

Zakłada się także powrót do tradycji poprzez rekonstrukcję miejsc związanych z historią i tradycją oraz organizację corocznych jarmarków lokalnego rzemiosła i rękodzieła, przy współpracy gmin, bibliotek, gminnych szkół publicznych, KGW, OSP, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych. Wytyczenie, oznakowanie i wypromowanie szlaku młynów wodnych LGD MROGA ma w założeniu przynieść efekt poznawczy i edukacyjny. Planowane jest utworzenie bazy gastronomiczno-handlowej, wytyczenie szlaku pocztowego z zajazdami pocztowymi oraz działania towarzyszące w postaci realizacji zadań w ramach działania „Mała retencja”.

Na obszarze LGD zaplanowano szereg projektów zakładających realizację wspólnych przedsięwzięć. Należą do nich poszukiwanie i tworzenie nowych, odnawialnych źródeł energii, wykorzystujących w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także z biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych.

W ramach współpracy partnerskiej planowane jest promowanie przedsięwzięć o dużej atrakcyjności turystycznej regionalnej i ponadregionalnej np. Wymienić tu należy:

- Arboretum Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Rogowie, jeden z największych tego typu ogrodów w Polsce. Jest on jednostką organizacyjną Leśnego Zakładu Doświadczalnego w Rogowie, w skład którego wchodzi także Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. Arboretum prowadzi działalność naukową dotyczącą ekologii roślin drzewiastych i dendrologii stosowanej. Promocja Arboretum jako miejsca rekreacji połączonej z edukacją pozwoli na zwiększenie zainteresowania regionem, przyczyniając się do rozwoju turystyki.

- Dinopark i Kraina Św. Mikołaja W Kołacinku - Teren na którym utworzono Dinopark w Kołacinku charakteryzuje się ogromnym bogactwem naturalnych i różnorodnych "śladów" ostatniego zlodowacenia.

Rekonstrukcje zwierząt żyjących przed wieloma milionami lat wręcz same wkomponowują się w typowy dla moreny czołowej a jednocześnie przepięknie wyrzeźbiony teren.

Pomysł i równocześnie miejsce lokalizacji Dino-parku został z ogromnym zadowoleniem przyjęty przez wielu naukowców, paleontologów i geologów, którzy zgodnie podkreślają słuszność przyjętej lokalizacji.

Właśnie na naszym terenie pod wieloma warstwami naniesień spoczywają szczątki bardzo bogatej fauny i flory, szczątki dinozaurów, roślin etc.

Twórcy Dino-Parku "wydobyli" na powierzchnię w formie oryginalnej lub zrekonstruowanej piękno sprzed setek milionów lat.

- Akademia Kulinarna w Buczku - przedsięwzięcie zakłada utworzenie miejsca w którym wytwarzane będą produkty typu: masło, sery itp. na oczach konsumenta. Projekt ma sprzyjać powstawaniu produktów wytwarzanych tradycyjnymi metodami - edukować w zakresie zdrowej żywności i promować ten styl życia. Ponadto planowana jest organizacja spotkań wytwórców tradycyjnych produktów i konferencje edukacyjne.

- Projektem współpracy jest ponadto aktywna promocja kolejki wąskotorowej, której linia przebiega przez obszar LGD. Wzdłuż linii kolejki znajdują się liczne atrakcje. Do dyspozycji turystów jest także izba muzealna Magazyn Nr 1 posiadający zbiór zabytkowych narzędzi kolejowych, starych zdjęć i nie tylko. Istnieje również możliwość oprowadzanie po stacji Rogów Towarowy Wąskotorowy, na której zgromadzono kolekcję zabytkowego wąskotorowego taboru.

- i inne.

Produktami turystycznymi regionu są wykreowane przy udziale LGD „Mroga” w ramach II Schematu Pilotażowego Programu Leader+ produkty tradycyjne. Zidentyfikowano 42 produkty kulinarne o znaczeniu regionalnym spełniające wymogi tradycyjności pochodzenia w sposobie wyrobu oraz recepturze.

W 2008 roku część z listy produktów LGD „Mroga” wpisano na ogólnopolską listę produktów tradycyjnych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Produkty te promują region rzeki Mrogi ale również przyczyniają się w znacznej mierze do tworzenia wizerunku województwa łódzkiego.

Planuje się dalsze wsparcie producentów produktów tradycyjnych oraz cykl szkoleń z udziałem jednostek certyfikujących (nadanie znaku jakości i tradycja oraz nazwa geograficzna).

Projekt współpracy

W ramach działania Projekty współpracy LGD określiło już wstępne ramy projektu. Poniżej znajduje się opis projektu:

Partnerzy

LGD Mroga- GAL Nord Meusien- Francja (Pays de Verdun)

Tematyka :

Rozwój gospodarczy i turystyczny regionu poprzez waloryzację zasobów kulturowych , historycznych , patriotycznych, turystyka historyczno-sentymentalna, ekoturystyka.

Wstęp:

16, 17 i 18 stycznia 2008 miało miejsce 3-cie spotkanie europejskie „Wokół LEADER+” w Vittel we Francji poświęcone m. in. projektom współpracy międzynarodowej. W czasie seminarium doszło do spotkania przedstawicielki LGD Mroga Renaty Nowak z przedstawicielami GAL Nord Meusien z Francji, w czasie którego wyrażono wolę współpracy w realizacji projektu. Obie LGD łączą wydarzenia historyczne związane z I Wojną Światową:

- LGD „Mroga” – Bitwa pod Brzezunami zwana ” łódzką” ;
- GAL Nord Meusien bitwa pod Verdun .

GAL Nord Meusien został wybrany do realizacji lokalnej strategii działania na swoim obszarze. W tejże strategii projekt współpracy z LGD Mroga został zapisany.

Wola realizacji projektu współpracy została mocno podkreślona przez wicemera Verdun Roberta Veitena w czasie wizyty w Koluszkach podczas konferencji w poświęconej możliwościom wykorzystania zasobów historycznych i kulturowych do rozwoju regionu.

Zadania do wykonania :

- mobilizacja i zorganizowanie lokalnych „aktorów” do realizacji projektu
- sprecyzowanie i ujednoczenie oczekiwań
- identyfikacja lokalnych innych partnerów i ich włączenie do projektu
- poszukiwanie partnerów finansowych – ustalenie budżetu projektu współpracy
- zdefiniowanie celów ogólnych i działań
- określenie czynników mierzalnych do ewaluacji

- zastosowanie międzynarodowej struktury wdrażania, koordynowania i realizacji projektu.

Przewidywane działania w ramach projektu współpracy:

- odrestaurowanie, oznaczenie miejsc pamięci;
- utworzenie, oznaczenie szlaków turystycznych (np. wodnych, konnych, pieszych, rowerowych itp.) ich reklama, promocja aktywizacja działalności (kulturalnej, tradycyjnej ludowej);
- koncepcja opracowania wspólnych narzędzi do podniesienia działalności turystycznej, zdobywania klientów;
- szkolenia z zakresu turystyki wiejskiej, obsługi klientów.

Dzięki realizacji projektu współpracy przewiduje się :

- rozwój turystyki regionu, który przyczyni się do rozwoju gospodarczego i uaktywni instytucje oraz partnerów lokalnych
- otwarcie ludności terytorium LGD i władz LGD na współpracę z innymi partnerami regionów Europy, na inne realia, inną kulturę

Powyższe działania i projekty, poza poprawą jakości życia, służą nabywaniu umiejętności oraz aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich, wchodzących w skład LGD. Wraz z kosztami bieżącymi LGD zapewniają one sprawną i efektywną pracę LGD MROGA oraz doskonalenie zawodowe osób uczestniczących w przygotowywaniu i realizacji lokalnych strategii rozwoju. Przyczynią się one także do budowania kapitału społecznego na wsi, a poprzez to do pobudzenia i zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru objętego LSR oraz lepszego wykorzystania jego potencjału. Służą temu mają liczne kursy i szkolenia podnoszące kwalifikacje uczestników projektu i partnerów realizujących cele zdefiniowane przez LGD, a także aktywizacja społeczna w postaci spotkań, konferencji i warsztatów.

Dla określenia wskaźników dla planowanych przedsięwzięć wykorzystano matrycę logiczną, jako narzędzie planowania strategicznego.

Matryca składa się z tabeli, która ma cztery kolumny (logika pionowa) i cztery wiersze (logika pozioma). Logika pionowa określa, co projekt ma realizować, wyjaśnia związki przyczynowe oraz przedstawia założenia i potencjalne problemy, które mają wpływ na projekt, lecz są od niego niezależne. Logika pozioma dotyczy pomiaru skutków projektu oraz zasobów wykorzystanych do jego realizacji za pomocą wskaźników oraz źródeł.

Tab. 29. Matryca logiczna -działania w kontekście wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania znajduje się na kolejnej stronie

MATRYCA LOGICZNA DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ LGD MROGA NA LATA 2007-2013

Przedsięwzięcie:		<i>Rozwój turystyki wiejskiej w oparciu o posiadane zasoby</i>	
I Cel strategiczny	Wskaźniki oddziaływania	Źródła weryfikacji	Założenia
<i>Rozwój turystyki wiejskiej przy wykorzystaniu posiadanych zasobów</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>obszar LGD stanie się atrakcyjnym turystycznie regionem posiadającym kompleksową ofertę dla turysty</i> - <i>Do końca 2013 roku odbędzie się przynajmniej 5 imprez promujących walory krajobrazowe, przyrodnicze, historyczne i kulturowe obszaru</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>dokumenty ewaluacyjne LGD</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Możliwość wykorzystania posiadanych zasobów naturalnych</i> - <i>Możliwość wykorzystania posiadanych zasobów kulturalnych i historycznych gmin</i>
Cele operacyjne	Wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia
<ul style="list-style-type: none"> • <i>rozwój bazy turystycznej (w tym szlaki turystyczne wraz z infrastrukturą towarzyszącą, obiekty infrastruktury turystycznej, baza noclegowa i gastronomiczna)</i> • <i>rozwój usług turystycznych</i> • <i>kreowanie i promocja produktów turystycznych</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Do 2013 roku zostanie opracowana minimum 1 koncepcja szlaku turystycznego obejmująca obszar LGD</i> - <i>Do 2013 roku powstanie minimum 1 kompleksowa oferta turystyczna obejmująca podmioty branży turystycznej i okoloturystycznej</i> - <i>Do 2013 roku zmodernizowane/wyposażone zostaną minimum 3 obiekty infrastruktury turystyczne</i> - <i>Do 2013 roku minimum 1 gospodarstwo agroturystyczne podniesie jakość usług w oparciu o produkty tradycyjne</i> - <i>Do 2013 powstanie minimum 1 platforma internetowa promująca region i jego walory krajobrazowe, turystyczne i historyczne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów, dokumentacji ewaluacyjnej</i> - <i>program imprez z terenu LGD</i> - <i>dane Gmin</i> 	<p><i>jw.</i></p>

Działania PROW			
Odnowa i rozwój wsi	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia
<i>Projekty mające na celu rozwój funkcji turystycznej obiektów, miejsc oraz poprawę estetyki terenu (w tym szlaki turystyczne wraz z infrastrukturą towarzyszącą, obiekty infrastruktury turystycznej,</i>	<i>Minimum 3 operacje</i>	<i>Dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów</i> <i>Dane Gmin</i>	<i>jw.</i>
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia
<i>Projekty mające na celu podniesienie jakości świadczonych usług turystycznych (baza noclegowa i gastronomiczna) oraz tworzenie oferty dla turysty poprzez wykorzystanie posiadanych zasobów</i>	<i>Minimum 3 operacje</i>	<i>Dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów</i>	<i>Mieszkańcy będą zainteresowani realizacją takich projektów,</i> <i>Wzrośnie ruch turystyczny</i>
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia
<i>Projekty mające na celu podniesienie jakości świadczonych usług turystycznych (baza noclegowa i gastronomiczna) oraz tworzenie oferty dla turysty poprzez wykorzystanie posiadanych zasobów</i>	<i>Minimum 2 operacje</i>	<i>Dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów</i>	<i>jw.</i>
„Małe projekty”	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia
<i>Projekty mające na celu promocję posiadanych zasobów oraz ułatwianie dostępu do miejsc turystycznych poprzez tworzenie nowych inicjatyw, w tym ofert z wykorzystaniem internetu</i>	<i>Minimum 10 operacji</i>	<i>Dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów</i>	<i>jw.</i>

Przedsięwzięcie:		LGD MROGA – miejsce przyjazne i atrakcyjne dla mieszkańców	
I Cel strategiczny	Wskaźniki oddziaływania	Źródła weryfikacji	Założenia
<i>Poprawa jakości życia na terenie LGD MROGA</i>	<ul style="list-style-type: none"> - obszar LGD stanie się atrakcyjny i przyjazny dla mieszkańców oraz osób zainteresowanych społeczną działalnością - Wzrośnie liczba podmiotów sektora społecznego, w tym organizacji pozarządowych, do 2013 roku o minimum 5 	<ul style="list-style-type: none"> - dokumenty ewaluacyjne LGD - oświadczenia beneficjentów 	<ul style="list-style-type: none"> - Otwartość wielu mieszkańców i gotowość do zmian - Przelamanie trudności w zmianie mentalności ludzi i pobudzenia ich do aktywnego udziału w realizacji zamierzeń projektu - Wykorzystanie atutu: Grupy ludzi aktywnych i wykształconych, gotowych do podjęcia działań na rzecz swojego regionu
Cele operacyjne	Wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia
<ul style="list-style-type: none"> • poprawa stanu infrastruktury społecznej i technicznej • rozwijanie i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców na terenie LGD • rozwój życia społeczno-kulturalnego i zachowanie tradycji regionu 	<ul style="list-style-type: none"> - Do 2013 roku zostanie opracowana minimum 1 koncepcja szlaku turystycznego obejmująca obszar LGD - Do 2013 roku powstanie minimum 1 kompleksowa oferta turystyczna obejmująca podmioty branży turystycznej i okoloturystycznej - Do 2013 roku zmodernizowane/wyposażone 	<ul style="list-style-type: none"> - dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów, dokumentacji ewaluacyjnej - program imprez z terenu LGD - dane Gmin 	jw.

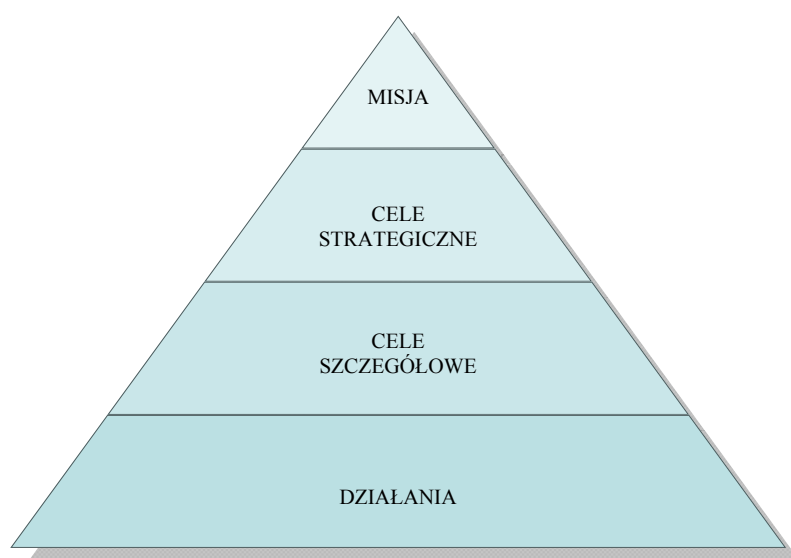
	<p><i>zostaną minimum 3 obiekty infrastruktury turystyczne</i></p> <p><i>- Do 2013 roku minimum 1 gospodarstwo agroturystyczne podniesie jakość usług w oparciu o produkty tradycyjne</i></p> <p><i>-- Do 2013 powstanie minimum 1 platforma internetowa promująca region i jego walory krajobrazowe, turystyczne i historyczne</i></p>		
Działania PROW			
Odnowa i rozwój wsi	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia
Projekty mające na celu rozwój funkcji turystycznej obiektów, miejsc oraz poprawę estetyki terenu (w tym szlaki turystyczne wraz z infrastrukturą towarzyszącą, obiekty infrastruktury turystycznej,	<i>Minimum 3 operacje</i>	<i>Dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów</i> <i>Dane Gmin</i>	<i>jw.</i>
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia
Projekty mające na celu podniesienie jakości świadczonych usług turystycznych (baza noclegowa i gastronomiczna) oraz tworzenie oferty dla turysty poprzez wykorzystanie posiadanych zasobów	<i>Minimum 3 operacje</i>	<i>Dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów</i>	<i>Mieszkańcy będą zainteresowani realizacją takich projektów,</i> <i>Wzrośnie ruch turystyczny</i>

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia
Projekty mające na celu podniesienie jakości świadczonych usług turystycznych (baza noclegowa i gastronomiczna) oraz tworzenie oferty dla turysty poprzez wykorzystanie posiadanych zasobów	<i>Minimum 2 operacje</i>	<i>Dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów</i>	<i>jw.</i>
„Małe projekty”	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji	Założenia
Projekty mające na celu promocję posiadanych zasobów oraz ułatwianie dostępu do miejsc turystycznych poprzez tworzenie nowych inicjatyw, w tym ofert z wykorzystaniem internetu	<i>Minimum 10 operacji</i>	<i>Dane LGD na podstawie oświadczeń beneficjentów</i>	<i>jw.</i>

V. Misja LGD

Opracowując lokalną strategię rozwoju, w pierwszej kolejności należy określić misję, cele i działania, składające się na ogólny program funkcjonowania i rozwoju objętego nią obszaru. Stosunek misji do celów i działań można przedstawić w postaci tzw. piramidy celów.

Ryc. 12 Piramida celów

Misja stanowi najwyższy szczebel planowania, będący celem głównym, nadrzędnym i dalekosiężnym. Realizacji misji służyć mają zdefiniowane przez LGD cele strategiczne, zaś ich urzeczywistnienie uwarunkowane jest osiągnięciem określonych celów szczegółowych, co następuje wskutek realizacji zaproponowanych działań. Takie hierarchiczne uporządkowanie celów wraz z określeniem spajającej je myśli przewodniej pozwala na zastosowanie właściwych środków prowadzących do pożądanego rezultatu.

Misją LGD MROGA jest zapewnienie godnych warunków życia poprzez zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, pobudzanie przedsiębiorczości i działalności pozarolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki, z poszanowaniem środowiska naturalnego, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych.

Stowarzyszenie dąży do aktywizacji mieszkańców gmin biorących udział w projekcie oraz innych gmin, uczestniczących w programach związanych z rozwojem obszarów wiejskich oraz zachęcenia do wspólnego działania na rzecz rozwoju tych obszarów

i wdrażania innowacyjnych form rozwoju poprzez inicjowanie, wspieranie i podejmowanie innych działań na rzecz rozwoju lokalnego.

Przewodnie działanie LGD zakłada opracowanie szlaku turystycznego biegnącego przez wszystkie gminy. Wokół szlaku powstać ma infrastruktura, wspierana będzie przedsiębiorczość, zaś oferta turystyczna stale rozwijana w połączeniu z aktywną promocją lokalnych produktów. Powyższe działania mają przyczynić się do poprawy jakości życia na terenie LGD MROGA oraz dzięki aktywizacji mieszkańców doprowadzić do ożywienia gospodarczego.

Wizja LGD opiera się na wykreowaniu obszaru LGD jako miejsca przyjaznego i atrakcyjnego dla mieszkańców, posiadającego kompleksową ofertę turystyczną w oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze, krajobrazowe, historyczne i kulturowe.

VI. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR

Podstawowym elementem mówiącym o spójności regionu jest jego spójność terytorialna. Wszystkie gminy wchodzące w skład LGD sąsiadują ze sobą tworząc zwarty przestrzennie obszar.

Region jest ponadto spójny pod względem prowadzonej polityki przestrzennej oraz ogólnych kierunków rozwoju na szczeblu gminnym i wojewódzkim, z racji przynależności omawianych 5 gmin do województwa łódzkiego.

Spójność przyrodniczo-krajobrazowa

Obszar objęty niniejszym opracowaniem można uznać za bardzo spójny pod względem przyrodniczym. Elementami spajającymi ten region są przede wszystkim Wzniesienia Łódzkie i rzeka Mroga.

Krajobraz geomorfologiczny jest najbardziej charakterystycznym i cennym elementem tego obszaru. Urozmaicona rzeźba terenu rozwinęła się na osadach czwartorzędowych Garbu Łódzkiego gdzie w skondensowany sposób na niewielkiej powierzchni nakładają się rezultaty procesów erozyjno-denudacyjnych. Ukształtowanie terenu, duże nachylenie stoków, głęboko wcięte doliny rzeczne, parowy i stromo ścięte wąwozy to największe atuty krajobrazowo-przyrodnicze. Wśród interesujących form ukształtowania terenu na analizowanym obszarze należy wymienić unikatowy w skali Polski Środkowej wyżynny charakter krajobrazu strefy Wzniesień Łódzkich, gdzie na krótkich odcinkach deniwelacje osiągają 100 metrów. Występujące tutaj wzgórza leżą w pasie najwyższych wyniesień i często przekraczają wysokość 200 m n.p.m. (np. Wzgórze Grzmiaca-221m n.p.m.). Wzniesienia pozwalają na podziwianie pięknych panoram i rozległych krajobrazów, dając dodatkowy bodziec do uprawiania turystyki w sposób aktywny.

Kolejnym elementem łączącym ten obszar pod względem przyrodniczym jest występowanie wielu form obszarów ochrony przyrody i krajobrazu. Wystarczy tutaj tylko wspomnieć o *Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich* który obejmuje około 43,29 km kw. powierzchni LGD i którego wspólna tematyka ochrony umożliwia jednorodną politykę rozwojową tych terenów. Przy Parku znajdują się znaczne obszary Natura 2000.

Spójność ekonomiczna

Na spójność ekonomiczną wpływa przede wszystkim podobieństwo we wskaźnikach ekonomicznych. Obszary wiejskie w gminach objętych Strategią

charakteryzują się podobnymi problemami takimi jak: bezrobocie, stagnacja gospodarcza, niekorzystne uwarunkowania do rozwoju rolnictwa (słabe gleby). Elementem łączącym pod względem ekonomicznym jest także położenie gmin tworzących LGD, z którego wypływa zarówno szereg barier, jak również szans dla rozwoju gospodarczego całego regionu (rozwój handlu i przedsiębiorczości oraz turystyki).

Spójność historyczna i kulturowa

Biorąc pod uwagę uwarunkowania kulturowe można stwierdzić, iż obszar objęty opracowaniem jest spójny. Obszar LGD położony jest w pobliżu wielu ośrodków miejskich i na terenach o znaczących walorach historycznych. Bogata historia tych ziem oraz różne formy aktywności dawnych i obecnych mieszkańców warunkowała znacząco rozwój społeczno-gospodarczy, pozostawiając swe ślady do dnia dzisiejszego w postaci dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej. Śladami materialnymi są liczne zabytki archeologiczne, urbanistyczne, sakralne, cmentarze, miejsca pamięci, budownictwo, zabytki techniki, muzea. Walorami niematerialnymi są istniejące do dzisiaj podania i legendy związane z miejscami i ludźmi, zwyczaje i tradycje, wszelkiego rodzaju inwencja mieszkańców i organizacja imprez kulturalnych oraz przekazywanie przepisów kulinarnych z pokolenia na pokolenie.

Na terenie LGD występują liczne wpływy kultury łowickiej, choć region wykształcił własny, brzeziński, styl, wyróżniający się m. in. pasiakami i kolorystyką strojów ludowych, co świadczy o swoistej tożsamości kulturowej. Mieszkańcy silnie związani są z kulturą swego regionu, do dziś pielęgnując zwyczaje oraz tradycje i podejmują starania o zachowanie własnych form muzyki, tańców i poezji ludowej. Przejawem tej aktywności są organizowane co roku dożynki, festyny, Święto Wiosny i Święto Jesieni, a także liczne wystawy ludowego malarstwa i ekspozycje muzeów.

Powiązania turystyczne

Region LGD MROGA stanowi doskonale miejsce do odkrywania walorów przyrodniczych i historycznych dla potencjalnego turysty. Liczne walory historyczne i kulturowe mogą stanowić ogromny potencjał rozwoju dla tego rolniczego regionu. Jednak kluczowym warunkiem rozwoju gospodarczego opartego na turystyce i rekreacji jest opracowanie i wdrożenie koncepcji zagospodarowania turystycznego, wspólnej dla całego obszaru LGD, będącej realnym studium wykonalności i katalogiem projektów technicznych gotowych do wdrażania. Pojedyncze jednostki gminne stanowią zbyt mały obszar (dysponujący zbyt małą ofertą), aby zainteresować potencjalnych turystów na taką skalę,

która pozwoliłaby lokalnym gospodarstwom rolnym i mieszkańcom profesjonalnie zająć się obsługą ruchu turystycznego.

Przedstawione w niniejszej Strategii cele mają swój ścisły związek z istniejącymi walorami przyrodniczymi oraz kulturowymi i historycznymi opisywanego regionu. Mają one umożliwić uporanie się z problemami charakterystycznymi dla niniejszego obszaru (wysokie bezrobocie, słabo rozwinięta infrastruktura, niski poziom przedsiębiorczości, brak inwestycji, itd.).

Ponadto, budując kompleksową ofertę rekreacyjno- turystyczną, LGD wykorzystuje swoje specyficzne ukształtowanie i wynikające z tego potencjalne możliwości. W związku z powyższym należy czuwać nad zacieśnianiem istniejących więzów, podtrzymywać tradycje i kulturę przy jednoczesnym rozwoju społecznym i gospodarczym opisywanego obszaru.

Prezentowane przez LGD MROGA podejście partnerskie ma większe od innych koncepcji szanse na funkcjonowanie, ponieważ pozwala na bardziej precyzyjne dostosowanie działań do realnych potrzeb i lokalnych atutów, nie zamykając się w granicach poszczególnych gmin i jednocześnie nie wykraczają zbyt szeroko. Poza tym charakteryzowany teren wykazuje dostateczną spójność w zakresie zasobów ludzkich, finansowych i gospodarczych do wspierania efektywnej strategii rozwoju lokalnego.

VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Zintegrowane podejście dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć uwidacznia się zwłaszcza w doborze celów strategicznych, których założenia wzajemnie się przenikają, zaś realizacja określonych celów szczegółowych, zdefiniowanych w obrębie danego celu strategicznego, wpływa także na pozostałe cele. W realizację zaplanowanych w LSR przedsięwzięć i operacji zaangażowani będą przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego z uwagi na zakres i charakter działań. Takie kompleksowe podejście sprawia, iż działania w zakresie realizacji określonych w LSR założeń wzajemnie na siebie oddziałują, dzięki czemu zwiększają swą efektywność, skuteczniej przyczyniając się do poprawy jakości życia na obszarze LGD. Planowane działania koncentrują się na poprawie jakości życia, poprzez poprawę stanu infrastruktury społecznej i technicznej, wspieranie i rozwój przedsiębiorczości, rozwój życia społeczno-kulturalnego i rozwoju turystyki. Rozwój turystyki realizowany będzie poprzez opracowanie całościowego i wewnętrznie spójnego programu rozwoju turystyki wraz z planem imprez promocyjnych i akcji szkoleniowych. Ponadto zakłada się tworzenie wspólnych szlaków turystycznych powiązujących tereny poszczególnych gmin i województwa z walorami przyrodniczymi, atrakcjami turystycznymi i szeroko rozumianą infrastrukturą paraturystyczną w postaci miejsc parkingowych, przystanków turystycznych oraz wspieraniu podmiotów obsługi turystów i zakładania gospodarstw agroturystycznych oraz opracowywaniu materiałów promocyjnych dla turystów. **Działania te zmotywują do współpracy organizacje pozarządowe, podmioty społeczne, jak: KGW oraz inne towarzystwa i zrzeszenia, w tym kluby młodzieżowe oraz instytucje sektora publicznego, jak Gminy, Ośrodki Kultury, świetlice na równi z podmiotami sektora gospodarczego, w tym firmy sektora gastronomicznego, branży hotelarskiej, firmy usługowe, jak również gospodarstwa agroturystyczne i firmy specjalizujące się w produkcji tradycyjnych wyrobów na rzecz tworzenia spójnej oferty i działania w dziedzinie rozwoju funkcji turystycznych regionu.**

Zaplanowane działania przewidują wykorzystanie nieprzeciętnych walorów przyrodniczych, historycznych oraz lokalnej tradycji i folkloru. Zadania planowane i realizowane przez LGD uwzględniają istniejące koncepcje i programy instytucji (gminy, samorząd województwa, Lasy Państwowe, PUP, PKWŁ, ODR) i organizacji działających na omawianym obszarze, dzięki czemu nie konkurują ze sobą, lecz tworzą logiczne powiązania i wzajemnie na siebie

oddziaływają, dając efekt synergii. Przyczyni się to do rozwoju obszaru działania LGD, podnosząc tym samym jego atrakcyjność, pobudzając przedsiębiorczość i napływ kapitału.

Właściwa diagnoza obszaru, zidentyfikowanie lokalnych zasobów oraz przeprowadzona przez społeczność lokalną analiza SWOT dla obszaru LGD sprawiły, że zaplanowane przedsięwzięcia wiążą się z wykorzystaniem miejsc, obiektów i obszarów stanowiących dziedzictwo kulturowo-historyczne, przyrodnicze i zwyczajowe. Planuje się wsparcie zespołów folklorystycznych i innych kultywujących tradycje regionu. Funkcjonowanie na obszarze LGD Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, licznych rezerwatów przyrody, czystych rzek, w tym Mrogi i Rawki oraz ciekawe ukształtowanie terenu to elementy, które zostaną wykorzystane w budowaniu oferty dla weekendowej turystyki.

Planuje się również wspieranie przedsiębiorczości w zakresie tworzenia oferty dla turysty zainteresowanego Muzeum w przestrzeni – śladami pamięci Bitwy Łódzkiej z 1914 roku. Turystyka konna, która ma szansę rozwinąć się na tym terenie nie tylko ze względu na wzrost zainteresowania Polaków tą dziedziną rekreacji, lecz również ze względu na istniejące korelacje z I Wojną Światową, a w tym Bitwą Łódzką. W ramach tworzenia markowego wojewódzkiego produktu turystycznego, jakim jest projekt dotyczący Bitwy organizowane będą działania w zakresie tak modnej ostatnio w Europie turystyki sentymentalno-historycznej oraz edukacji w działaniu. Mogą one być początkiem dobrze skoordynowanej i dającej duże dochody działalności mieszkańców i podmiotów różnych sektorów. LGD Mroga koncentruje planowanie na zasobach przyrodniczych, kulturowych i historycznych. Turystyka, dotąd niedoceniana przez mieszkańców może stać się podstawowym źródłem dochodów w omawianych gminach. Żywy Skansen – Centrum Folkloru Polskiego to projekt, z którym korelować będą operacje w ramach LSR. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich to przede wszystkim wzrost dochodów mieszkańców oraz wzrost poziomu aktywizacji społeczeństwa. Wpływ tak wielu działań i zaplanowanych na tak szerokim polu już obecnie angażuje wiele podmiotów różnych sektorów wokół wykorzystania walorów terenu.

VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Jedną z podstawowych funkcji działań innowacyjnych, obok wprowadzenia nowego produktu, jest nowatorskie wykorzystanie posiadanych zasobów. Strategia opracowana przez LGD zakłada:

➤ Udział w innowacyjnym projekcie stworzenia markowego produktu turystycznego „Muzeum w przestrzeni – Bitwa Łódzka 1914 roku” związanego z Bitwą Łódzką w 1914 r. – największą bitwą manewrową I Wojny Światowej, która rozegrała się na terenie całego województwa łódzkiego (w tym na terenie wszystkich 5 gmin wchodzących w skład LGD) w okresie od 11 listopada do 6 grudnia 1914 r. Projekt „stworzenia markowego produktu turystycznego” jest dużym zamierzeniem. Zakłada się, że wszystkie miejsca, ślady umocnień, walk, cmentarze wojenne oraz zachowane obiekty (np. rogowska kolej wąskotorowa) staną się eksponatami ogromnego muzeum w przestrzeni, rozciągającego się od Kutna i Łowicza po Piotrków. Obiekty do zwiedzania wskaże system GPS, turyści odnajdą takie miejsce, uruchomią laptopa i wysłuchają internetowego przewodnika. Tak dużemu projektowi towarzyszyć będą lokalne pomysły turystyczne realizowane przez osoby prywatne, osoby prowadzące działalność gospodarczą i firmy, stowarzyszenia oraz przez gminy i inne instytucje. Projekt ma na celu przede wszystkim pomóc w stworzeniu podstaw do rozwoju turystyki na terenie podłódzkich gmin – zjawiska na tym obszarze zupełnie nieznanego. Turystyka sentymentalno-historyczna w krajach Europy i w USA jest bardzo popularna, pod warunkiem, że nosi cechy „aktywnej”. Tego typu przedsięwzięcie – wielkie na pół województwa „Muzeum w przestrzeni” – ma znaleźć swoje miejsce na terenie gmin wchodzących w struktury Stowarzyszenia MROGA. Dodatkowym atutem tego przedsięwzięcia jest wysoka edukacyjność podejmowanych działań – edukacyjność związana z historią naszego kraju, ale również Europy. Droga do wolności – Polski, Jugosławii, Węgier i wielu innych krajów.

➤ Wykreowanie oraz aktywną i zakrojoną na szeroką skalę promocję nowych produktów regionalnych. Obszar LGD dzięki swej kulturze i bogatej tradycji kulinarnej mieszkańców posiada duży potencjał pozwalający na opracowanie, dotychczas nieznanych szerzej, produktów, będących swoistymi reprezentantami regionu. Poza doskonałą reklamą przyczyniającą się do zainteresowania nowym rynkiem produktów regionalnych, działania te mogą znaleźć licznych naśladowców na innych obszarach, posiadających możliwe do wykorzystania zasoby. Utworzony na tej podstawie szlak turystyczny jest zapewne

działaniem innowacyjnym, łączącym podmioty różnych sektorów wokół tradycji kulinarnej jako sposobu nie tylko na promocję obszaru, ale również na zwiększenie dochodowości mieszkańców. Szlak kulinarny, do którego pierwsze koncepcje zostały już opracowane w ramach II Schematu Leader+, jest działaniem innowacyjnym, jednakże naśladuje doświadczenia zagraniczne w dziedzinie sposobów zachowania i wykorzystania tradycji kulinarnej regionów.

Innym przykładem innowacyjnego podejścia na terenie LGD jest kompleksowo opracowana strategia rozwoju, obejmująca zakrojone na szeroką skalę działania dążące do rozwiązania stałych problemów wsi, a tym samym zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców. Podejmowane dotychczas wybiórcze interwencje nie były w stanie rozwiązać w sposób zadowalający i trwały istniejących problemów. Dopiero opracowana Lokalna Strategia Rozwoju całościowo obejmująca trudne zagadnienia, pozwala, dzięki pełnej identyfikacji problemów i dokładnej ich analizie, na pełne ich rozwiązanie. Ponadto nowatorskie wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych z nastawieniem na rozwój turystyki weekendowej i agroturystyki pozwoli na zagospodarowanie niszowego, a więc atrakcyjnego z punktu widzenia innowacyjności, sektora usług. Istotny nacisk, jaki w LSR położono na rozwój tych form działalności mieszkańców z wykorzystaniem licznych narzędzi wsparcia, w postaci rozmaitych szkoleń i programów pomocowych, sprawia, iż obszar LGD może stać się nowym celem peregrynacji turystycznej, czerpiąc profity z posiadanych przez siebie zasobów.

IX Określenie procedury zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie LSR”, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji i procedury zmiany tych kryteriów

Procedury wyboru operacji przez LGD:

LGD na podstawie umowy na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju będzie działała m. in. poprzez:

- rozpowszechnianie założeń zatwierdzonej LSR;
- upowszechnianie informacji o warunkach i zasadach udzielania pomocy na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów oraz sposobie naboru wniosków o pomoc;
- ogłaszanie i prowadzenie naboru wniosków o pomoc z obszaru działania LGD.

Wnioski o pomoc, kwalifikujące się do udzielenia pomocy w ramach osi 4 Leader, mogą dotyczyć tylko działań i projektów zgodnych z LSR, przyjętą przez LGD MROGA i zatwierdzoną przez Samorząd Województwa Łódzkiego. Wnioski te mogą dotyczyć:

- projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” – w tym przypadku projekty muszą spełniać kryteria wyboru określone w PROW lub kryteria dodatkowe określone w LSR przyjętej przez LGD MROGA;
- projektów przyczyniających się do poprawy jakości życia lub zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach działań osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”.

Projekty służące wdrażaniu LSR muszą być zgodne z celami strategicznymi przyjętymi przez LGD. Ich realizacja powinna w możliwie najwyższym stopniu pozytywnie oddziaływać na środowisko, prowadzić do tworzenia nowych miejsc pracy, być zgodna z innymi dokumentami planistycznymi danego obszaru i zasadami BHP oraz odznaczać się innowacyjnością, przyczyniając się do poprawy ogólnej jakości życia mieszkańców na obszarze LGD.

Przyjęto, że beneficjenci zamierzający złożyć wniosek o pomoc będą mogli przy jego przygotowywaniu korzystać z pomocy pracowników LGD. Decyzję o skierowaniu projektu do realizacji podejmuje organ decyzyjny – rada. Do wyłącznych kompetencji rady należy analiza i ocena projektu po względem zgodności operacji z LSR. Rada może przy tym korzystać z analiz i ocen niezależnych ekspertów. W przypadku oceny negatywnej,

procedura przewiduje możliwość odwołania się od decyzji rady. W związku z tym, że do wyłącznych kompetencji rady należy wybór operacji odwołanie musi być skierowane do tego organu. Procedura ta polegać będzie na złożeniu do organu decyzyjnego wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Dokonanie wewnętrznego wyboru operacji do realizacji w ramach LSR odbywać się będzie w oparciu o kartę oceny operacji. Przyjęte kryteria procedury mają charakter obiektywny, przejrzysty i niedyskryminujący.

Tryb postępowania z wnioskiem

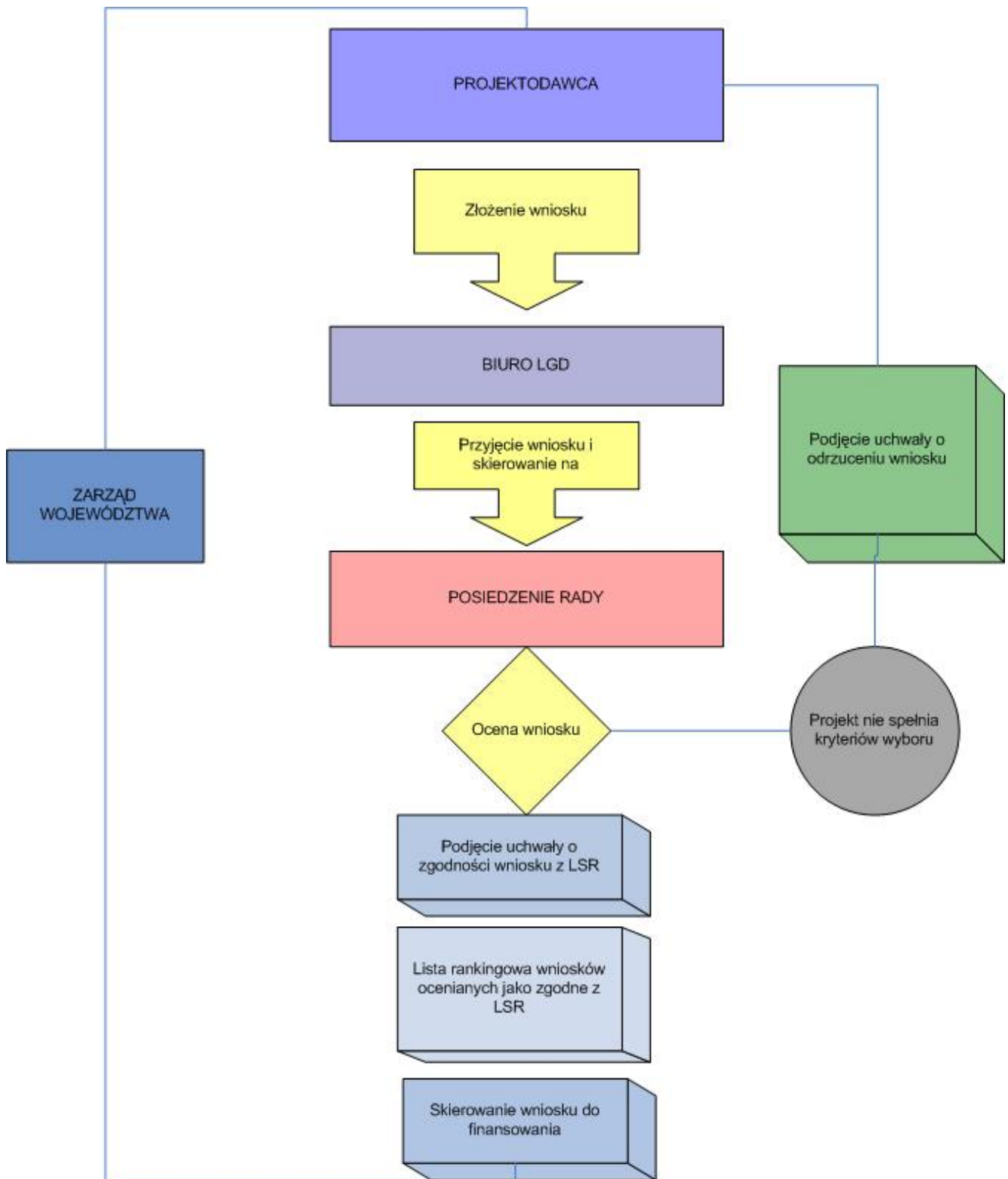
Zadaniem biura LGD będzie nie tylko obsługa naborów wniosków, ale również świadczenie pomocy dla beneficjentów w przygotowaniu wniosku. Doradztwo dla mieszkańców, jakie zakłada LGD, również przyczyni się do wzrostu zainteresowania działaniami osi IV i III PROW na lata 2007-2013.

Nabory wniosków będą ogłaszane zgodnie z harmonogramem. Przyjęcie wniosku będzie się odbywać w biurze LGD poprzez wpisanie wniosku do rejestru (zał. nr 7). Wnioskodawca otrzyma potwierdzenie zarejestrowania wniosku na kopii wniosku poprzez postawienie pieczętki i podpis pracownika biura, który przyjmie wniosek. W momencie rejestracji, pracownicy biura zobowiązani będą do wypełnienia kart oceny formalnej wniosku – karta weryfikacji wniosku.

Do oceny wniosku ważne są również data i godzina przyjęcia wniosku na kancelarię biura LGD. Gdy wnioski otrzymają taką samą punktację w ocenie merytorycznej, wniosek, który wpłynął wcześniej jako pierwszy będzie umieszczony na liście rankingowej projektów przeznaczonych do dofinansowania.

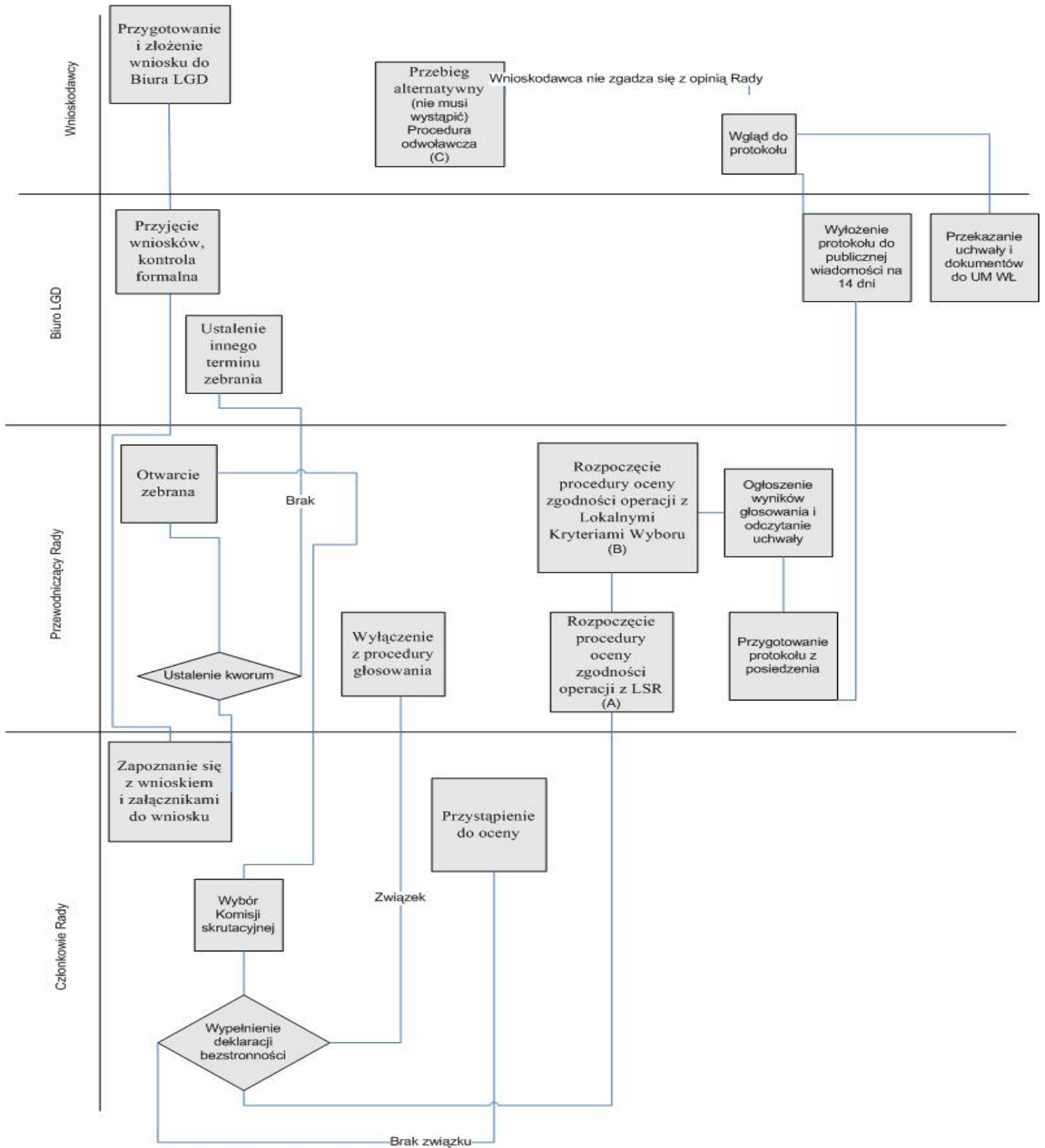
Gdy wniosek pomimo weryfikacji formalnej, będzie zawierał braki lub błędy formalne, zgodnie z art. 64 punkt 2 Kodeksu Postępowania Administracyjnego, biuro wezwie wnioskodawcę do usunięcia braków formalnych w ciągu 7 dni od daty otrzymania wezwania. Wzór wezwania został zawarty w załączniku nr 7.

Poniżej przedstawiono w formie graficznej ogólną procedurę wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” przez LGD:

Źródło: opracowanie własne LGD

Diagram Procedura szczegółowo:

(1) Arkusz oceny formalnej

kryteria oceny formalnej	Tak	Nie
1. Wniosek został złożony w terminie		
2. Wniosek jest przedłożony w 1 oryginale i 1 kopii potwierdzonej za zgodność z oryginałem przez Wnioskodawcę lub pełnomocnika oraz wersji elektronicznej.		
3. Wszystkie wymagane rubryki wniosku o dofinansowanie są wypełnione (zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie)		
4. Deklaracja umieszczona we „Wniosku o dofinansowanie” jest podpisana przez osobę (lub osoby) uprawnioną		
5. Wniosek jest parafowany na każdej stronie przez Wnioskodawcę lub pełnomocnika		
6. Wniosek jest kompletny, tj. zarówno oryginał jak i kopia wniosku zawiera wszystkie wymagane załączniki.		
7. Wydatki zaliczone przez Wnioskodawcę do kwalifikowanych są zgodne z listą wydatków wymienioną w Wytycznych;		
8. Wnioskodawca nie ubiega się o wsparcie na projekt dotyczący działalności wykluczonych, wymienionych w Wytycznych.		
9. Kwota wsparcia nie jest mniejsza niż PLN oraz nie przekracza równowartości PLN Koszty kwalifikowane nie przekraczają równowartości PLN.		
10. Udział wsparcia nie przekracza udziałów ustalonych dla Poddziałania.		
11. Projekt jest zgodny z przepisami w zakresie pomocy publicznej.		
12. Wnioskodawca jest(typ beneficjenta)		
13. W przypadku projektów partnerskich – umowa partnerska		

Procedura oceny zgodności operacji z LSR

Funkcjonowanie Rady LGD spełnia zasady przejrzystości, demokratyczności oraz jawności podejmowanych decyzji. Radni wybierają projekty do dofinansowania zgodnie z regulaminem organizacyjnym rady oraz obowiązującymi przepisami prawa dotyczącymi działań PROW 2007-2013.

Procedura wyboru operacji opiera się również na czynnościach Komisji Skrutacyjnej posiedzenia dotyczących każdej operacji, której dotyczy głosowanie. Czynności te odbywają się w określonej kolejności z uwzględnieniem zapisów Regulaminu organizacyjnego Rady.

Przedmiot procedury:

Procedura oceny zgodności operacji z LSR dla członków Rady oceniających operacje.

Obszar:

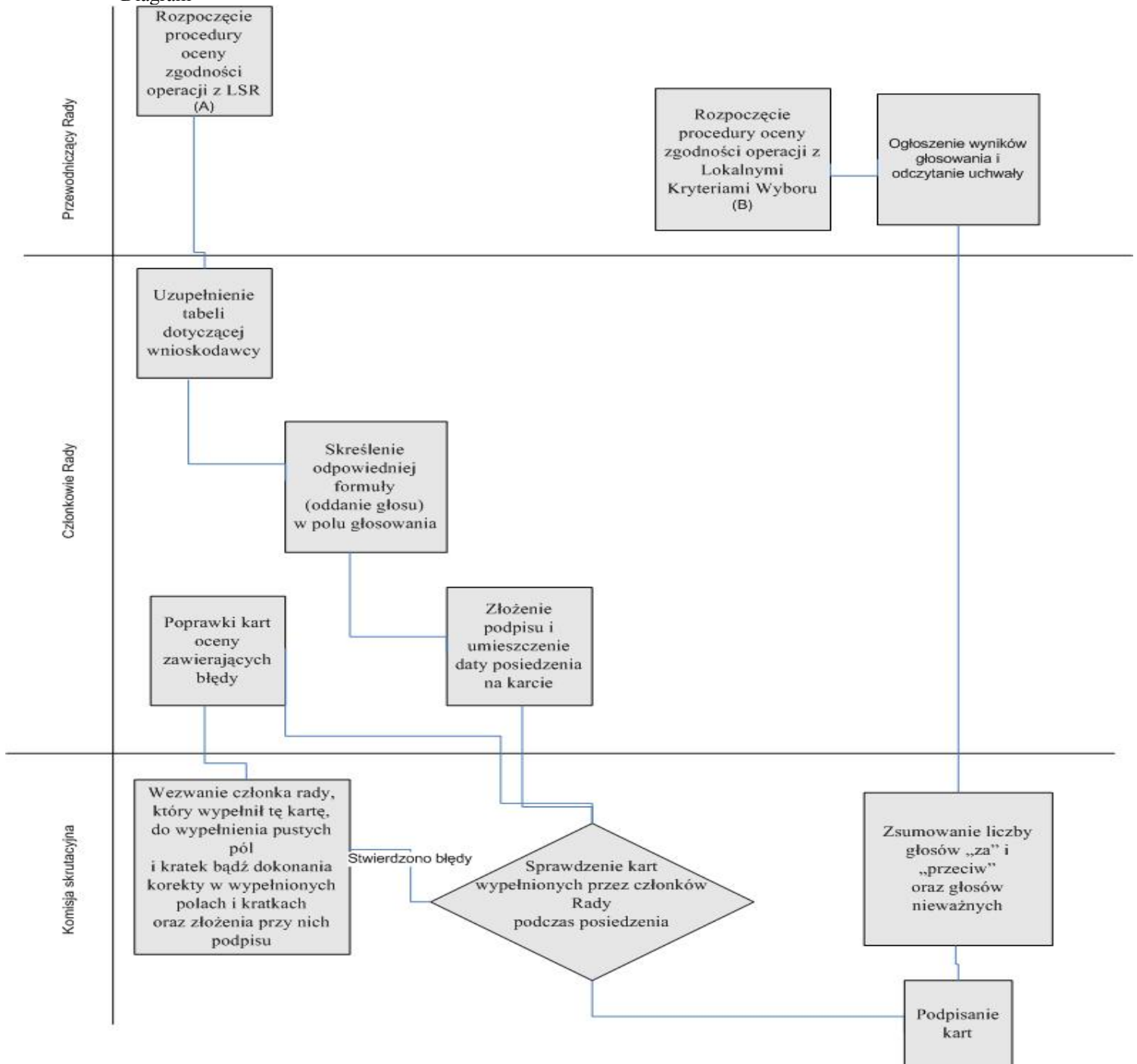
Przebieg oceny projektów poprzez wypełnienie kart do głosowania podczas posiedzenia Rady decyzyjnej LGD.

Funkcja:

Procedura opisuje szczegółowy przebieg głosowania w sprawie oceny zgodności operacji z LSR podczas posiedzenia, zgodnie z porządkiem obrad tego posiedzenia. Poprzedzona jest udziałem członków Rady w I części posiedzenia oraz zapoznaniem się z wnioskami udostępnionymi dla członków Rady w biurze LGD od momentu ustalenia terminu i miejsca obrad. Procedurę zamyka Przewodniczący posiedzenia ogłaszając wyniki głosowania.

Procedura w formie graficznej

Diagram

Opis czynności:

Członkowie Rady zapoznają się z operacjami w biurze LGD na 14 dni przed posiedzeniem. Podczas posiedzenia po ogólnej dyskusji i dyskusji w gronie członków Rady, Przewodniczący posiedzenia zarządza głosowanie. Członkowie Rady wybierają spośród siebie dwóch

członków Komisji Skrutacyjnej, zgodnie z regulaminem. Kolejne czynności wykonują radni w związku z głosowaniem.

Zawiera się tu procedura wyłączenia członków Rady mających związek z przeznaczonym do głosowania projektem. W pierwszej kolejności wypełniają deklarację bezstronności (zał. nr 4) w stosunku do każdego projektu. Członkowie Rady, którzy mają związek z omawianym projektem zostają wyłączeni z procedury głosowania. Przewodniczący Posiedzenia określa liczbę głosujących.

Członkowie Rady przystępują do głosowania poprzez wypełnienie kart do głosowania (zał. nr 7). W pierwszej kolejności wypełniają kartę oceny zgodności operacji z LSR. Jest to równocześnie rozpoczęcie procedury oceny zgodności operacji z LSR. Członkowie Rady w pierwszej kolejności wypełniają rubrykę dotyczącą wniosku poprzez wpisanie numeru wniosku, nazwy wnioskodawcy oraz tytułu projektu, zgodnie z instrukcją wypełniania kart.

Członkowie Rady uprawnieni do głosowania, skreślają odpowiednią formułę w rubryce „Głosuję za uznaniem, że operacja jest* nie jest* zgodna z LSR LGD „Mroga”. Następnie w tabeli zaznaczają znakiem X lub V cele, którym odpowiada operacja. Wypełniają rubrykę uzasadnienie (krótki opis) i podpisują się na karcie, oddają karty Komisji Skrutacyjnej. Czynności Komisji Skrutacyjnej rozpoczyna sprawdzenie ważności kart. Jeśli karta zawiera braki lub błędy, Komisja Skrutacyjna wzywa członka Rady, który tę kartę wypełnił do nanieśienia poprawek, przy czym członek Rady może tylko raz poprawić kartę. Jeśli karta nadal zawiera błędy, zostaje uznana za głos nieważny. Członkowie Rady nanoszą poprawki na kartach w sposób następujący:

- zaznaczają puste kratki i wypełniają puste pola
- zaznaczone w sposób błędny kratki i zapisane pola skreślają, wypełniają i składają obok korekty swój podpis.

Po sprawdzeniu ważności głosów Komisja skrutacyjna przelicza głosy i podaje wynik do wiadomości Przewodniczącemu Posiedzenia. Przewodniczący ogłasza wyniki głosowania.

Zakres odpowiedzialności procedury oceny zgodności operacji z LSR

Zakres odpowiedzialności	Nazwa zadania	Terminy
Członkowie Rady	Zapoznanie się z wnioskiem i załącznikami do wniosku	Co najmniej 14 dni przed posiedzeniem
Członkowie Rady	Wypełnienie deklaracji bezstronności	Podczas posiedzenia
Członkowie Rady	Uzupełnienie tabeli dotyczącej wnioskodawcy	

Członkowie Rady	Skreślenie odpowiedniej formuły (oddanie głosu) w polu głosowania	
Członkowie Rady	Wypełnienie tabeli oceny zgodności operacji z celami ogólnymi i szczegółowymi LSR poprzez wstawienie X lub V w pola odpowiadające celom	
Członkowie Rady	Złożenie podpisu i umieszczenie daty posiedzenia na karcie	
Członkowie Rady	Oddanie karty w ręce Komisji skrutacyjnej posiedzenia	
Komisja skrutacyjna posiedzenia	Sprawdzenie kart wypełnionych przez członków Rady podczas posiedzenia	
Komisja skrutacyjna posiedzenia	Wezwanie członka rady, który wypełnił tę kartę, do wypełnienia pustych pól i kratek bądź dokonania korekty w wypełnionych polach i kratkach oraz złożenia przy nich podpisu	
Członkowie Rady	Poprawki kart oceny zawierających błędy	
Komisja skrutacyjna posiedzenia	Podpisanie kart	
Komisja skrutacyjna posiedzenia	Zsumowanie liczby głosów „za” i „przeciw” oraz głosów nieważnych	

Zestaw pytań dla członków Rady oceniających zgodność operacji z LSR:

- czy operacja jest zgodna z Celami ogólnymi LSR?
- z którym celem szczegółowym jest zgodna operacja?
- czy operacja zmierza do realizacji celów ogólnych i szczegółowych LSR?

Procedura oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru

Szereg konsultacji społecznych podczas opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Mroga” objął m.in. określenie lokalnych kryteriów wyboru projektów dla działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”. Analiza lokalnych potrzeb obszaru objętego niniejszą strategią oraz zakres możliwej do otrzymania pomocy w ramach działań: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz dla projektów przyczyniających się do poprawy jakości życia lub zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach działań osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”, tzw „małe projekty” pozwoliły na wypracowanie następujących lokalnych kryteriów wyboru operacji.

Przedmiot procedury:

Procedura oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru dla członków Rady oceniających operacje.

Obszar:

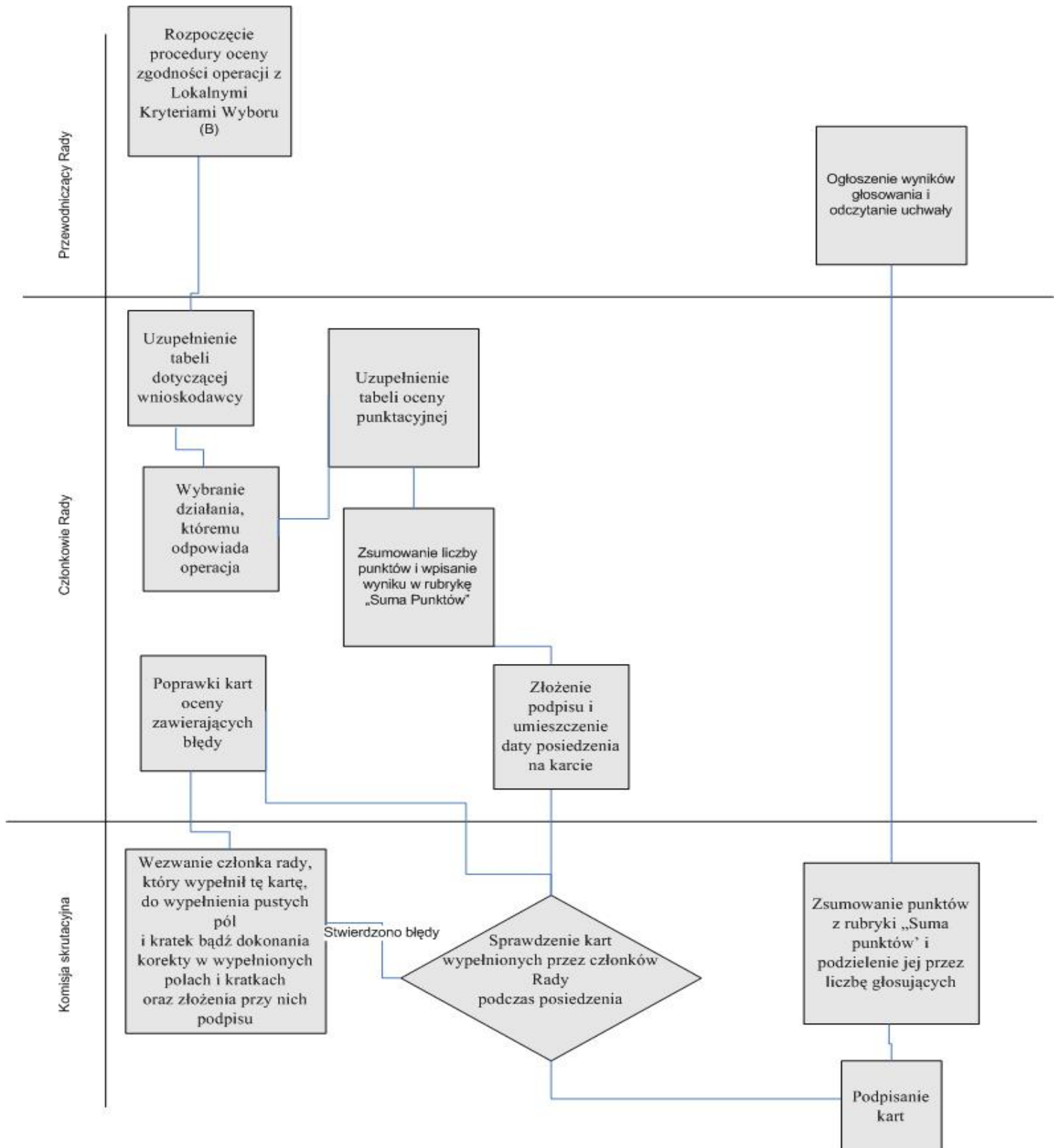
Przebieg oceny projektów poprzez wypełnienie kart do głosowania podczas posiedzenia Rady decyzyjnej LGD.

Funkcja:

Procedura opisuje szczegółowy przebieg głosowania w sprawie oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru operacji podczas posiedzenia, zgodnie z porządkiem obrad tego posiedzenia. Poprzedzona jest głosowaniem członków Rady w sprawie zgodności operacji z LSR. Procedurę zamyka Przewodniczący posiedzenia ogłaszając wyniki głosowania.

Przebieg procesu:

Diagram: Procedura zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru

Opis czynności:

Członkowie Rady wypełniają karty do głosowania w sprawie oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru według kolejności:

- wypełnienie rubryki dotyczącej operacji:

- numer wniosku

- nazwa wnioskodawcy

- tytuł projektu

- zaznaczenie działania, któremu odpowiada operacja poprzez wstawienie znaku X lub V w kratce odpowiadającej działaniu

- wypełnienie tabeli oceny punktacyjnej odpowiadającej wybranemu działaniu poprzez przyznanie określonej liczby punktów w polach odpowiadających poszczególnym kryteriom wyboru

- zsumowanie liczby punktów i wpisanie wyniku w polu odpowiadającym „sumie punktów”

- podpisanie karty i umieszczenie daty posiedzenia

- oddanie kart w ręce Komisji Skrutacyjnej

Zadaniem Komisji Skrutacyjnej posiedzenia jest sprawdzenie ważności oddanych głosów. Jeśli karta zawiera braki lub błędy, Komisja Skrutacyjna wzywa członka Rady, który tę kartę wypełnił do naniesienia poprawek, przy czym członek Rady może tylko raz poprawić kartę. Jeśli karta nadal zawiera błędy, zostaje uznana za głos nieważny. Członkowie Rady nanoszą poprawki na kartach w sposób następujący:

- zaznaczają puste kratki i wypełniają puste pola

- zaznaczone w sposób błędny kratki i zapisane pola skreślają, wypełniają i składają obok korekty swój podpis.

Po sprawdzeniu ważności głosów Komisja skrutacyjna przelicza głosy i podaje wynik do wiadomości Przewodniczącemu Posiedzenia. Przewodniczący ogłasza wyniki głosowania. Po zakończeniu procedury głosowania członkowie Rady podejmują uchwałę o dofinansowaniu/niedofinansowaniu projektów.

Zakres odpowiedzialności procedury oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru

Zakres odpowiedzialności	Nazwa zadania	Terminy
Członkowie Rady	Uzupełnienie tabeli dotyczącej wnioskodawcy	Podczas posiedzenia
Członkowie Rady	Wybranie działania, któremu podlega operacja	
Członkowie Rady	Wypełnienie tabeli oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru odpowiadającej działaniu, w który wpisuje się projekt (ocena punktacyjna)	
Członkowie Rady	Zsumowanie liczby punktów i wpisanie wyniku w polu „suma punktów”	
Członkowie Rady	Złożenie podpisu i umieszczenie daty posiedzenia na karcie	
Członkowie Rady	Oddanie karty w ręce Komisji skrutacyjnej posiedzenia	
Komisja skrutacyjna posiedzenia	Sprawdzenie kart wypełnionych przez członków Rady podczas posiedzenia	
Komisja skrutacyjna posiedzenia	Wezwanie członka rady, który wypełnił tę kartę, do wypełnienia pustych pól i kratek bądź dokonania korekty w wypełnionych polach i kratkach oraz złożenia przy nich podpisu	
Członkowie Rady	Poprawki kart oceny zawierających błędy	
Komisja skrutacyjna posiedzenia	Podpisanie kart	
Komisja skrutacyjna posiedzenia	Zsumowanie liczby głosów „za” i „przeciw” oraz głosów nieważnych	

Maksymalna liczba punktów w ocenie operacji zgodnie Lokalnymi Kryteriami Wyboru Operacji:

Odnowa i rozwój wsi – 40

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – 50

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – 50

Małe projekty - 50

Ustalono również, że operacja, by otrzymać pozytywną ocenę Rady musi osiągnąć minimalną liczbę punktów 20%.

Poniżej zaprezentowano zestaw kryteriów z których uwzględnieniem opracowano karty oceny operacji za zgodność z lokalnymi kryteriami wyboru:

1. **Wpływ operacji na osiągnięcie rezultatów założonych w LSR** – podstawowe kryterium rozpatrujące zgodność operacji z celami szczegółowymi LSR, zapisami w zakresie priorytetowych kierunków rozwoju obszaru, w tym: turystyka, agroturystyka, turystyka konna, działalność produkcyjna w zakresie produkcji produktów tradycyjnych.
Operacja dotyczy lub ma bezpośredni wpływ na rozwój turystyki lub życie społeczno-kulturalne mieszkańców.
2. **Innowacyjność – preferuje operacje innowacyjne na terenie LGD, tj.:** operacja przewiduje zastosowanie nowych rozwiązań w dziedzinie produktu lub technologii lub technik organizacji lub urządzeń i sprzętu nie stosowanych do tej pory na tym obszarze
3. **Potencjał wnioskodawcy** - preferuje się wnioskodawców posiadających doświadczenie w zakresie realizacji projektów z UE.
4. **Efektywność ekonomiczna i finansowa** - efekty finansowe i ekonomiczne inwestycji zostały przedstawione w postaci wskaźników produktu i rezultatu oraz są możliwe do osiągnięcia; założenia do prognoz ekonomicznych i finansowych są wiarygodne, realistyczne oraz mają jasne i szczegółowe objaśnienia.
5. **Ocena udziału wkładu własnego do kwoty całkowitej wartości operacji** - Wkład własny wyższy od minimalnego.
6. **Aktywizacja gospodarcza obszaru** – preferuje operacje dotyczące lub mające bezpośredni wpływ na aktywizację gospodarczą większej liczby mieszkańców (w tym szczególnie: nawiązanie umowy/kontraktu przez beneficjenta, minimum dwóch dostawców, powstanie przetwórnia rolno-spożywcza)
7. **Ocena wpływu operacji na poprawę stanu dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego** - projekt zakłada wykorzystanie walorów naturalnych środowiska oraz tradycji i dziedzictwa kulturowego, czyli realizacja operacji przyczyni się do lepszego wykorzystania istniejących zasobów.

8. **Wyrównanie szans kobiet i mężczyzn**- preferuje operacje przyczyniające się do wyrównania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy
9. **Realizacja operacji zakłada odejście od działalności rolniczej** – operacja zakłada założenie działalności gospodarczej w przypadku działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”
10. **Nowe miejsca pracy** – realizacja operacji zakłada utworzenie nowych miejsc pracy
11. **Wiarygodność wnioskodawcy i zaangażowanie w rozwój obszaru** -Wnioskodawca jest członkiem LGD Mroga - min. 6 miesięcy
12. **Obszar oddziaływania operacji** – preferuje operacje obejmujące zasięgiem więcej niż jedną miejscowość
13. **Wpływ projektu na promocję obszaru** – preferuje się operacje skierowane na działania informacyjno promocyjne z dużą liczbą odbiorców.
14. **Udział partnerów w realizacji operacji** – preferuje projekty partnerskie.

Procedura odwoławcza

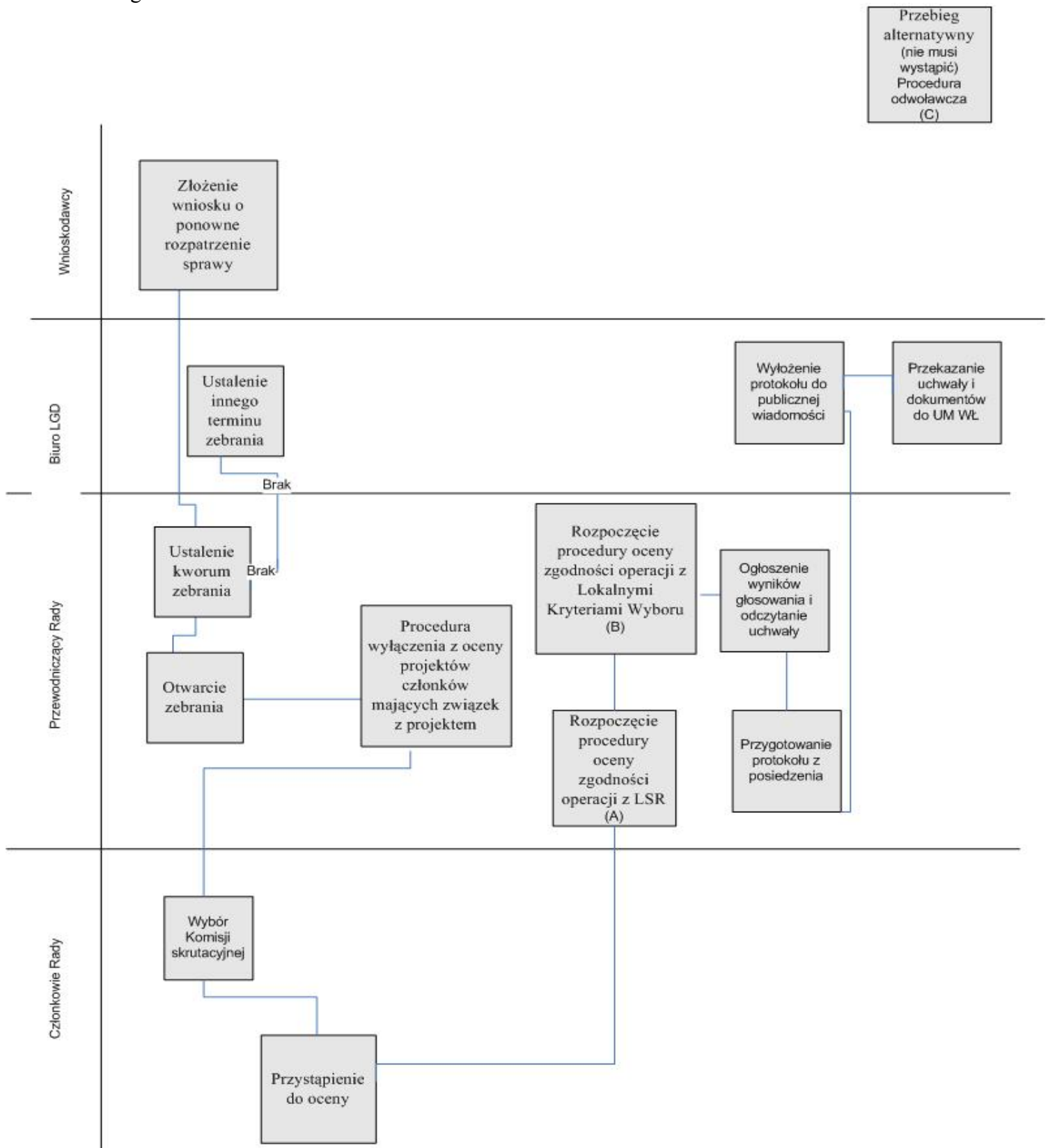
Od decyzji wydanej przez Organ decyzyjny LGD, czyli Radę służy odwołanie. Strona niezadowolona z decyzji może zwrócić się do tego organu z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy. Wnioskodawca po otrzymaniu pisma informującego o nie zakwalifikowaniu operacji do dofinansowania ma prawo w terminie 7 dni kalendarzowych złożyć pisemny wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji. W tym samym terminie wnioskodawcy przysługuje prawo wglądu do protokołu oceny w siedzibie Biura LGD. Odwołanie podlega ponownemu rozpatrzeniu przez Radę wniosku o dofinansowanie operacji na posiedzeniu zwołanym przez Przewodniczącą Rady lub jego zastępcę. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku gdy:

- został wniesiony po upływie terminu określonego,
- został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn. nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie,
- nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.

W momencie ponownego rozpatrywania wniosku o dofinansowanie operacji członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę. Rada podejmuje uchwałę o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania. Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów, która kwalifikowałaby go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze zyskuje prawo dofinansowania w ramach dostępnych środków. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz. O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany przez Zarząd LGD w terminie 7 dni od dnia posiedzenia Rady, na którym wniosek był rozpatrywany.

Procedura w formie graficznej:

Diagram:

Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru

Z kolejnymi naborami, będzie przybywać doświadczenia. Nasuną się zapewne wnioski, co do realizacji działania „Wdrażanie lokalnych strategii”. Stąd określenie procedury zmiany kryteriów lokalnych.

Przewiduje się uwzględnienie tematyki lokalnych kryteriów na Walnych Zebraniach LGD. Ponadto spotkania robocze oraz ewaluacja własna realizacji strategii przez wymaga spotkań roboczych.

X. Budżet LGD dla każdego roku realizacji LSR

Budżet Lokalnej Grupy Działania zapewnia realizację zaplanowanych działań zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju. LGD Mroga obejmuje swoją Lokalną Strategią Rozwoju obszar z liczbą mieszkańców wynoszącą 41.361 i na realizację LSR może się ubiegać o przyznanie środków w wysokości **6 121 428 zł** ($41.361 \times 148 = 6\ 121\ 428$).

Środki rozdzielane przez LGD dzielą się na:

❖ Środki planowane na działania realizowane przez wnioskodawców ubiegających się o pomoc i mieszczące się w ramach działań osi 3 tj. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Odnowa i rozwój wsi oraz Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw zgodnie z celami LSR,

➤ W ramach działania „Różnicowanie Kierunków Działalności Nierolniczej” maksymalna wysokość pomocy udzielanej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne nie może przekroczyć 100 tys. zł. Poziom pomocy może wynosić 50% kosztów kwalifikowanych projektu.

➤ W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” pomoc ma mieć formę zwrotu części kosztów kwalifikowanych. Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości może wynosić 500 tys. zł. W okresie realizacji programu Beneficjenci, muszą mieć zapewniony wkład z krajowych środków publicznych w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowanych projektu, pochodzących ze źródeł innych niż PROW.

➤ W ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” maksymalna wysokość pomocy nie może przekroczyć 100 tys. zł, 200 tys. zł lub 300 tys. zł w zależności od ilości utworzonych etatów. Wkład własny wynosi 50% wartości projektu.

➤ W ramach „małych projektów” maksymalna wysokość dofinansowania w okresie 2007-2013 to 100 tys. złotych, pojedynczy projekt może być przygotowany na kwotę od 4,5 tys. zł do 25 tys. zł. Wkład własny wynosi 30 %. Wnioski w ramach „małych projektów” powinny dotyczyć:

- organizacji szkoleń i innych przedsięwzięć nieinwestycyjnych o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla ludności z obszaru objętego LSR,
- promocji i rozwoju lokalnej aktywności, w tym promocji lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, z zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego,

- rozwoju agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich, w tym utworzenia elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron www, przygotowania i wydania folderów informacyjnych, oznaczenia obiektów ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego LSR,
- inicjowania powstania, rozwoju, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki,
- organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze objętym LGD MROGA
- wzrost atrakcyjności wizualnej i poprawa estetyki przestrzeni publicznej

❖ Środki planowane na działania realizowane przez LGD w ramach realizacji projektów współpracy (działanie 4.2)

Pomoc przyznawana ma być w formie jednorazowej. Istnieje możliwość realizacji projektu w etapach. Maksymalna wysokość pomocy to 100% kosztów kwalifikowanych.

❖ Środki planowane na działania realizowane przez LGD związane z nabywaniem umiejętności, aktywizacją i kosztami bieżącymi LGD (działanie 4.3).

Istnieje możliwość realizacji projektu w kilku etapach. Pomoc przyznawana w tym przypadku wynosi maksymalnie 100% wartości projektu.

➤ przedsięwzięcia w zakresie badań dotyczących obszaru objętego LSR

- badania i analizy dotyczące obszaru objętego LSR
- studia i plany wykonalności dotyczące obszaru objętego LSR
- plany rozwoju

➤ przedsięwzięcia o charakterze informacyjnym

➤ przedsięwzięcia o charakterze szkoleniowym

- seminaria
- szkolenia
- konferencje
- konkursy

➤ przedsięwzięcia w zakresie wydarzeń promocyjnych i kulturalnych służące zwłaszcza promocji regionu i jego tożsamości kulturowej

- imprezy kulturalne
- imprezy rekreacyjne i sportowe

- festiwale, pokazy i festyny
- targi, wystawy
- działalność propagandową, promocyjną, informacyjną i poligraficzną w tym:
 - opracowywanie i druk broszur, folderów, plakatów
 - opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów audiowizualnych
 - tworzenie i administrowanie stronami internetowymi
 - przygotowywanie i rozpowszechnianie innych materiałów o charakterze reklamowym lub promocyjnym
- animowanie społeczności lokalnej

Budżet LGD Mroga

rok	rodzaj kosztu	4.1.3. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	4.1.3. Odnowa i rozwój wsi	4.1.3. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	4.1.3. Małe projekty	4.2.1. Projekty współpracy	4.3.1. Koszty bieżące LGD	4.3.1. Nabywanie umiejętności i aktywizacja	razem działania
2009	całkowite	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	95 958,00 zł	0,00 zł	171 400,00 zł	70 000,00 zł	337 358,00 zł
	kwalfikowane	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	95 958,00 zł	0,00 zł	171 400,00 zł	70 000,00 zł	337 358,00 zł
2010	całkowite	319 504,00 zł	950 000,00 zł	479 787,00 zł	95 958,00 zł	41 361,00 zł	171 400,00 zł	70 000,00 zł	2 128 010,00 zł
	kwalfikowane	319 504,00 zł	950 000,00 zł	479 787,00 zł	95 958,00 zł	41 361,00 zł	171 400,00 zł	70 000,00 zł	2 128 010,00 zł
2011	całkowite	319 504,00 zł	950 000,00 zł	479 787,00 zł	95 958,00 zł	82 722,00 zł	171 400,00 zł	69 000,00 zł	2 168 371,00 zł
	kwalfikowane	319 504,00 zł	950 000,00 zł	479 787,00 zł	95 958,00 zł	82 722,00 zł	171 400,00 zł	69 000,00 zł	2 168 371,00 zł
2012	całkowite	319 504,00 zł	500 000,00 zł	0,00 zł	95 958,00 zł	0,00 zł	171 400,00 zł	69 000,00 zł	1 155 862,00 zł
	kwalfikowane	319 504,00 zł	500 000,00 zł	0,00 zł	95 958,00 zł	0,00 zł	171 400,00 zł	69 000,00 zł	1 155 862,00 zł
2013	całkowite	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	95 958,00 zł	0,00 zł	171 400,00 zł	64 469,00 zł	331 827,00 zł
	kwalfikowane	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	95 958,00 zł	0,00 zł	171 400,00 zł	64 469,00 zł	331 827,00 zł
2014	całkowite	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
	kwalfikowane	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
2015	całkowite	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
	kwalfikowane	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
	razem kwalfikowalne	958 512,00 zł	2 400 000,00 zł	959 574,00 zł	479 790,00 zł	124 083,00 zł	857 000,00 zł	342 469,00 zł	6 121 428,00 zł

Założenia:

1. Liczba ludności przyjęta do obliczeń: 41.361,
2. Kwota przypadająca na mieszkańca: 148 zł, z czego:
 - 116 zł – wdrażanie LSR, tj. 6 121 428 zł,
 - 3 zł – Projekty współpracy, tj. 124 083 zł,
 - 29 zł - Funkcjonowanie LGD, tj. 1 199 469 zł,
3. Działanie: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej stanowi 19,98% puli środków, czyli 958 512,00 zł
4. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw stanowi blisko 20% puli środków przeznaczonych na wdrożenie LSR, tj. 959 574,00 zł,
5. Odnowa i rozwój wsi stanowi blisko 50% (50,02%) puli środków przeznaczonych na wdrożenie LSR, tj. 2 400 000,00 zł,
6. Małe projekty stanowią 10% puli środków przeznaczonych na wdrożenie LSR, tj. 479 790,00 zł,
7. Koszty bieżące stanowią 14% wszystkich innych wydatków w ramach LSR, tj. 857 000,00 zł

Kwotę przypadającą na funkcjonowanie LGD, tj. podzielono w następujący sposób:

Koszty bieżące LGD – 71,45 %, tj 857 000,00 zł

- a) Nabywanie umiejętności i aktywizacja – 28,55 % - 342 469,00 zł.

Uzasadnienie:

1. Mikroprzedsiębiorcy i rolnicy mogą wnioskować o wsparcie inwestycji do Osi III PROW poprzez Urząd Marszałkowski lub ARiMR oraz do innych programów np. RPO WŁ, PROW, POiŚ, POIG, POKL - w związku z czym niewielka pula środków została przeznaczona na tego typu inwestycje.
2. Na Odnowę i rozwój wsi założono stosunkowo znaczące wsparcie – z uwagi na fakt, że z nowo powstałej infrastruktury będą korzystać wszyscy mieszkańcy danej miejscowości objętej wsparciem.
3. Nacisk położony na Małe projekty – zgodnie z założeniem uzyskania jak największej liczby beneficjentów objętych wsparciem

XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR

Przygotowanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostało poprzedzone szeregiem działań, pozwalających na zidentyfikowanie problemów obszaru, co umożliwiło późniejsze zdefiniowanie celów, których realizacja prowadziłaby do poprawy jakości życia i eliminacji barier, ograniczających dalszy rozwój. Osoby aktywnie uczestniczące w budowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju oraz przygotowujące zmiany w statucie Stowarzyszenia MROGA uczestniczyły w licznych warsztatach oraz spotkaniach i konsultacjach, których celem było wypracowanie wspólnego stanowiska, co do istniejących problemów obszaru oraz propozycji ich rozwiązania. Bardzo istotnym narzędziem była także przeprowadzona dla terenu LGD analiza SWOT, precyzyjnie ukazująca nie tylko atuty i słabe strony gmin, ale także wskazująca szanse ich rozwoju oraz zagrożenia, mogące utrudnić realizację zamierzeń. Opracowywanie celów strategicznych w ramach LSR było stopniowym procesem, którego pierwszym etapem była konferencja otwarcia, umożliwiająca przyszłym partnerom zgłaszanie propozycji wspólnych działań oraz poszukiwanie płaszczyzn współpracy. Bardzo przydatne okazało się także szkolenie wyjazdowe, lepiej integrujące uczestników niż jednodniowe warsztaty. **Dążąc do umożliwienia jak najszerszemu gronu mieszkańców udziału w dyskusjach, ustalono również harmonogram spotkań we wszystkich gminach wchodzących w skład LGD. Celem pełniejszego zrozumienia potrzeb mieszkańców przeprowadzono także konsultacje społeczne, w których uczestniczyło 300 osób.** Mieli oni możliwość wypowiedzenia się co do głównych zasobów oraz barier w rozwoju, identyfikacji celów, możliwości współpracy pomiędzy gminami i czynnego zainteresowania udziałem w rozwoju gmin. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że aż 89,65% mieszkańców za główną przyczynę braku rozwoju gminy uważa brak kapitału. Brak atrakcyjnych ofert dla potencjalnych inwestorów wskazało 70,93% ankietowanych, opuszczanie wsi przez młodych 65,91%, słabą infrastrukturę 64,53%, zaś brak chęci do zmian 61,48%. Pozytywnym wynikiem jest wiara mieszkańców w rozwój swej gminy. Aż 77,24% ankietowanych uważa rozwój za możliwy, a przeciwnego zdania jest zaledwie 3,45% badanych. Wśród zasobów będących w posiadaniu gminy, których wykorzystanie może przyczynić się do jej rozwoju 83,65% ankietowanych uważa ogół zasobów naturalnych, takich jak lasy, zwierzęta i zbiorniki wodne. 75,96% najbardziej docenia zasoby materialne, 72,51% zasoby gospodarcze, zaś 69,46% zasoby ludzkie. Blisko 60% ankietowanych jest zdania, iż wykorzystanie zasobów naturalnych gminy może wpłynąć na jej rozwój gospodarczy, a przeciwnego zdania jest 12,71% badanych. Istotna jest opinia mieszkańców na

temat współpracy międzygminnej. 81,08% ankietowanych uważa, iż współdziałanie gmin zwiększy szanse rozwoju regionu i może pozytywnie wpłynąć na jego atrakcyjność. Najlepszym i realnym pomysłem na rozwój gminy jest, według mieszkańców, wzrost poziomu małej i średniej przedsiębiorczości (75,27%) oraz promocja i rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki (69,46%), które wraz z budową szlaków rowerowych, pieszych i promowanie walorów rekreacyjnych obszaru (62,46%) oraz wykorzystaniem bogactw naturalnych i materialnych (41,97%) stanowią zakres głównych celów działania zdefiniowanych w LSR.

Ogół powyższych działań pozwolił na kompleksowe opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju, uwzględniającej wszystkie dostrzeżone na opisywanym obszarze problemy z jednoczesnym zdefiniowaniem celów, których realizacja pozwoli na trwałe wyeliminowanie istniejących trudności, hamujących rozwój społeczno-gospodarczy oraz ogólną poprawę jakości życia.

XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

System wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru LGD MROGA jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. LGD, korzystając ze środków finansowych funduszy strukturalnych UE jest zobowiązana przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych, które kształtuje rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz rozporządzenie wykonawcze Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Działania związane z wdrażaniem i aktualizacją LSR będą prowadzone kompleksowo oraz będą bezpośrednio powiązane z procesem ewaluacji LSR, która to procedura szczegółowo przedstawiona będzie w następnym punkcie.

LSR będzie wdrażania głównie poprzez projekty realizowane przez beneficjentów osi III i osi IV PROW. Podstawowe warunki wsparcia finansowego tych projektów określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Informowanie o LSR

LGD zamierza prowadzić stałą akcję informacyjną odnoszącą się zarówno do realizacji naborów i oceny projektów, jak również informować będzie o wszystkich innych inicjatywach podejmowanych na rzecz poprawy jakości życia na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju. Wykorzystując tablice informacyjne w gminach, biorących udział we wdrażaniu LSR, działalność mediów, w tym prasy i radia oraz stronę internetową Stowarzyszenia i partnerów/członków LGD informować będzie na bieżąco o realizacji i wdrażaniu LSR. Dokumenty strategiczne, jak np. niniejsze opracowanie oraz regulaminy funkcjonowania, w tym statut Stowarzyszenia, regulamin organizacyjny Rady zostaną zamieszczone na stronie internetowej LGD.

Akcje informacyjne kierowane będą głównie do potencjalnych beneficjentów działań osi III i osi IV PROW z wykorzystaniem środków i nośników informacji jak:

- ulotki,
- plakaty,
- informacje w gablotach Urzędu Gminy
- gazeta lokalna i regionalna
- strona www LGD oraz strona internetowa Urzędu Gminy
- radio i TV regionalna.

Oprócz wykorzystania dotychczasowego systemu informacji na terenie LGD opisanego powyżej, Stowarzyszenie w miarę potrzeby organizować będzie spotkania, seminaria, konferencje. Upowszechnianie informacji o działalności LGD powinno zachęcić rzesze mieszkańców i potencjalnych partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych do włączania się w proces wdrażania LSR, ale również zmobilizuje to zainteresowanych beneficjentów do skorzystania ze wsparcia finansowego i merytorycznego, jakie LGD może zapewnić.

Informacja w TV, radio i gazetach regionalnych będzie się ukazywała poprzez zamieszczanie przygotowanych przez biuro LGD i członków Zarządu informacji i newsów. Stała współpraca LGD z mediami obejmie w szczególności opracowanie kierunków dalszego rozwoju, stan wdrażania LSR, w tym decyzje o zakwalifikowaniu do realizacji LSR. Na terenie LGD funkcjonuje prasa lokalna:

- „BIS” – obejmuje gminę Brzeziny, Dmosin, Rogów i Jeżów,
- „TwK” – gmina Koluszki

oraz prasę regionalną, a w tym dodatki regionalne, jak:

„Blżej Ciebie” dodatek Expressu Ilustrowanego

- „Więści z Główna i ze Strykowa” dodatek „Nowego Łowiczanina”.

Informacja zostanie skierowana do ogółu mieszkańców, instytucji publicznych – urzędów gmin, szkół, domów i ośrodków kultury, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, szczególnie do tych, którzy swoją działalnością mogą przyczynić się do osiągnięcia założeń LSR, w tym przedsiębiorców i rolników zajmujących się turystyką konną, klubów sportowych, organizacji społecznych i lokalnych liderów.

W każdej gminie odbywać się będą spotkania informacyjne.

Na podstawie identyfikacji potrzeb lokalnych organizowane będą szkolenia z zakresu przygotowania wniosków i aplikacji do poszczególnych działań PROW na lata 2007-2013.

Realizacja zadań informacyjno-promocyjnych zostanie przeprowadzona zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1159/2000 z dnia 30 maja 2000 roku w sprawie prowadzenia przez Państwa Członkowskie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących pomocy udzielanej z funduszy strukturalnych (Dz. Urz. WE L 130 z 30.05.2000).

Zadaniem LGD będzie aktualizowanie niniejszego dokumentu oraz zbieranie na bieżąco informacji o stanie wdrażania LSR.

System monitoringu procesu wdrażania i realizacji LSR zawiera następujące elementy:

-analizę celów projektu – wykorzystana zostanie tutaj tzw. matryca logiczna, dzięki której możliwe będzie zweryfikowanie powiązań pomiędzy zakładanymi celami i działaniami a oczekiwanymi rezultatami;

-przyjęcie wewnętrznych procedur działania – LGD dokona klasyfikacji i podziału kompetencji zadań dla poszczególnych osób zaangażowanych we wdrażanie LSR.

przyjęcie wskaźników pomiaru oceny stopnia zaawansowania wdrożenia LSR

- liczba realizowanych operacji
- pozostała w poszczególnych działaniach alokacja finansowa
- procentowe wydatkowanie środków Leader
- ilość pozostałych projektów i inicjatyw.
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba nowych miejsc pracy,
- liczba przeszkolonych osób,
- liczba złożonych wniosków o dofinansowanie/ udzielanie wsparcia doradczego,
- liczba miejsc noclegowych,
- liczba udzielanych noclegów,
- liczba imprez kulturalnych,
- liczba inwestycji wspartych w ramach programu Leader.

Działania zarządu w ramach wdrażania i aktualizacji strategii uzupełniane będą przez społeczność lokalną, która dzięki swemu udziałowi w ankietach oraz w innych badaniach LGD, wspomże proces aktualizacji LSR.

Aktualizacja LSR

Strategia będzie aktualizowana co roku przed złożeniem kolejnego wniosku o finansowanie LSR na rok następny, tj. do końca września danego roku.

W celu aktualizacji zbierane będą informacje zarówno od beneficjentów osi III PROW z obszaru LGD, ale również od pozostałych mieszkańców. Raporty ze spotkań ewaluacyjnych oraz informacje ze spotkań aktywizujących społeczność lokalną pozwolą na wypracowanie budżetu na kolejny rok działalności LGD, jak również pozwolą na określenie istotnych i niezbędnych zmian w Strategii.

Na podstawie wyżej omówionych działań weryfikowane będą cele ogólne i szczegółowe LSR.

Zaktualizowana LSR uchwalana będzie przez Walne Zgromadzenie Członków LGD.

Z uwagi na duże zaangażowanie osób i podmiotów tworzących LGD w budowanie założeń LSR, słuszne wydaje się przyjęcie partnerskiej strategii przy realizacji procesu wdrażania i aktualizacji LSR. Zakłada się również udział ekspertów zewnętrznych (np. firm doradczych) we wdrażaniu LSR, ale przede wszystkim również we wspomnianym wcześniej procesie ewaluacji.

Z uwagi na kluczowe znaczenie dokumentu jakim jest Lokalna Strategia Rozwoju, proces jej aktualizacji będzie procesem ciągłym połączonym (powiązany) z realizowanym procesem ewaluacji. Z uwagi na istotne znaczenie procesu aktualizacji LSR dla zapewnienia jej efektywności, w proces ten zostanie zaangażowany zarząd LGD. Planowane jest organizowanie regularnych spotkań Zarządu LGD celem dokonywania oceny (bieżącej i przyszłej) sytuacji obszaru objętego LSR oraz podejmowania decyzji dotyczących wprowadzania ewentualnych zmian do LSR.

Za realizację procesu wdrażania LSR również odpowiedzialny będzie zarząd LGD.

Opracowany został system monitoringu procesu wdrażania i realizacji LSR, który zawiera następujące elementy:

- analizę celów projektu – wykorzystana zostanie tutaj tzw. matryca logiczna, dzięki której możliwe będzie zweryfikowanie powiązań pomiędzy zakładanymi celami i działaniami a oczekiwanymi rezultatami;
- przyjęcie wewnętrznych procedur działania – LGD dokona klasyfikacji i podziału kompetencji zadań dla poszczególnych osób zaangażowanych we wdrażanie LSR. Okresowo

będzie dokonywana ocena poszczególnych członków i osób z wywiązywania się ze swoich obowiązków zapisanych w procedurach;

- przyjęcie wskaźników pomiaru oceny stopnia zaawansowania wdrożenia LSR – w przyjętych do realizacji projektach przyczyniających się do osiągnięcia celów zapisanych w LSR będą musiały być zawarte wskaźniki, które bezpośrednio odnosić się będą oraz umożliwią dokonanie obiektywnej oceny ich wpływu na LSR;
- raportowanie – wykorzystany będzie system składania okresowych raportów zawierający opis wykonywanych przez wykonawców zadań;
- kontrole na miejscu;

Działania zarządu w ramach wdrażania i aktualizacji strategii uzupełniane będą przez społeczność lokalną, która dzięki swemu działaniu w ankietach oraz lokalnych debatach publicznych uzyska możliwość aktywnego wpływu na kształt przyjmowanych rozwiązań.

Za realizację procesu wdrażania LSR również odpowiedzialny będzie Zarząd LGD.

Tab. Matryca logiczna

MATRYCA LOGICZNA STRATEGII/PROJEKTU*			
Strategia/projekt*		Data realizacji	Wartość
I Cel strategiczny	II Wskaźniki osiągnięć	III Źródła weryfikacji	IV Założenia
I a - Cel operacyjny	II a - Wskaźniki osiągnięć	III a - Źródła weryfikacji	IV a - Założenia
I b - Rezultaty	II b - Wskaźniki rezultatów	III b - Źródła weryfikacji	IV b - Założenia
I c - Działania	II c - Środki (Zasoby)	III c - Źródła weryfikacji	IV c - Założenia
			V - Warunki wstępne

* Niepotrzebne skreślić.

Matryca składa się z tabeli, która ma cztery kolumny (logika pionowa) i cztery wiersze (logika pozioma). Logika pionowa określa, co projekt ma realizować, wyjaśnia związki przyczynowe oraz przedstawia założenia i potencjalne problemy, które mają wpływ na projekt, lecz są od niego niezależne. Logika pozioma dotyczy pomiaru skutków projektu oraz zasobów wykorzystanych do jego realizacji za pomocą wskaźników oraz źródeł.

Charakterystyka poszczególnych pól:

- Pole I - Należy określić ogólny cel strategiczny, do realizacji którego projekt powinien się przyczynić. Cel strategiczny jest bezpośrednio skorelowany z kluczowym problemem, którego rozwiązaniu służy projekt.
- Pole II - Jakie wskaźniki ilościowe lub jakościowe pokażą, że projekt przyczyni się do realizacji celu strategicznego?
- Pole III - Skąd będzie pochodziła informacja dotycząca wskaźników osiągnięć? Dane te pozwolą na pomiar/ocenę wskaźników osiągnięć projektu oraz weryfikację, czy założone wartości tych wskaźników zostały osiągnięte.
- Pole Ia - Należy zdefiniować cele projektu, do których osiągnięcia jego realizacja bezpośrednio się przyczyni. Cele powinny odnosić się do kluczowego problemu, który ma być rozwiązany za pomocą projektu, stanowiąc niejako „odpowiedź” na ten problem.
- Pole IIa - Jakie wskaźniki pokażą, że cele operacyjne zostaną osiągnięte? Po czym rozpoznamy, że projekt osiągnął zamierzone cele? Wskaźniki te powinny być mierzalne.
- Pole IIIa - Skąd będzie pochodziła informacja dotycząca wskaźników osiągnięć?
- Pole IVa - Jakie czynniki zewnętrzne muszą zaistnieć w odniesieniu do celów operacyjnych projektu, aby możliwe było osiągnięcie celu strategicznego? Jakie czynniki zewnętrzne mogą to utrudnić lub uniemożliwić?
- Pole Ib - Co zostanie osiągnięte poprzez realizację działań opisanych w projekcie, jakie konkretne bezpośrednie rezultaty przyniesie realizacja projektu, do czego doprowadzi zrealizowanie projektu?
- Pole IIb - Jakie wskaźniki pokażą, że rezultaty zostaną osiągnięte? Po czym rozpoznamy, że beneficjenci projektu osiągnęli zaplanowane korzyści? Należy pamiętać, by wskaźniki te były mierzalne, konkretne i ściśle związane z rezultatami.
- Pole IIIb - Skąd będzie pochodziła informacja dotycząca wskaźników rezultatu?
- Pole IVb - Jakie czynniki zewnętrzne muszą zaistnieć w odniesieniu do rezultatów projektu, aby możliwe było osiągnięcie celów operacyjnych? Jakie czynniki zewnętrzne mogą to utrudnić lub uniemożliwić?
- Pole Ic - Należy wskazać działania, które doprowadzą do osiągnięcia założonych celów i rezultatów, przy założeniu, że do dyspozycji będą wskazane w projekcie środki (zasoby). W jaki sposób zamierzamy doprowadzić do osiągnięcia celów i rezultatów? Jakie produkty powstaną w ramach projektu?
- Pole IIc - Należy wskazać środki (zasoby ludzkie, rzeczowe i finansowe), które są niezbędne do przeprowadzenia działań.
- Pole VIc - Jakie czynniki zewnętrzne muszą zaistnieć, aby możliwe było wykonanie wszystkich założonych działań? Jakie czynniki zewnętrzne mogą to utrudnić lub uniemożliwić?
- Pole V - Należy sformułować warunki, jakie muszą być spełnione, aby projekt mógł się rozpocząć.

Zastosowanie przedstawionej wyżej matrycy pozwoli na dokonanie kompleksowej analizy celów strategicznych i operacyjnych projektu polegającej na weryfikacji powiązań pomiędzy zakładanymi celami i działaniami a oczekiwanymi rezultatami. Matryca logiczna może być wykorzystywana nie tylko podczas oceny całej Strategii, lecz także przy realizacji poszczególnych działań, podejmowanych w ramach wdrażania LSR.

- przyjęcie wewnętrznych procedur działania – LGD dokona klasyfikacji i podziału kompetencji zadań dla poszczególnych osób zaangażowanych we wdrażanie LSR. Okresowo będzie dokonywana ocena poszczególnych członków i osób z wywiązywania się ze swoich obowiązków zapisanych w procedurach;
- przyjęcie wskaźników pomiaru oceny stopnia zaawansowania wdrożenia LSR – w przyjętych do realizacji projektach przyczyniających się do osiągnięcia celów zapisanych w LSR będą musiały być zawarte wskaźniki, które bezpośrednio odnoszą się do celów oraz umożliwią dokonanie obiektywnej oceny ich wpływu na LSR;
- raportowanie – wykorzystany będzie system składania okresowych raportów zawierający opis wykonywanych przez wykonawców zadań;
- kontrole na miejscu;

Działania Zarządu oraz zespołu ewaluacyjnego w ramach wdrażania i aktualizacji strategii uzupełniane będą przez społeczność lokalną, która dzięki swemu udziałowi w ankietach oraz lokalnych debatach publicznych uzyska możliwość aktywnego wpływu na kształt przyjmowanych rozwiązań.

XIII. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu, działania (eksperymentu) bądź obiektu z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

Celem ewaluacji własnej dokonywanej przez LGD MROGA jest ocena przydatności i skuteczności podejmowanych działań podczas realizacji przyjętych celów strategicznych i szczegółowych, dążąc do jak najpełniejszego ich usprawnienia i przyczynienia się do wypełnienia misji LGD. Pozwoli to w rezultacie na ukazanie wpływu realizacji LSR na sytuację charakteryzowanego obszaru z zachowaniem obiektywizmu i etycznego podejścia do procesu ewaluacji. Badanie pokaże różnice między dwoma scenariuszami rozwoju obszaru LSR: pierwszym, określającym sytuację, jaka miała miejsce na obszarze LSR przed jej realizacją i drugim, w trakcie oraz po realizacji LSR w latach 2007-2013.

Ewaluacja własna obejmie następujące wskaźniki policzalne:

- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba nowych miejsc pracy,
- liczba przeszkolonych osób,
- liczba złożonych wniosków o dofinansowanie/ udzielanie wsparcia doradczego,
- liczba miejsc noclegowych,
- liczba udzielanych noclegów,
- liczba imprez kulturalnych,
- liczba inwestycji wspartych w ramach programu Leader.

Dodatkowo proces dokonywania ewaluacji własnej może zostać poszerzony przez przeprowadzenie ankiety, która umożliwi sformułowanie oceny społecznej dotyczącej wskaźników niepoliczalnych takich jak poprawa życia mieszkańców w ich indywidualnym poczuciu oraz poprawa świadomości mieszkańców co do wartości kulturowej oraz bogactwa zasobów naturalnych obszaru.

Jako iż ewaluacja jest procesem systematycznym i polega na stałym zbieraniu danych, podejmowane działania mogą być ulepszone jeszcze w trakcie ich realizacji. Wiąże się to ściśle z ekonomicznością działań, gdyż użycie niewłaściwych środków i podjęcie nieadekwatnych działań zostanie szybko zidentyfikowane, co pozwoli na stosowną korektę, prowadząc do istotnej oszczędności pieniędzy, czasu i zasobów ludzkich.

Wyniki dokonanej ewaluacji własnej będą przydatne także w procesie zbierania i opracowywania informacji o realizowanej Lokalnej Strategii Rozwoju oraz akcji promocyjnej LGD MROGA.

Jako iż ewaluacja jest procesem systematycznym i polega na stałym zbieraniu danych, podejmowane działania mogą być ulepszone jeszcze w trakcie ich realizacji. Wiąże się to ściśle z ekonomicznością działań, gdyż użycie niewłaściwych środków i podjęcie nieadekwatnych działań zostanie szybko zidentyfikowane, co pozwoli na stosowną korektę, prowadząc do istotnej oszczędności pieniędzy, czasu i zasobów ludzkich. Wyniki dokonanej ewaluacji własnej będą przydatne także w procesie zbierania i opracowywania informacji o realizowanej Lokalnej Strategii Rozwoju oraz akcji promocyjnej LGD Mroga. **Przy dokonywaniu ewaluacji własnej dla potrzeb oceny skuteczności i prawidłowości podejmowanych działań nasza LGD zamierza korzystać z metodologii zarówno ewaluacji *on-going*, jak również ewaluacji *ex post*.**

Ewaluacja *on-going* (ewaluacja bieżąca) może być realizowana przez cały okres wdrażania programu. Jej celem jest uzupełnienie wyników pozostałych rodzajów ewaluacji poprzez pogłębioną ocenę, dokonywaną na poziomie priorytetów, działań lub danych obszarów tematycznych. Ewaluacja *on-going* skupia się na zarządzaniu programem, diagnozuje i analizuje problemy pojawiające się w trakcie realizacji programu, jak również określa możliwości ich rozwiązania. Dodatkowo, w jej ramach, LGD Mroga, planuje dokonywać pogłębionych analiz uwarunkowań kontekstowych, mających istotne znaczenie z punktu widzenia osiągnięcia celów programu. Ewaluacja *on-going* służy bieżącemu usprawnianiu zarządzania programem, celem zwiększenia efektywności jego wdrażania. Będzie ona dokonywana w oparciu o kartę ewaluacyjną, służącą ocenie skuteczności podejmowanych działań dla realizacji celów strategicznych Strategii. Pozwoli ona na zdiagnozowanie, jeszcze na etapie wdrażania LSR, problemów i takie przystosowanie działań, aby ich realizacja wpisywała się w ogólne założenia przyjęte przez LGD „Mroga”. Karta ewaluacyjna, dzięki zestawieniu działań planowanych i faktycznie zrealizowanych, wraz z opisem uzyskanych efektów i odniesieniem ich do Strategii umożliwi określenie przyczyn ewentualnych odchyień, co może stanowić punkt wyjścia dla nowych propozycji, zmierzających do realizacji przyjętego celu strategicznego. Poniżej znajduje się przykład karty ewaluacyjnej, wykorzystywanej przez LGD „Mroga”.

Tab. Karta ewaluacyjna

Karta ewaluacyjna					
Cel strategiczny					
Cel operacyjny					
Zadanie					
Koordynator					
Termin realizacji zadania					
Karta realizacji zadania					
Lp.	Planowane działania	Podjęte działania	Efekty	Przyczyny odchyłeń	Propozycje działań
	Opis i planowany termin	Opis i termin podjętych działań	Opis w aspekcie strategii	Ocena koordynatora	Propozycje koordynatora
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					

W odniesieniu do programów i projektów realizowanych przy współudziale Unii Europejskiej, ewaluacja *ex post* jest rozumiana, jako ocena interwencji publicznej pod kątem jej rezultatów, oddziaływania oraz potrzeb, które ma lub miała zaspokoić. Dokonywana jest po zakończeniu danej interwencji (programu bądź projektu). Zawiera ona badanie i ocenę wykorzystania środków w odniesieniu do skuteczności i wydajności pomocy, pozwala ocenić skuteczność instytucjonalną funkcjonowania systemu wdrażania pomocy, bada i przedstawia ocenę użyteczności rzeczywistych efektów, rezultatów i oddziaływania pomocy, identyfikuje czynniki, które przyczyniły się do sukcesu bądź niepowodzenia przedsięwzięcia, a także formułuje konkluzje i wnioski. Istnieje szereg podejść czy też metod dokonywania ewaluacji *ex post*. Z uwagi na skomplikowaną rzeczywistość interwencji społeczno-gospodarczych, na którą składają się mnogość celów, interesów, działań, zróżnicowania i skala grup docelowych, LGD Mroga, postanowiła przyjąć podejście realistyczne. Zasadza się ono na skonstruowaniu, a następnie przetestowaniu teoretycznego modelu działania interwencji. Proces ten obejmuje cztery etapy. Punktem wyjścia jest właściwe zidentyfikowanie mechanizmu interwencji, tj. założeń lub teorii, którymi się kierowano. Określenie relacji przyczynowo-skutkowej pozwoli na stworzenie wstępne hipotezy działania interwencji. Następnie należy przedstawić kontekst

działań w systemie relacji interpersonalnych i społecznych, a także instytucjonalnych. Etap trzeci polega na identyfikacji efektów, będących zamierzonymi i niezamierzonymi konsekwencjami działań. Umożliwi to przejście do czwartego, ostatniego etapu, w którym po stworzeniu modelu wiążącego powyższe trzy elementy wraz z dokonaniem analizy zachodzących między nimi relacji, będzie można dokonać weryfikacji wstępnej hipotezy działania interwencji. LGD Mroga, jako ewaluator, będzie pełniła rolę analityka odtwarzającego logikę relacji. Metody, zarówno jakościowe, jak i ilościowe, dobierane są w zależności od skali badania oraz charakteru relacji. Podstawową zaletą tego podejścia, przesądzającą o jego wyborze, jest przystawanie do wieloaspektowej rzeczywistości dużych interwencji i programów publicznych.

Celem ewaluacji własnej dokonywanej przez LGD „Mroga” jest ocena przydatności i skuteczności podejmowanych działań podczas realizacji przyjętych celów strategicznych i szczegółowych, dążąc do jak najpełniejszego ich usprawnienia i przyczynienia się do wypełnienia misji LGD.

Ewaluacja przeprowadzana będzie każdego roku. Jej wyniki będą miały wpływ zarówno na aktualizację strategii, jak i pracę LGD, a jej celem jest ocena przydatności i skuteczności podejmowanych działań podczas realizacji przyjętych celów strategicznych i szczegółowych poprzez:

- weryfikację wskaźników produktu dla poszczególnych przedsięwzięć,
- weryfikacja ilości i zakresu przedsięwzięć,
- weryfikacja ilości i zakresu celów szczegółowych.

Ponadto wyniki ewaluacji będą miały wpływ na kształt partnerstwa, jego struktur, ilość i strukturę członków, skład władz, ilość pracowników i zakres ich obowiązków.

W miarę dążenia do jak najpełniejszego usprawnienia działania i przyczynienia się do wypełnienia misji, LGD określiło zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej.

Każdorazowo decyzją Walnego Zgromadzenia Członków powoływany będzie zespół ewaluacyjny, inny w składzie od Komisji rewizyjnej, od której oczekuje się wypełnienia standardowych obowiązków tego organu.

Zdaniem Zespołu ewaluacyjnego będzie:

- ocena wartości wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania dla każdego przedsięwzięcia,
- weryfikacja analizy SWOT,
- analiza aktualności celów strategicznych w stosunku do analizy SWOT,
- analiza zasadności, ilości przedsięwzięć i ich zakresów oraz wskaźników,
- zebranie uwag od członków Zarządu i pracowników LGD NT. funkcjonowania LGD, szczególnie w trakcie naboru oraz uwag zgłaszanych przez beneficjentów,
- zebranie uwag od członków LGD nt. funkcjonowania partnerstwa.

Zespół ewaluacyjny będzie upoważniony do zastosowania odpowiednich instrumentów ewaluacyjnych, o ile okaże się to niezbędne, włącznie z konieczną określenia zadań do Działania 4.3.1. – Badania nad obszarem.

Zespół ewaluacyjny swoje uwagi i wnioski prezentuje na Walnym Zebraniu Członków. Uczestnicy Zebrania, po dyskusji, podejmują uchwałę w sprawie ich wykorzystania do aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, usprawnienia pracy Biura LGD, jak i funkcjonowania całego partnerstwa.

XIV. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Działania wskazane w LSR są zgodne z priorytetowymi kierunkami rozwoju, przyjętymi w Planach Rozwoju Lokalnego pięciu gmin na lata 2004-2011, ze Strategią Rozwoju Powiatu Brzezińskiego na lata 2004-2014, Strategią Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego, Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020, Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007 – 2013, Narodową Strategią Spójności oraz Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego 2007-2013.

Na poziomie województwa misją przewodnią jest podniesienie jego atrakcyjności w strukturze regionalnej Polski i Europy, jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu oraz gospodarce z jednoczesnym dążeniem do budowy wewnętrznej spójności, przy zachowaniu różnorodności miejsc występujących na jego obszarze. Strategia opracowana przez LGD MROGA, wpisując się w cele realizowane na poziomie wojewódzkim i wykorzystując specyfikę własnego obszaru, przyczyni się nie tylko do poprawy jakości życia mieszkańców LGD na swoim obszarze działania, ale także do rozwoju całego regionu.

Realizacja strategii LGD MROGA poprawi stan infrastruktury społecznej i technicznej, tworząc i modernizując bazę dla rozwoju edukacji pozaszkolnej, zaś aktywizacja społeczności lokalnych doprowadzi do podniesienia jakości usług turystycznych, co dodatkowo wpłynie także na świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. Pozytywnym impulsem dla całego regionu będzie także pobudzenie przedsiębiorczości na obszarze LGD. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców i jej różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej nie tylko przyczyni się do spadku ogólnej stopy bezrobocia w regionie, lecz może stanowić przykład dla sąsiednich obszarów, zachęcając okolicznych mieszkańców do podjęcia podobnych działań. Ożywienie gospodarcze zwiększy dochody ludności, poszerzy rynki oraz będzie miało pozytywny wpływ na rosnące zainteresowanie inwestorów nie tylko obszarem, ale i całym regionem. Ponadto rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki pozwoli na przyciągnięcie turystów, dzięki czemu wzrośnie atrakcyjność obszaru oraz, wskutek rozwoju przedsiębiorczości, do gmin napłynie nowy kapitał.

Przedstawiona Lokalna Strategia Rozwoju to dokument programowy, który w swoich ustaleniach jest komplementarny do dokumentów planistycznych, będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie wojewódzkim, krajowym jak i

europejskim. Zgodność Lokalnej Strategii Rozwoju ze strategicznymi dokumentami planistycznymi wyższego rzędu jest bowiem warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji. Poniżej wykazano zgodność zakładanych kierunków rozwoju LGD MROGA z dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.

❖ Powiązanie z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007 – 2013

Podstawą opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju w zakresie metodycznym jest Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007 – 2013. Diagnoza stanu obszaru objętego LSR, prognozy trendów demograficznych i gospodarczych oraz sformułowane na ich podstawie cele są spójne z założeniami i celami NPR. Należy podkreślić, iż diagnoza aktualnego stanu obszaru w dziedzinie gospodarczej i społecznej ujawniła oraz potwierdziła występowanie na terenie obszaru problemów i negatywnych tendencji opisywanych także w analizie stanu kraju zawartej w NPR. Chodzi tu m.in. o:

- słabe wykorzystanie szans wynikających z rozwoju turystyki w Polsce;
- zły stan infrastruktury technicznej, w tym kanalizacyjnej, szczególnie na obszarach wiejskich;
- trudną sytuację na rynku pracy - wysoką stopę bezrobocia oraz niski poziom wskaźników aktywności zawodowej i zatrudnienia;
- starzenie się społeczeństwa, zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym;
- niewystarczająca ilość miejsc pracy poza rolnictwem;
- duże zróżnicowanie między dochodami gospodarstw domowych;
- zbyt niska aktywność społeczna Polaków;
- brak innowacyjnych przedsięwzięć;

W związku z tym cele strategiczne obu dokumentów są ze sobą powiązane. Dotyczy to głównie następujących celów NPR:

- wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia;
- podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej;

❖ Powiązanie z Narodową Strategią Spójności

Zapisy Narodowej Strategii Spójności w zakresie identyfikacji problemów na obszarze Polski oraz zamierzonych do osiągnięcia celów są tożsame z celami stawianymi przed LGD MROGA. Dotyczy to przede wszystkim następujących celów horyzontalnych:

- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,

- Wzrost poziomu edukacji oraz poprawa jakości kształcenia,
 - Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości,
 - Przeciwdziałanie ubóstwu i zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
 - Wzmocnienie potencjału zdrowotnego kapitału ludzkiego.
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów, m. in. poprzez:
- Zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
 - Wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej.
- Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- Wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną,
 - Rozwój sektora usług,
 - Poprawa otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do zewnętrznego finansowania,
 - Społeczeństwo informacyjne,
 - Zwiększenie inwestycji w badania i rozwój i tworzenie rozwiązań innowacyjnych.
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- Przeciwdziałanie marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych.
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.
- Wyrównywanie szans rozwojowych na obszarach wiejskich.

Założenia Lokalnej Strategii Rozwoju odnoszą się także do celu głównego NSS, określonego jako: tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

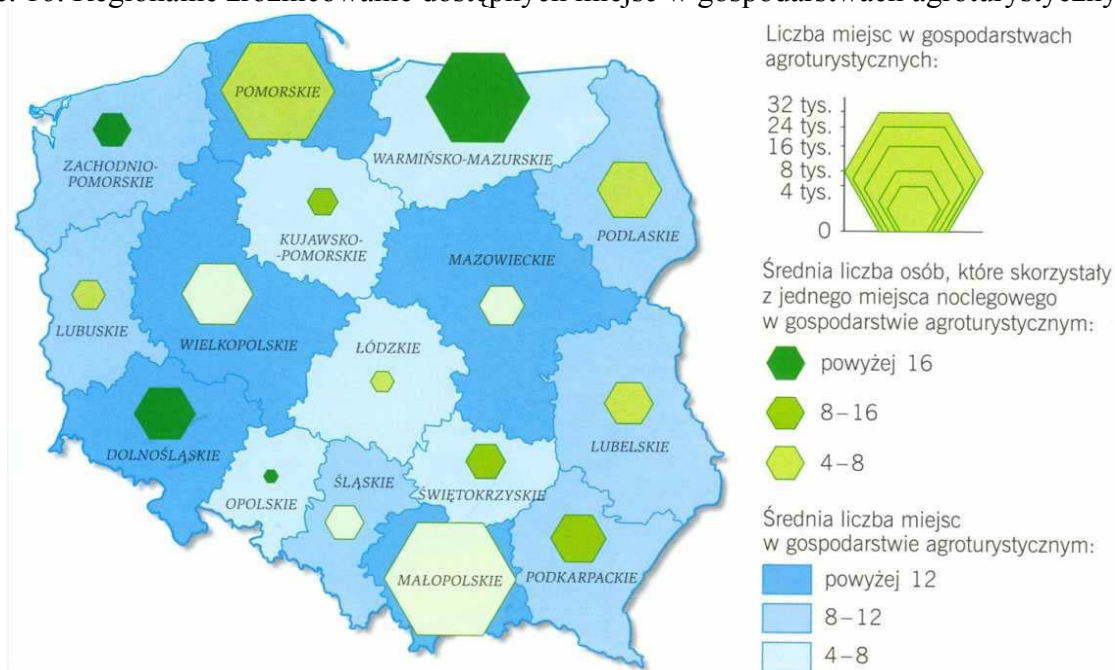
○

Powiązanie z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich

Prace nad przygotowaniem niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju realizowane były z uwzględnieniem wytycznych PROW 2007-2013, w szczególności Osi 3: *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki Wiejskiej* oraz Osi 4: *LEADER*.

Zapisane w LSR obszary priorytetowe działań wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT zawartej w dokumencie PROW 2007-2013. Zgodnie z przytoczoną analizą, do najważniejszych działalności pozarolniczych na wsi można zaliczyć agroturystykę i turystykę. Regionalne zróżnicowanie dostępnych miejsc w gospodarstwach agroturystycznych przedstawia rysunek nr 1. Powyższe działalności stają się coraz ważniejszymi formami aktywności ludności wiejskiej i źródłem dodatkowego dochodu dla ludności wiejskiej. Według GUS, jednym z przejawów tego rozwoju jest odnotowany w 2005 r. wzrost liczby całorocznych turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania oraz średniej liczby miejsc noclegowych przypadających na 1 turystyczny obiekt zlokalizowany na obszarach wiejskich. Szacuje się że w połowie 2005 r. na obszarach wiejskich zarejestrowanych było 2,9 tys. turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których znajdowało się 232,7 tys. miejsc noclegowych, co stanowiło 42,6% ogółu tych obiektów w Polsce i 40,8% miejsc noclegowych. W 2005 r. średnio na 1 obiekt na obszarach wiejskich przypadało 81,0 miejsc noclegowych, tj. o 2,5 miejsca więcej niż w 2000 r. (GUS, 2006).

Ryc. 16. Regionalne zróżnicowanie dostępnych miejsc w gospodarstwach agroturystycznych

Źródło: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013

Zaplanowane w ramach LSR projekty dotyczą m.in. rozwoju i promowania infrastruktury turystycznej oraz wykorzystania lokalnych, bogatych i niezwykle cennych zasobów bogactw naturalnych, co zostało ujęte w opracowanej analizie SWOT dla obszaru objętego działaniami LSR. Rozwijanie produktów i usług wyjątkowych i charakterystycznych dla regionu jest elementem realizacji, przyjętej w wyniku przeprowadzenia analizy SWOT, strategii typu *Blue ocean Strategy*. Katalog działań przewidzianych w LSR skupia się wokół celu zapisanego w PROW - *różnicowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników, domowników i małżonków rolników, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem, co wpłynie na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich, ale także wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji - wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.*

❖ Powiązanie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego przewiduje działania mające służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów regionu oraz wyznacza kierunki rozwoju na lata 2007 – 2013. Niniejszy dokument pełni taką samą rolę, jednakże działania w nim przewidziane mają charakter lokalny. Realizacja działań zapisanych w obu dokumentach sprawi, że będą na siebie oddziaływać. Dla uzyskania większych efektów działania te muszą być ze sobą spójne.

LSR realizuje postulaty strategii, szczególnie w następujących dziedzinach:

- Oś priorytetowa I: „Infrastruktura transportowa”,
- Oś priorytetowa II „Ochrona środowiska”,
- Osi priorytetowej III „Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość”,
- Osi priorytetowej IV „Społeczeństwo informacyjne”
- Osi priorytetowej V „Infrastruktura społeczna”.

❖ Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2007-2020

Lokalna Strategia Rozwoju ze swoimi celami strategicznymi oraz celami szczegółowymi wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego. Głównymi celami rozwoju województwa, zgodnymi z założeniami LSR są :

- Wzrost poziomu cywilizacyjnego województwa
 - Podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój kulturowy mieszkańców,
 - Podniesienie jakości życia i stanu zdrowotności mieszkańców,
 - Uporządkowanie gospodarki przestrzennej.
- Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą
 - Wspomaganie i promowanie różnych form edukacji regionalnej dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - Inicjowanie i wspomaganie różnych form i przejawów kultury regionalnej oraz ruchów regionalistycznych

Odnosząc się do celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego można stwierdzić, iż Lokalna Strategia Rozwoju jest zgodna z określonymi w niej celach, i przyczyni się do rozwoju cywilizacyjnego, kulturalnego oraz poprawy życia mieszkańców na obszarze objętym LSR, a co za tym idzie i w województwie łódzkim.

XV. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR

LGD MROGA ma w planie realizację zadań realizowanych w ramach innych programów niż oś 4 Leader PROW na lata 2007-2013. Dotyczy to w szczególności Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego 2007-2013, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Na obszarze LGD realizowane będą zadania wynikające z osi priorytetowych RPO Województwa Łódzkiego, w tym infrastruktura transportowa i społeczna, ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka oraz budowa społeczeństwa informacyjnego.

W ramach programu Odnowa i rozwój wsi, wchodzącego w zakres działań osi 3 PROW, na obszarze LGD realizowanych będzie szereg przedsięwzięć wpływających na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich, umożliwiających rozwój tożsamości społeczności wiejskiej oraz wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.

Na terenie gminy Jeźów planowane jest zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz centrum miejscowości położonych na jej obszarze, modernizacja i rozbudowa świetlic wiejskich wraz z zakupem potrzebnych mebli i sprzętu z wykorzystaniem Internetu. Planowana jest ponadto budowa boiska i placu zabaw oraz wykonanie interaktywnej mapy dla gminy. Ważnym przedsięwzięciem jest plan utworzenia muzeum tradycji, obejmujący zakup terenu z budynkiem, jego rewitalizacja, urządzenie muzeum i sali koncertowej.

Na terenie Gminy Dmosin planowana jest budowa, rozbudowa, remont i wyposażenie świetlic wiejskich w niezbędne meble i sprzęt, adaptacja pomieszczeń oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych na cele kulturalne mieszkańców wsi, budowa i wyposażenie placów zabaw, zagospodarowanie placów na tereny rekreacyjne, zagospodarowanie przestrzeni publicznej, budowa parkingów i chodników, budowa boisk i obiektów sportowych, remont, utworzenie i wyposażenie w eksponaty Izby Pamięci oraz Izby Tradycji Lokalnej oraz wytyczenie i oznakowanie szlaków turystycznych.

Na terenie gminy Rogów w ramach osi 3 PROW planuje się działania polegające na zagospodarowaniu przestrzeni publicznej miejscowości w postaci budowy parkingów i chodników oraz wytyczenie szlaku turystycznego, łączącego gminy Brzeziny i Rogów.

Na terenie gminy Brzeziny planuje się budowę świetlicy i sali gimnastycznej, remont świetlicy środowiskowej i remizy strażackiej.

Operacje realizowane ze środków innych programów mają charakter komplementarny w stosunku do programów realizowanych w ramach PROW. Jako mechanizmy zabezpieczające nakładanie się pomocy w ramach PROW i innych programów służyć ma m. in. utworzenie osobnych kont bankowych do obsługi każdego programu, powołanie koordynatora projektów odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków każdego programu oraz zapewnienie dobrego przepływu informacji między zespołami realizującymi różne programy, celem uniknięcia podwójnego finansowania i uniemożliwienie realizacji podobnych programów z dwóch różnych źródeł.

❖ Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego

Projekt „Bitwa Łódzka 1914 roku - Muzeum w przestrzeni” ma znaleźć swoje miejsce na terenie 5 gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia MROGA. Realizowany będzie przy udziale następujących partnerów: miasto Łódź – Muzeum Historii Miasta Łodzi, gmina Brzeziny, miasto Brzeziny, gmina Dmosin, gmina Jeźów, miasto i gmina Koluszki, gmina Rogów, Nadleśnictwo Lasów Spalsko-Rogowskich z/s w Kaletniku, Powiat Łódzki Wschodni. Sfinansowanie projektu planuje się ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego,

Projekt „Żywy Skansen – Centrum Folkloru Polskiego zachowanie tradycji polskiej kultury ludowej”- zakłada stworzenie atrakcji turystycznej na skalę regionalną, ogólnopolską i międzynarodową, rozwój małej przedsiębiorczości związanej z usługami okołoturystycznymi oraz stworzenie nowych miejsc pracy.

Projekt „Budowa Regionalnego Centrum Kultury w Dmosinie” W Centrum oprócz sali widowiskowej na 200 miejsc z zapleczem sceny będą także: pomieszczenia biblioteki wraz z czytelnią, punkt bezpłatnego dostępu do Internetu, punkt informacji turystycznej, klub fitness, sala wystawiennicza w celu organizowania okazjonalnych wystaw, pracownie Gminnego ośrodka kultury i rekreacji.

❖ Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Projekty wspomagające rozwój turystyki, które potencjalnie mogą być realizowane na obszarze objętym opracowaniem, będą wspierane w priorytecie 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym, działanie 6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym. Należy jednak podkreślić, że cały program ma charakter ogólnokrajowy

i w jego ramach wspierane będą przedsięwzięcia rangi ponadregionalnej. Dlatego też możliwość skorzystania z pomocy uzależniona będzie od włączenia pojedynczych projektów do sieci krajowej lub międzyregionalnej interaktywne Muzeum Operacji Łódzkiej, zagospodarowanie i tworzenie szlaków turystycznych np. wokół województwa łódzkiego, muzeum). Uwzględniając powyższy warunek, w ramach działania 6.4. wspierane będą: kompleksowe projekty ponadregionalne o obejmujące inwestycje w spójną infrastrukturę liniowych produktów turystycznych (infrastruktura informacyjna, oznakowanie, niekomercyjna infrastruktura szlaków); projekty polegające na łączeniu atrakcji turystycznych, wspartych w ramach RPOWŁ lub z innych źródeł, w produkty turystyczne o charakterze liniowym i ponadregionalnym, poprzez standaryzację usług w ramach danego szlaku (infrastruktura informacyjna, oznakowanie, niekomercyjna infrastruktura szlaków); obiekty stanowiące wyjątkowe atrakcje turystyczne. Wymienione typy projektów mogą obejmować również działania promocyjne, ściśle związane z realizowanymi w ramach projektu inwestycjami. W zakresie inwestycji może być wspierana m.in.: budowa, rozbudowa, modernizacja lub zagospodarowanie infrastruktury turystyki wodnej; rowerowej, narciarskiej, konnej; infrastruktury rekreacyjnej i rozrywkowej, jak np. wioski tematyczne, Skansen w Nagawkach, szlaki samochodowe łączących atrakcje turystyczne; a także odrestaurowanie, modernizacja lub zagospodarowanie obiektów zabytkowych na cele turystyczne i budowa infrastruktury towarzyszącej turystyce kwalifikowanej, m.in. punktów rekreacyjnych wzdłuż szlaków, parkingów przy atrakcjach i obiektach turystycznych, wykonanie schronów kajakowych i rowerowych, stworzenie punktów widokowych.

Jako partnerów w realizacji działania 6.4. wymienia się m.in. jednostki samorządu terytorialnego i administrację rządową wraz z instytucjami im podległymi, jak również organizacje pozarządowe i gospodarcze.

❖ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Projekty wspomagające rozwój turystyki, które potencjalnie mogą być realizowane na obszarze objętym opracowaniem, będą wspierane w priorytecie 5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych, działanie 5.1. Wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej. W jego ramach będzie możliwa m.in. budowa lub modernizacja małej infrastruktury służącej udostępnianiu dla turystów obszarów chronionych, w tym budowa ścieżek dydaktycznych, ścieżek rowerowych, szlaków

turystycznych, parkingów, punktów widokowych, wież widokowych i zadaszeń. Jako beneficjentów pomocy przewidziano w nim m.in. jednostki samorządu terytorialnego, parki krajobrazowe, nadleśnictwa oraz organizacje pozarządowe.

❖ Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Potencjalne obszary operacji realizowanych przez LGD w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanych na obszarze LSR obejmują:

- Priorytet I. Zatrudnienie i integracja społeczna, Działanie 1.3 Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej, Poddziałanie 1.3.2 Projekty na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego;
- Priorytet II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących, Działanie 2.1 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki, Poddziałanie 2.1.2 Partnerstwo dla zwiększania adaptacyjności;
- Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie, Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy;
- Priorytet VII. Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki, Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie, Poddziałanie 8.1.3 Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności;
- Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich.

W ramach PO KL planuje się sfinansowanie programów szkoleniowych oraz utworzenie teatru młodego aktora w gminie Dmosin.

Wykorzystanie innych, możliwych programów unijnych w celu wsparcia działań i projektów realizowanych przez LGD, pozwoli na pełne i kompleksowe wypełnienie założonych celów Lokalnej Strategii Rozwoju. Aktywne wykorzystanie efektów realizacji projektów realizowanych zwłaszcza w ramach PO KL pozwoli zwiększyć kompetencje, mobilność i poziom integracji społecznej regionu, co jest kluczowym elementem poprawy konkurencyjności regionu, ale także wypełniania założeń Lokalnej Strategii Rozwoju oraz Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego.

W celu uniknięcia możliwości zaistnienia podwójnego finansowania pewnych wydatków w ramach np.: PROW, RPOWŁ oraz PO KL, każdy realizowany przez LGD projekt będzie nadzorowany przez koordynatora i odrębny zespół pracowników. Dla osób, których działania mogłyby być finansowane w części z różnych projektów/programów (np.: księgowi) prowadzona będzie równoległe całościowa i odrębna (dla danego projektu) ewidencja czasu pracy. W przypadku wydatków o charakterze rzeczowym (wynajem pomieszczeń, energia elektryczna itp.) w podobnej sytuacji wprowadzony zostanie system ewidencji rozliczania wydatków przy użyciu tzw. kluczy przeliczeniowych. Jednakże, celem zachowania przejrzystości finansowej, o ile będzie to możliwe, każde wydatki rozliczane będą w systemie wystawiana odrębnych dokumentów księgowych (np. faktur) dotyczących wydatków poniesionych w ramach konkretnego projektu. Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, każdy projekt posiadać będzie wyodrębnione konto księgowe oraz subkonto bankowe do rozliczania uzyskiwanych wpływów i ponoszonych wydatków w ramach poszczególnych projektów. Komisja Rewizyjna działająca w strukturze LGD pełnić będzie m.in. również funkcję audytora wewnętrznego realizowanych projektów.

XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Jako iż inicjatorami i głównymi twórcami LGD byli przedstawiciele samorządu gmin, jednym z podstawowych elementów, które miały wpływ na określenie celów działania LGD, było uwzględnianie w programie działania podstawowych strategii planowanych i realizowanych właśnie w tych gminach. Chodziło przede wszystkim o to, aby z jednej strony wesprzeć działania samorządu (szczególnie w sferze społecznej i gospodarczej), z drugiej zaś strony nie powielać działań realizowanych przez te samorządy. Podobne założenia przyświecały w stosunku do strategii powiatowych i wojewódzkiej. Podstawowym zadaniem było uzyskanie synergicznego efektu LSR, jak również możliwości wsparcia ze strony władz regionu, które chętnie wspierają realizację celów mniejszych jednostek zbieżnych z celami regionu (powiatu czy gminy).

Działania wskazane w Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej dla obszaru Lokalnej Grupy Działania MROGA w istotny sposób przyczynią się do rozwoju regionu. Wpływ realizacji Strategii na rozwój obszaru może wystąpić w dwóch obszarach. Pierwszy to wpisanie się w realizację celów strategicznych i działań zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego. Natomiast drugi to zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi rozwoju gmin tworzących Lokalną Grupę Działania. Realizacja celów strategicznych, priorytetów i działań zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego będzie widoczna poprzez realizację celów strategicznych i projektów zapisanych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Działania zapisane w LSR poprzez realizację projektów promujących i rozwijających walory turystyczne oraz promujące rozwijanie przedsiębiorczości (np. agroturystyka), szkolenia, rozwijanie partnerstw i promowanie regionu, bezpośrednio wpisują się w realizację obszarów priorytetowych rozwoju województwa łódzkiego.

Niekorzystne zmiany gospodarcze, które zaszły w ostatnich latach na obszarach wiejskich, istotnie wpłynęły na zmianę postaw społecznych, w szczególności na pojawienie się poczucia rezygnacji wobec braku perspektyw, nieufność i zamknięcie się wobec

otoczenia. Sytuacja ta wymaga podjęcia działań w celu zmobilizowania i zaktywizowania społeczności, poprawy świadomości, ale również przyczynienia się do zwiększenia perspektyw i możliwości rozwoju obszaru objętego niniejszą Strategią. Niezaprzeczalnie już poprzez dotychczasowe działania promocyjne udało się częściowo przełamać wewnętrzną izolację i zniechęcenie mieszkańców oraz wskazać im nowe możliwości rozwoju zawodowego, kwalifikacji i umiejętności oraz poprawy ogólnych warunków życia. Działania te wymagają jednak kontynuacji, gdyż znajdują się dopiero w bardzo wczesnej fazie całego procesu restrukturyzacji obszarów wiejskich. Dotychczas ukazano mieszkańcom pewne możliwości, zmobilizowano ich do współuczestniczenia w planowaniu rozwoju miejsca ich życia, pracy i wypoczynku. Ostatecznym bodźcem do zmian powinno stać się wsparcie finansowe obejmujące pomoc we wdrożeniu opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju.

Możliwość skorzystania ze środków unijnych pozwoli na przywrócenie równowagi pomiędzy zasobami historyczno-kulturowymi, naturalnymi, gospodarką oraz potrzebami społecznymi w zakresie możliwości godnego życia, tj. osiągnięcia odpowiednich dochodów, dostępie do szeroko rozumianej infrastruktury odpowiedniej jakości, oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

XVII. Informacja o dołączanych do LSR załącznikach

Załącznik 1 Przykładowa lista obecności ze spotkań roboczych nt.: opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju

Załącznik 2 Statut Stowarzyszenia

Załącznik 3 Regulamin organizacyjny Rady LGD „Mroga”

Załącznik 4 Deklaracja bezstronności

Załącznik 5 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego
LGD MROGA

Załącznik 6 Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji projektów

Załącznik 7 Wzory dokumentów stosowanych przez LGD w ocenie projektów